

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 OCAK 2015

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2015 / 1

FİYATI: 4 TL

2015 Aydınlık Müjdesi Olsun

Anzak
Askeri'nin
Çanakkale'den
Götürdüğü
Siper Arkadaşı
Kaplumbağa

Sh. 62

**Prof. Dr.
Mehmet
Haberal**
**Uluslararası
Bilimsel
Çalışmalarını
5 Ülkede
Sürdürdü** Sh. 13

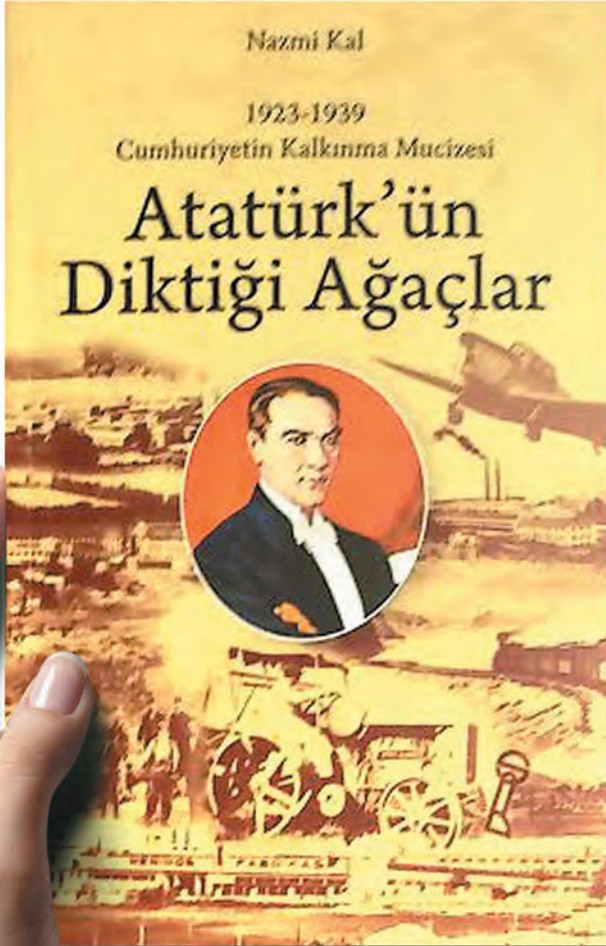
Mete Akyol,
Dostu Talat Sait
Halman'ı Anlatıyor:
**O Bir Kültür
Emekçisiydi** Sh. 19

Prof. Dr. Şadan
Gökovalı:
**Fazıl Hüsnü
Dağlarca** Sh. 47

Dr. Öğüt Yazman:
**21. Yüzyıl ve
2015 Dünyası**
Sh. 5

Mümtaz İdil:
**Mafya'nın
Doğuğu,
Mediciler** Sh. 109

Atatürk döneminin tek partisi CHP kasedilerek "Dikili Ağaçları mı var; bu memlekete çivi mi çaktılar" denmeseydi bu kitap elinizde olmayacaktı. Yukarıdaki sözlerin cevabı niteliğindeki bu kitabı okuyanlar bu sözleri söyleyenlerin ne kadar haksız, yanlış bir yargıda bulunduklarını ibretle göreceklerdir. Kitapta okuyucularım Osmanlı'dan bir gram altın almayan üstelik Osmanlı'nın borçlarını ödemek zorunda kalan genç Cumhuriyetin 15 yılda yaptıklarını, nasıl Cumhuriyet Tarihi'nin en yüksek kalkınma hızını yakaladıklarını ve 1930-39 döneminde dünyada kalkınan ülkeler arasında İngiltere ve Amerika'yı geride bırakarak Japonya ve Almanya'dan sonra en çok kalkınan üçüncü ülke olduklarının öyküsünü hayretle okuyacaklardır.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükheth Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayınçılık Ajansı
Sanayi ve Ticaret A. Ş. 'nin
3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Gülbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi,
Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydın, Nuray Bartoschek,
Sadi Bülbül, Haluk Cansın, İlkay Erdem, Haluk Erdemol,
Sema Erdoğan, Konur Ertop, Gülbüz Evren,
Prof. Dr. Şadan Gökovalı, Metin Gören, Çağdaş Güner,
Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü, Sinan Meydan,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Sabahat Önen,
Cengiz Özakıncı, Saniye Özden, Tekin Özerter, Bekir Özgen,
Nergis Öztürk, Yaşar Öztürk, Sezin San Sungunay, Mete Tizer,
İzlen Şen Toker, İzmir Tolga, Suat Türker, Engin Ünsal,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Dr. Öğüt Yazman, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 215 51 27-313
Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 23 / 12 / 2014

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

- 3 Bir Kültür Emekçisi**
Talat Sait Halman
Mete Akyol
- 5 21. Yüzyıl ve 2015 Dünyası**
Dr. Öğüt Yazman
- 9 Bir Kanun ve Mustafa**
Kemal Paşa *Dr. Sıtkı Aydınel*
- 13 Prof. Haberal'dan Uluslararası**
Bilimsel Etkinlik Rekoru

19

Farklı Bir Kültür Bakanı
Talat Sait Halman
Mete Akyol

- 22 Anıtkabir Şeref Defteri**
Yahya Aksoy
- 25 Atatürk'ün Tarihe Yön Veren**
Konuşmaları *Cengiz Önal*
- 31 Hilafet TBMM'de Değildir**
Cengiz Özakıncı
- 37 Talat Paşa Cinayeti** *Gülbüz Evren*
- 43 Atatürk'ün, Türk Büyüklerinin**
Heykelleri Projesi
Sinan Meydan
- 47 Fazıl Hüsnü Dağlarca**
Şadan Gökovalı
- 52 Gülen Düşünceler** *İlkay Erdem*
- 55 Ortanın Solu Anlayışından Sosyal**
Demokrasi'ye *Konur Ertop*
- 61 Para'nın Çeşitli Adları**
Ahmet Ömer Arkan
- 62 Sıra Dışı Bir Arkadaşlık**
- 65 İnsanlık Halleri...**
Orhan Velidedeoğlu

İÇİNDEKİLER

- 69 M.Emin Resülzade** *Suat Aykın*
- 75 Sabiha Gökçen'in Bir Anısı**
- 76 Midas'ın Kulakları**
Haluk Erdemol
- 80 Kargo Gemisi** *Deniz Bener*
- 81 Yeni Bir Yıla Başlarken**
Nuray Bartoschek
- 83 Kaleciler** *Metin Gören*
- 87 Zaman Kitabı** *Halit Yıldırım*
- 91 Bitkilerin Bellekleri Var mı?**
Yücel Aksoy
- 95 Peigneur** *İzlen Şen Tokar*
- 100 Gölge Etme Başka İhsan**
İstemem *Nergis Öztürk*
- 102 Lady Godiva** *Saniye Özden*
- 103 Neler Olmuyor ki Dünyada**
Sezin San Sungunay
- 107 Spor ve Sporcuya Dikkat**
Can Pulak
- 109 Mediciler** *Mümtaz İdil*
- 114 Aspirin** *Zeynep Aburas*
- 119 Hoş Geldin İnovasyon**
Tekin Özertem
- 126 Portofino** *İzlen Şen Tokar*
- 131 Michio Kaku ile**
Geleceğe Bakış
- 136 El-Kuveyt** *Sabriye Aşır*
- 139 Kısır Partisi** *Muzaffer İzgü*
- 143 Savaş En Çok Kadınları**
Vuruyor *Sema Erdoğan*
- 148 Ünlü Dahilerin Bilinmeyen**
Yönleri *Gizay Temizsoylu*
- 42 Firçalayarak**
- 54 İlk Dersimiz** *Türkçe*
- 60 Bilginizi Denetleyin**
- 124 Ufak Tefek Bilgiler**
- 151 Çözümler**
- 152 Yarının Büyükleri**
- 154 Bulmaca**
- 156 Satranç**
- 158 Ayın Kitapları**
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük**

Bütün Dünya 'DAN SİZE
Mete Akyol

Bir Kültür Emekçisi **Talat Sait Halman**

Türkiye geçen ay, bir “eski bakan”ın öldüğü haberini duydu, fakat bu ölümle ne denli büyük bir değerini yitirdiğinin ayırdına varamadı.

Türk halkının büyük bir bölümü onun adını yalnızca bir “bakan” olarak duyduğu için, ölüm haberini de “Eski bir bakan ölmüş” sıradanlığıyla karşıladı. Ve “Eski Kültür Bakanı” Talat Sait Halman’ın Türkiye için ne denli büyük bir değer olduğunu bilemediği için, onun ölümüyle uğradığı kaybının ne denli büyük olduğunun da ayırdına varamadı.

Talat Sait Halman, okuduğuyla, öğrendiğiyle yetinen, bilgilerini kendine saklayan “adı var, eylemi yok” türünden, kendi ışığını yalnızca kendi için kullanan sıradan bir kültür adamıyla benzerliği olmayan, o türün dışında bir beynsel ve yüreksel yapıya sahipti.

O, okuduğunu, öğrendiğini ham-madde yapıp, onları kendi düşünce yeteneği ve bilgi zenginliğiyle harmanlayarak yeni düşünceler, özgün

Kendine özgü bu özel yapısı nedeniyle “Masa ve koltuk” kavramı, onun gözünde bir makam simgesi değil, üzerinde yalnızca işini yapabildiği bir atölye tezgahıydı.

yorumlar üreten, sonra da bu duygu ve düşünce üretimini, olanaklarının sınırlarını da zorlayarak, makaleleriyle, şiirleriyle, çevirileriyle, kitaplarıyla, radyo konuşmaları, konferansları ve dersleriyle ulaşabildiği kişilerle paylaşımına sunan tam bir “Kültür emekçisi” idi. Kendine özgü bu özel yapısı nedeniyle “Masa ve koltuk” kavramı, onun gözünde bir makam simgesi değil, üzerinde yalnızca işini yapabildiği bir atölye tezgahıydı.

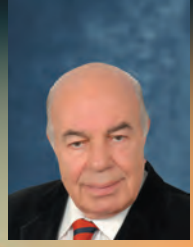
Talat Sait Halman, aramızdan ayrılışından birkaç ay önce, değerinin bilindiği Başkent Üniversitesi'nde, Prof. Dr. Mehmet Haberal tarafından özel bir plakette ödüllendirilmişti.

Konferans salonlarındaki, yurtiçi ve yurtdışındaki üniversitelerin dersliklerindeki kürsüleri ise, bu atölyedeki üretimini sunduğu birer paylaşım sergileri olarak kullandı. Talat Sait Halman, bu özelliğiyle, gerçek anlamlarıyla bir “Kültür Emekçisi”, bir “Kültür adamı” ve... Bir “Kürsü adamı” idi.

Türk halkının büyük bir bölümünün, sağlığında onun değerini anlayamamış olmasının tek tesellisi, onun ölümüyle ne denli büyük bir kayba uğradığının da ayırdına varamamış olmasıdır. Ki bu yorumu kabullenmek de, Türk halkının küçük bölümü için, apayrı bir büyük acıdır. •

meteakyol@butundunya.com.tr

Çağdaş Düşünce
Dr. Öğüt Yazman

21. Yüzyıl ve 2015 Dünyası

Dünya üçüncü bin yıla ve yeni yüzyıla büyük umutlarla girmişti.

1999 yılı ilk önce Pasifik Okyanus'unda bir küçük ada devleti Kiribati'de bitti. Halk, deniz kıyısında yöresel danslarla biten bin yılı uğurlarken Pasifik'te 2000 yılının ilk ışıklarını Samoa halkı sevinç çılgınlıkları ile karşılıyordu. Dünya'nın başlıca şehirlerinden renk renk lazer ışıklarıyla dans

eden suların gösterişli cümbüşü ve meydanlardaki neşeli kalabalıklar renkli televizyonlarla izleniyordu.

Tarihçiler ise yeni bir yüzyılın başlangıcını milat takviminden farklı zamanlarda başlatıp bitirebiliyor. Bu belirleme genel kabul görüyor. Yüzyıl

önce 1914'te Avusturya Veli-

ahdına Saraybosna'da

düzenlenen suikast ile Birinci Cihan Savaşı'nın başlaması, 19.

Yüzyılın sonu ve 20.

Yüzyılın başlangıcıdır.

Yeni bir
tarihsel süreç
başlıyor ve bazı
itici güçler harekete
geçiyor.

20. Yüzyıl, bilim ve teknoloji alanında çok önemli buluş ve ilerlemeler yanında milyonlarca can kaybıyla iki Dünya Savaşı'nı içeren şiddetin yüzyılıdır.

Demir Perde'nin kalkması, Berlin Duvarı'nın 9 Kasım 1989'da yıkılması ve Sovyetler Birliği'nin dağılması ise 20. Yüzyılın sonu kabul edilir. Bunun için 21. Yüzyıl, 2000'deki milat miadından önce (premature) doğru denilebilir.

İlk Çeyrek ve Çıkış Kapılarına Hücum

2015 yılına girerken, erken doğan 21. Yüzyıl'ın ilk 25 yılı tamamlanıyor. II. Dünya Savaşı sonrası Sovyet egemenliği altında kalmış ülkelerde başlayan bağımsızlık ve demokrasi özlemi, Polonya, Macaristan ve Çekoslovakya'da görüldüğü gibi devamlı bastırılmış ve çok kan dökülmüştü. Sovyetlerin dağılmasıyla bağımsızlığa açılan kapılara hücum edildi. İki yıl içinde Litvanya, Estonya,

Ukrayna, Beyaz Rusya, Türkmenistan, Tacikistan, Kazakistan, Gürcistan, Moldova, Azerbaycan, Özbekistan, Kırgızistan ve Ermenistan bağımsızlıklarını ilan ettiler. Rusya'nın olası tehdidinden kurtulmak için Avrupa'dakilerin birçoğu 1999-2009 döneminde NATO üyesi de oldular.

Avrupa Birliği on ülke ve 90 milyon nüfuslu en kapsamlı genişlemesini gerçekleştirdi. Sekiz ülke 2004'te, Bulgaristan ve Romanya da 2007'de tam üye oldular.

Yeni Bir Soğuk Savaş mı?

“Tek Kutuplu Dünya’dan” söz ediliyordu. Fukayama yeni dönemi “Tarihin Sonu” diye tanımlıyordu.

Dağılmış ve çökmüş bir güç, dünya politikasında eski günlerini arıyor, tekrar “kabul görme” isteklerini gizlemiyordu. Kremlin Saray’ında Yeltsin’in görevini Putin’e devir töreni 31 Aralık 1999 günü yayınlanırken içinde nükleer silahlara kumanda eden elektronik panoların bulunduğu söylenen iki metal çantanın tesliminin gösterilmesi anlamlıydı.

2015’e Doğru

Yeni bir tarihsel sürecin başladığı ve bazı itici güçlerin harekete geçtiği şöyle açıklanabilir:

- ABD’nin tek süper güç görüntüsü, Çin Halk Cumhuriyeti’ni ve Rusya Federasyonu’nu denge

11 Eylül 2001 New York'taki terörist saldırılarını, ABD ve NATO'nun Afganistan'a girişi izledi.

unsuru olacak stratejik ortaklık arayışlarına yöneltti. Şanghay'da beş ülke (Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan) 1996'da Şanghay İşbirliği Örgütü'nü kurdular (ŞİÖ).

zbekistan'ın 2001 de katılımı ile üye sayısı altı oldu.

Askeri, ekonomik, kültürel konularda örgütün kapsamı genişletilmektedir. Gözlemci grubundaki Hindistan, İran, Pakistan, Afganistan, ve Moğolistan gelecekte üye olabilecek gibi görünüyor.

•11 Eylül 2001 New York'taki İkiz Kulelere, Pentagon ve Beyaz Saray'a terörist saldırılarını, ABD ve NATO'nun Afganistan'a girişi izledi.

ABD ve müttefik güçler 2003'te Irak'ı işgal etti. Saddam Hüseyin idam edildi. 2010'da ABD ve İngiltere Irak'tan çekilmeye başladı.

•2010 yılında önce Tunus'ta sonra Mısır, Libya, Suriye, Cezayir, Bahreyn'ne yayılan demokrasi istekleri büyük kitlelerin protestoları ile

Sudan'da Darfur iç savaşında 400.000 kişi öldü.

Arap Baharı denilen hareket İç çatışmalar ve savaşlarla bütün Kuzey Afrika ve Ortadoğu ölkelerine yayıldı.

başladı. Arap Baharı denilen hareket İç çatışmalar ve savaşlarla bütün Kuzey Afrika ve Ortadoğu ölkelerine yayıldı. Libya'ya NATO da müdahale etti. Kaddafi öldürüldü.

•İŞİD terör örgütü Suriye ve Irak'ta kanlı çatışmalarla bir kısım toprakları ele geçirdi. İç savaşlardan kaçan milyonlarca insan başka ölkelere göç etti.

•Sudan'da Darfur iç savaşında 400.000 kişi öldü. 2,5 milyon kişi yer değiştirdi.

•ABD ve Avrupa'ya yönelik kaçak göçmen akını da, denizden toplanan cesetlerle devam ediyor.

Bütün bunlar, Hegel ve Hunting-ton'un söylediği " uygarlıklar çatışmalarının" belirtileri değil midir?

Ukrayna krizi Batı ile Rusya arasında halat çekme yarışına döndü. Bu arada Rusya, Kırım'ı kendisine bağladı. Batı, nota verdi ve ekonomik yaptırımlar uygulamaya başladı.

Bunlara depremler, seller, iklim

Bütün bunlar,
Hegel ve Hunting'
tonun söylediği "
uygarlıklar çatışma-
larının belirtileri
değil midir?

değişmesi, kuraklık, yeni salgın hastalık (ebola) gibi felaketler eklendi..

Altı gibi üstü de karışık fay hatları ile kaynakayan ve aniden patlayan savaşlar ve acılarla yüklü dünya, belirsizlikler içinde büyük değişimlere gebedir. 21. yüzyılın ilk çeyreğinin sisler içindeki son perdesi budur. Yol zor ve uzundur.

İnsanlığın ve uluslararası toplumun barışın sağlanması, demokrasi içinde korkunun ve yoksulluğun ortadan kaldırılması gibi temiz amaçlara yöneldiği bir gelecek özlemi ve umudu ile yeni bir yıla giriyoruz.

Bir Kanun ve Mustafa Kemal Paşa

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşundan sonra çıkartılan kanunların birçoğu yürürlükten kaldırılmış veya yürürlükte olsa bile kurulan siyasi partilerin farklı yaklaşımları nedeniyle, ne yazık ki uygulanamaz duruma getirilmiştir.

O ysa o kanunların bazıları bugün dahi yürürlükte olması gereken değerdedir. Çünkü bugün toplumumuzun her yönden Atatürk'ün hedeflediği uygar ve çağdaş bir düzeye, hatta o düzeyin üstüne çıkması için o kanunların gerekçeleri bütün canlılığı ve gereksinimleri ile ortada

durmaktadır.

Yürürlükten kaldırılan kanunların biri de 'Düğünlerde men-i israfat' (Düğünlerde savurganlığı yasaklama kanunudur). Bu kanun, köylülerin TBMM'ne başvuruları üzerine, Trabzon Mebusu Hüsrev Bey tarafından önerilmiştir. Gerekçe: 'Köylümüz

Yürürlükten kaldırılan kanunların biri de (Düğünlerde men-i israfat) **Düğünlerde savurganlığı yasaklama kanunudur.**

kına geceleri, araba alayları vb sebepler yüzünden çok masraflı olan düğün geleneklerini yerine getirmek için pek perişan oluyor, mutluluk ocağı diye kurulan aile borç içinde kalıyor, düğün sahipleri sefaletе düşüyor. Bunu önleyici bir kanunun çıkarılmasını arz ederim' deniyor ve 28 Mart 1921 de 55 No ile Meclis tarafından aşağıdaki kanun kabul ediliyor...

Madde 1 Düğünlerde genel olarak çeyiz sergilenmesi, çeyizin açıktan nakli, erkek tarafından iki kattan fazla hediye verilmesi, düğün günlerine mahsus olmak üzere çalgı kaldırılması ve ziyafet verilmesi, nişan, çevre merasimi, ağırlık verilmesi gibi savurganlık yasaktır.

Madde 2 Her liva'nın (il ve ilçe arasında bir idari teşkilat) buna ait talimatlar yapması ve gerekli önlemler almaları mecburidir.

Madde 3 Sünnet düğünleri de bu hükümlere tabidir.

Madde 4-7 verilecek cezaları, bu davaların sulh mahkemelerinde görüleceğini, düğünlerde yasaklanan eşyaların açık arttırmaya çıkartılarak satılacağını ve bütçeye gelir kaydedi-

leceğini kayda bağlamıştır.

Bu yasanın demokratik koşullara uymayacağı söylenebilir. Fakat hâlâ buna benzer olaylar birçok yörede devam etmekte ve savurganlıklar en üst düzeylere çıkmaktadır. Bu nedenle tasarruf zihniyetinin topluma ve devlete yerleştirilmesi bugün için daha da önemlidir. O dönemde, içinde bulunulan zamanın gereksinimleri göz önünde bulundurularak bu derece kişisel harcamaların bile önemsendiği ve yasalar çıkartıldığı dikkate alınırsa, Mustafa Kemal'in doğrudan bu kanundan bahsetmemekle birlikte tasarruf zihniyetini halka yaymak ve yeni kurulan devletin refahı için herkesin mantıklı ve özverili davranmasını teşvik etme çabası, onun ülke çıkarlarını her şeyin üstünde tuttuğunun bir diğer kanıtıdır. Mustafa Kemal'in bu zihniyeti, topluma ve devlet idaresine yönelik aşağıdaki sözleri, bugün de değerini kaybetmemiştir.

Önce, hemen belirtmeliyiz ki, Mustafa Kemal Atatürk her TBMM açılışından yeterli bir müddet önce, Bakanlıklardan o yıl içinde gerçekleştirdikleri faaliyetler ile ilgili raporlar alır ve bunları iyice inceledikten sonra, Meclis açılışında düşüncelerini açıklardı. Yaptığı konuşma yıl içinde yapılanları ve yeni yasama yılında yapılacak işleri içerirdi. Bu işler, bakanlıklar için aynı zamanda birer direktif idi ve planlamalarının esasını teşkil ederdi. O yıl içinde de bunların ne kadarının gerçekleştiğini yakından izlerdi. Devrimlerin her biri bu planlamalara dayanıyordu.

1 Mart 1922 tarihinde Meclisi açarken:

“Efendiler, bu gün ikinci toplanma yılımızı tamamlayarak üçüncü toplanma yılımıza giriyoruz. Bu erişimden dolayı **Cenabı Hakka** şükürler ederim. Bu geçen yıl içinde yüce Meclisçe ve ordu tarafından gösterilen çalışmayı da saygıyla anarım.” diyerek söze başlamış ve uzun konuşmasında, mali duruma da değinerek:

Bu günkü mücadelemizin amacı, tam bağımsızlıktır. Bağımsızlığın tam sağlanabilmesi ise ancak mali bağımsızlık ile mümkündür.

“Bu günkü mücadelemizin amacı, tam bağımsızlıktır. Bağımsızlığın tam sağlanabilmesi ise ancak mali

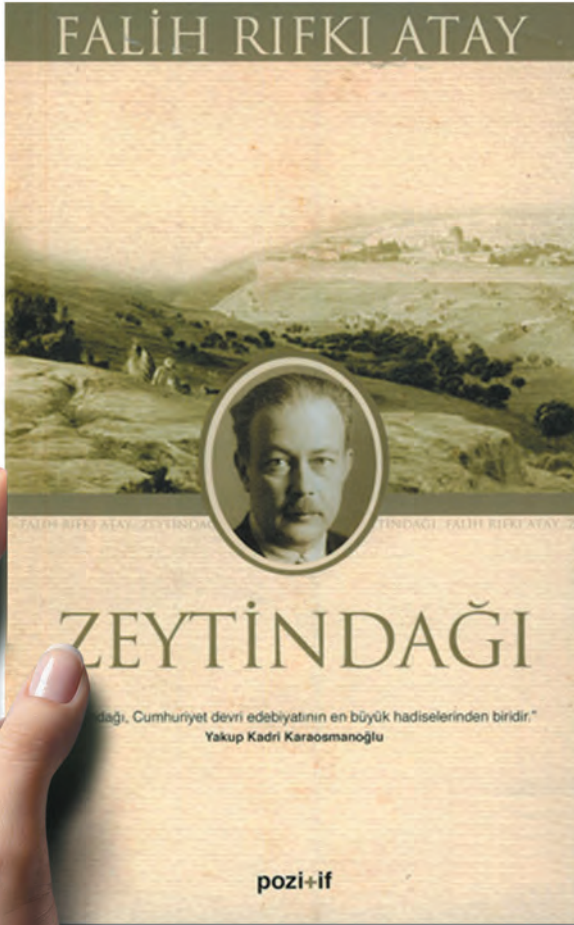
bağımsızlık ile mümkündür. Bir devlet mali bağımsızlıktan mahrum olunca o devletin bütün hayatı bölümlerinde bağımsızlık sakat durumdadır. Çünkü her devlet organı ancak maliye ile yaşar. Mali bağımsızlığın korunması için şart, bütçenin denk olmasıdır. Bundan dolayı, devlet yapısını yaşatmak için dış ülkelere başvurmadan, ülkenin gelir kaynakları ile yönetecek çözüm önlemleri bulmak gereklidir ve bulunabilir. Efendiler, milli prensibimiz en üst düzeyde tutumluluk olmalıdır. Bundan dolayı mali yönetiminin halkın baskı altında tutulup ezilmesinden kaçınmakla birlikte, elden geldiğince dışarıya borçlanmadan ve gereğinden çok harcamadan var olan gelirle yetinmek ilkelerine dayanmaktadır. Şimdiki durumda yararlanılmayan gelir kaynaklarından yararlanmak ve halkın vergi yükünü azaltmak için bazı maddeler üzerinde tekel konulması gerekmektedir’.

Konuşmasına devamla, “İstanbul hükümeti”nin yaptığı gibi ödemek zorunda değilmişcesine amaçsız kullanılmasına ve tüketilmesine ve mali bağımsızlığın tehlike altına sokulmasına kesin olarak karşıyız. Biz memlekette mamuriyeti (bayındır olma durumu), üretimi ve halkın refahını sağlayacak, gelir kaynaklarımızı geliştirecek yararlı borçlanmalara taraftarız.”

İşte yukarıda belirttiğimiz yasanın ana fikri ile ilgili olduğu için Mustafa Kemal’in söylemlerini tekrar hatırlatmak istedik. •

sitkiaydin@butundunya.com.tr

Zeytindağı, insanın kanını donduran tarihi bir süreci "bir imparatorluğun çöküşünü" o zamana göre en duru Türkçeyle karşımıza getiriyor. Kitapta Mehmetçiğin Yemen'de, Aden'de, Kanal'da, Gazze'de, Arap Çölleri'nde nasıl kırıldığını, yenilgiden sonra bir vagon dolusu "mecidiye altını" nasıl bıraktığımızı hayretler içerisinde okuyacaksınız. Cemal Paşa'nın emir subayı olarak, o günlerde en yakınında olan Falih Rifki, Zeytindağı kitabıyla tarihimize bir ibret belgesi bırakırken, her biri destan olabilecek, askerin günlükleri ve adeta kumar masasında kaybedilen Ahmetlerin, Mehmetlerin hikayeleri tüylerinizi ürpertecek. Bu kitabı okumak adeta bir borçtur ve bir vazifedir. *Behçet Kemal Çağlar*

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

1 ayda, 61 bin km yol
85 saatlik uçuş süresi ile

Prof. Haberal'dan Uluslararası Bilimsel Etkinlik Rekoru

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Kurucu Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal, dünyanın en büyük cerrahlar kuruluşu olan 80 bin üyeli Amerikan Cerrahlar Koleji'nin Yöneticiler Kurulu (Board of Governors) üyeliğine seçildi. Bu yeni görevi kendisine resmi bir yazıyla bildirilen Prof. Haberal, Türkiye'ye döndükten sonra "Bilimsel Çalışmalar Takvimi"ndeki programı gereği önce Pakistan'a gitti, onu Arjantin, Kazakistan ve Kırgızistan'da katıldığı bilimsel etkinlikler izledi. Özetlenmiş bilgilerini aşağıda bulacağınız bu gezilerinde Prof. Haberal, bir aylık süre içinde 85 saat uçarak 61 bin kilometre yol aştı ve kendine ait "uçuş süresi ve mesafesi rekoru"nu geride bırakarak, bu konuda yeni bir rekorun sahibi oldu.

ABD (San Francisco)

Prof. Haberal, geçen ay San Francisco'da yapılan Genel Kongresi'nde Amerikan

Cerrahlar Koleji'nin Yöneticiler Kurulu (Board of Governors) üyeliği-

ne seçildi. 80 bin üyeli kuruluşun yönetiminden sorumlu Yöneticiler Kurulu, özel uzmanlık, yönetim ve liderlik özelliklerine sahip cerrahlar arasından Genel Kongre’de seçilen üyelerden oluşmaktadır. Amerikan Cerrahlar Koleji’nin “Üst Yönetim Kurulu”nu (Board of Regents) oluşturan 22 üyeyi kendi bünyesi içinden seçen Yöneticiler Kurulu’nun diğer görevleri arasında, bu kurulla kolejin 80 bin üyesi arasındaki iletişimi ve işbirliğini sağlamak ile ülkelerinin bulunduğu coğrafi bölgeleri ve mesleklerindeki uzmanlık alanlarını temsil etmek de yer alıyor..

Pakistan (İslamabad)

Bu yeni görevini üstlenmesinden bir hafta sonra Prof. Dr. Mehmet Haberal,

Pakistan’da 100. karaciğer naklinin gerçekleştirilmesi nedeniyle Kasım

ayı başında, İslamabat’ta düzenlenen sempozyuma onur konuğu olarak katıldı ve konuşmasında, Türkiye’de organ naklinin “başladığı ortamın koşullarından, bugün gelinen düzeyin” tarihsel öyküsünü anlattı. Prof. Haberal, sempozyuma katılan Pakistan Cumhurbaşkanı Mamnoon Hussain’e bu ilgisi nedeniyle teşekkür etti ve kapanış yemeğine kendisine, Başkent Üniversitesi’nin bir anı plaketini sundu. Yurda dönüşünde, katıldığı sempozyumu değerlendiren Prof. Haberal, Pakistan’da kronik organ hastası sayısının fazla olduğunu belirtti ve “Ülkede karaciğer naklinin hızla gelişmesinin bu nedenle son derece önemli olduğunu” söyledi.

Arjantin (Buenos Aires)

Türkiye’ye dönüşünde Ankara’da yalnızca bir gün kalabilen Prof. Dr. Mehmet

Haberal, aylar önce davet edildiği bir törene katılmak için ertesi gün Arjantin’e gitti ve ülkenin saygın üniversitelerinden UCES tarafından kendisine onursal doktora verilmesi nedeniyle düzenlenen törene katıldı.

Dünyanın öbür ucunda, Türk bayrağının dalgalandığı ve İstiklal Marşı’nın yankılandığı bu törende kendisine onursal doktora sunulan Prof. Haberal,

duygularını, “Ülkem adına gurur duyduğum” sözleriyle özetledi, sonra bir

Prof. Dr. Haberal, Pakistan Devlet Başkanı Mamnoon Hussain’e, ziyaretinin anısına bir plaket verdi.

Arjantin Tıp Akademisi'nin girişı

Prof. Roberto N. Praider, Prof. Dr. Mehmet Haberal, Prof. Fortunato Benaim (Üstte)

Benaim Yanık Vakfı işbirliğı anlaşmasını imzalarken (Yanda)

konuşma yaparak, Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin eğitim sistemi ve düzeyi konusundaki açıklamalarda bulundu. UCES Üniversitesi'ndeki törenden sonra Arjantin Ulusal Tıp Akademisi'nde düzenlenen bir törende Prof. Haberal'a, Akademi'nin “onursal üyelik” unvanı verildi. Prof. Haberal bu törende yanık tedavisi konusunda bir konferans verdi ve UCES Üniversitesi ile Benaim Yanık

Prof. Mehmet Haberal, Arjantin Tıp Akademisi'nde konuşma yaparken

Prof Haberal'a Arjantin Ulusal Tıp Akademisi tarafından onursal doktora ve onursal üyelik verildi. Haberal törende duygularını **“Ülkem adına gurur duydum”** sözleriyle özetledi.

Vakfı ve Başkent Üniversitesi arasında işbirliği çalışmalarını öngören anlaşmalara imza attı.

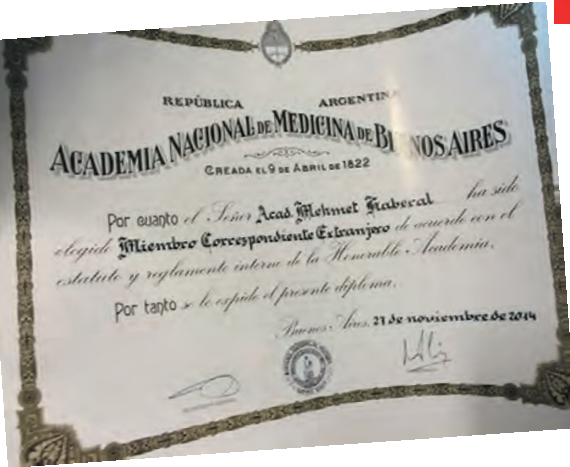
Kazakistan (Astana)

dönüşü Prof. Haberal, aylar önce davet edildiği “Yeni bir

olay”ın başlangıcını yapmak üzere bu kez Kazakistan’a gitti. Türkiye’de ilk karaciğer naklini gerçekleştirdiği 8 Aralık 1988 tarihinden 26 yıl sonra, 8 Aralık 2014 tarihinde Prof. Haberal, Kazakistan’da çocuklarda ilk karaciğer naklini gerçekleştirecek, ülkenin tıp tarihinde yeni bir dönemin başlamasına öncülük etti.

Birlikte gittiği Başkent Üniversitesi’nden 15 kişilik bir bilimsel ekiple Prof. Haberal, Kazakistan’da önce bir yaşındaki

Prof. Mehmet Haberal'a verilen Onursal Doktora Belgesi

Kazakistan Ulusal Bilimsel Tıp Araştırma Merkezi Başkanı Abay K. Baigenzhin ve Prof. Dr. Mehmet Haberal

**Prof. Haberal,
Kazakistan'da ilk
karaciğer naklini
gerçekleştirerek,
aynı olayın yeni bir
tarihsel temelini
Kazakistan'da
atılmasına
öncülük etti.**

çocuğun, dayısından alınan karaciğerle, daha sonra da erişkin bir hastanın, eşinden alınan karaciğerle yeniden yaşama dönmelerini sağlarken, bu kardeş ülke tıp tarihinde yepyeni bir dönemi başlatmış oldu.

Kırgızistan (Bishkek)

Prof. Haberal, Kazakistan'dan Kırgızistan'a geçti ve Yeltsin Üniversitesi'nde (Kırgız- Rus Slav Üniversitesi)'Türkiye'de organ nakli' konulu bir konferans verdi.

Konferansın sonunda kendisine

Kırgız - Rus Slav Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Vladimir I. Nfader ve Prof. Dr. Mehmet Haberal

Prof. Haberal, Kırgız-Rus Slav Üniversitesi ile Başkent Üniversitesi işbirliği anlaşmasını imzaladı.

Kırgızistan'ın First Lady'si Raisa Atambayeva Prof. Haberal'dan ziyaretinin anısına hazırlanan armağanı kabul etti.

“onursal profesörlük” unvanı verilen Prof. Haberal'a üniversite yetkilileri, Kırgızistan'da bir saygı simgesi olarak kabul edilen “kalpak ve kaftan” armağan ettiler.

Yeltsin Üniversitesi (Kırgız- Rus Slav Üniversitesi) ile Başkent Üniver-

sitesi arasında bilimsel çalışmalarda işbirliği yapmak için bir protokol de imzalayan Prof. Haberal, Türkiye'ye dönmeden önce Kırgızistan Cumhurbaşkanı'nın eşi Raisa Atambayeva tarafından onuruna düzenlenen öğle yemeğine katıldı. •

Farklı Bir Kültür Bakanı

Talat Sait Halman

“11 bakan”la
aynı gün istifa etti;
ama “12. bakan”
olamadı.

Yazan: METE AKYOL

Kendi dışında hemen herkes onu “Türkiye’ nin ilk Kültür Bakanı” olarak tanımıştır, öyle bilmiştir ama... Bu tanımın doğru olmadığı, o nedenle bir bilgi olarak kabul edilemeyeceği bilgisi galiba yalnızca kendinde kaldı. Çünkü o, “Türkiye’nin ilk Kültür Bakanı” olmadığını çok iyi biliyordu. Ve bu bilgisini yalnızca, bu bilginin doğru olup olmadığını merak edip, soran pek az kişiyle paylaşmıştı.

1971 yılında onbir bakan, Prof. Nihat Erim Kabinesi'nden istifa etmiş ve bu toplu istifa olayı o yılın tarihine **"Onbirler Olayı"** olarak geçmişti. Aynı kabineden aynı gün istifa emesine karşın Kültür Bakanı Talat Sait Halman'ın adı "onbirler" arasında yer almamış, istifa eden bakanların sayısı onbirden onikiye çıkmamıştı. Birkaç kabine arkadaşına sitem etmesinin dışında Talat Sait Halman'ın, nedenini ve öyküsünü kimseyle paylaşmadığı bu olayı, onun anısına saygımı koruyarak, tam 40 yıl sonra ben açıklıyorum:

Özellikle Devlet Sanatçısı Suna Kan ve eşi eleştirmen Faruk Güvenç'in, Başbakan Prof. Nihat Erim'e mektup göndererek kendisini şikayet etmeleri, **Talat Sait Halman'ı çok üzdü.**

Kültür Bakanı Talat Sait Halman, o yıl Türkiye'yi ziyaretinde İngiltere Kraliçesi Elizabeth onuruna Topkapı Sarayı'nda Türk Müziği'nin üstad sanatçısı Münir Nurettin Selçuk'un bir konser vermesini sağlamıştı. Bu olaydan birkaç ay sonra da, İtri'nin ölümünün 259'uncu yıldönümü nedeniyle düzenlenen bir konserin Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası

Salonu'nda düzenlenmesine izin verince, Devlet Konservatuarı kökenli sanatçılarının ağır eleştirilerine hedef oldu. Özellikle Devlet Sanatçısı Suna Kan ve eşi eleştirmen Faruk Güvenç'in, Başbakan Prof. Nihat Erim'e mektup göndererek onu şikayet etmeleri, kendisini çok üzdü.

Bu konuda görüşlerini almak istediğimde beni bakanlık makamına davet etti:

"Yarın sabah saat 10'da bekleyeyim" dedi. "Yanıtlarımı çok özenle hazırlamak isterim."

Kültür Bakanlığı makamında onu, makam masasının üstünden ayırmadığı kocaman daktilosu başında buldum.

"Sen gelmeden ben başlamıştım yanıtlarımı hazırlamaya" dedi ve ekledi: "Sekreterime söyledim, görüşmemiz süresince kesinlikle hiçbir telefon bağlamayacak" dedi. "Rahat rahat görüşebiliriz..."

Suna Kan ve Faruk Güvenç çok yakın dostlarımdı. Bir iki yıl önce aynı gazetede birlikte çalıştığımız Kültür Bakanı Talat Sait Halman da hem dostum, hem meslektaşımı. Bir yandan sanatçılar Suna Kan ve Faruk Güvenç'in, üç günden buyana gazetelerde yayımlanan dostum Sayın Bakan hakkındaki "gerici" suçlamalarına göz atıyor, bir yandan da Sayın Bakan'ın, dostlarım Suna Kan ve Faruk Güvenç hakkındaki "öfkeye varan" sözlerini not ediyordum. Yetmedi... Bir yandan da, bu dostumun, o dostlarım hakkındaki sözlerini nasıl yayımlayabileceğimi

Talat Sait Halman, makam odasında daktilosuyla

düşünüyordum.

O gün Kültür Bakanlığı'ndan çıktığımda saat 12'yi beş on dakika geçiyordu. Bir büfede ayaküstü birşeyler yedikten sonra gazeteye geldiğimde, arkadaşlarım radyonun başında toplanmışlar, büyük bir merakla öğle 13 haberlerini dinliyorlardı.

“Prof. Nihat Erim Kabinesi'nin onbir bakanı istifa etmiş...”

Talat Sait Halman'ın adı, onbir kişilik listede yoktu. Kendisini telefonla aradım, ulaşamadım. İstifa eden bakanlar listesinde bulunan aile dostumuz Avukat Atila Sav'a telefon ettim. İstifa haberini doğruladı ama, Talat Sait Halman'ın neden aralarında olmadığı soruma doyurucu bir yanıt veremedi:

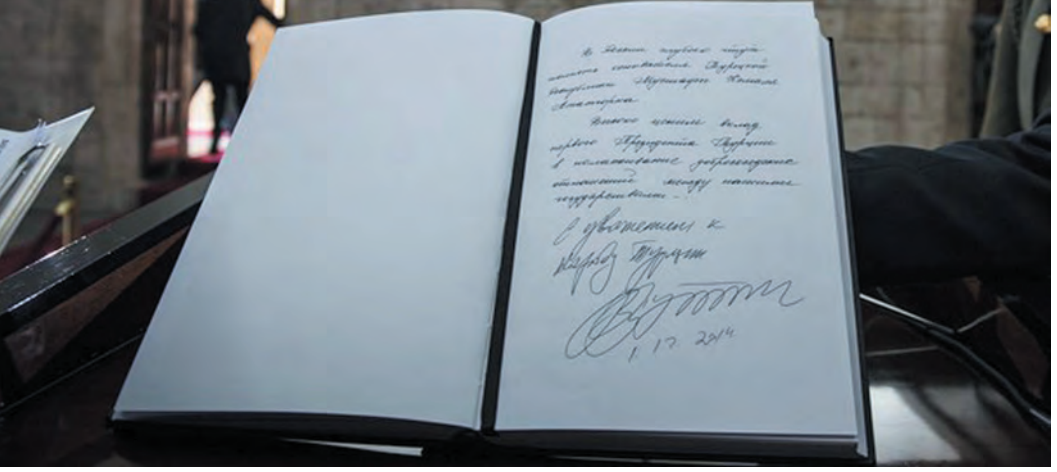
“Asla politik konuşuyorum sanma lütfen” dedi. “Sabah saat ondan

onikiye değin her yerde aradık Talat'ı, fakat bir yerde bulamadık... Sanki yer yarılmış, içine girmişti... O nedenle onayını alamadık...”

Erim Hükümeti'nin Kültür Bakanı Talat Sait Halman da hükümetteki görevinden onbir kabine arkadaşının istifa ettiği aynı gün istifa etti. İşlemleri öğleden sonra yapıldığı için onun istifa haberi, radyo ve televizyonda, ancak akşam 19 haberlerinde yer alabildi ama... Erim Kabinesi'nden o gün istifa eden bakanların sayıları hep onbirde kaldı, olay tarihi “Onbirler olayı” olarak geçti, hiçbir zaman onikiye çıkmadı...

Dostum Kültür Bakanı'nın, dostlarım iki sanatçının suçlamalarına yanıtı ne mi oldu? Onlar önce, on yüz bin milyon parçaya bölündü, sonra da yandı, bitti, kül oldu...•

ANITKABİR ŞEREF DEFTERİ

Yazan: YAHYA AKSOY

Atatürk'ün aziz naaşını 15 yıl (1938-1953) süreyle misafir eden Ankara Etnoğrafya Müzesi, halkımızın kültür değerlerin toplanacağı, arşivleneceği, sergileneceği ve tanıtılacağı müze olarak, 1925 yılında Ankara'nın eski namazgâh

tepesinde yapılmaya başlanmış, 1927' de tamamlanarak, 1930 'da ziyarete açılmıştır. Kültür temelleri üzerinde kurularak yükselen Türkiye Cumhuriyeti'nin örnek kuruluşlarından birisidir. Büyük önder Atatürk'ün aziz naaşı, Etnoğrafya Müzesi'ndeki geçici kabrinden 10 Kasım 1953 'de alınarak, ebedi istirahatgâhı olarak, şehre hakim bir konumda olan Rasat Tepesi'nde ulusal özel projelerle yapılan Anıtkabir'e defnedildi.

Devlet adamlarının özel kabirleri, resmi ve özel tüm ziyaretçilere açık tutulur. Burada tutulan şeref defterleri-

Anıtkabir

ne yerli ve yabancı ziyaretçiler tarafından izlenimler, düşünceler ve görüşler not edilir. Bu görüş ve düşünceler tarihe ışık tutarlar.

Anıtkabir, 700 dönümlük bir alan üzerinde kurulmuş olup, bina Bloku; Mozele, Avlu, aslanlı yol ve on adet kuleden oluşmuştur.

Anıtkabir'deki on kule, herbiri Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti için özel anlam ve değerler ifade eden isimlerle anılır:

İstiklâl Kulesi, Hürriyet Kulesi, Mehmetçik Kulesi, Müdafaa-i Hukuk Kulesi, Zafer Kulesi, Barış Kulesi, Cumhuriyet Kulesi, 23 Nisan Kulesi, Milli Misak Kulesi, İnkılâp Kulesi. Anıtkabir'in giriş bölümünde yer alan 33 basamaklı merdivenden sonra başlayan yürüyüş yolunun sağında ve solunda, sonsuzluğa giden kuvvet ve sessizliği anlatan, büyük kurtacının manevi huzuruna giden insanların duygu ve düşüncelerini yoğunlaştıracak heykeller, aslanlar, kuleler yer alır.

"Tarih: Bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez." 1919

Kulelerin tepelerinde, eski Türk çadırlarından esinlenmiş birer tunç mızrak ucu vardır. Kulelerin iç ve dış yüzleri travertenle kaplıdır. Tavanları ise eski Türk kilimlerinden seçilmiş motiflerle donatılmıştır.

Anıtkabir 700 dönümlük bir alan üzerine kurulmuştur

"Dünya vatandaşları haset, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde terbiye edilmelidir." 1935

Anıtkabir'de yer alan bu on kulede, ulusumuzun ve devletimizin var oluşunu belgeleyen yüce kavramlar, Atatürk'ün sözleri ile kabartmalar, yazılar ve kompozisyonlarla anlatılır.

Bu kavramlar ve sanatsal kompozisyonlarla aynı zamanda Ulu Önder'in ölümsüz kişiliği de yansıtılır.

"Bütün tarihi hayatımızca hürriyet ve İstiklâle timsal olmuş bir milletiz."

1927 renkli taşlarla halı deseni işlemeli meydan'ın Çankaya yönünde 29,5 metre uzunluğundaki bayrak direği üzerinde Türk Bayrağı sürekli dalgalanır.

Atatürk'ün ***"Milli hudutlarımız***

dahilinde hür ve müstakil yaşamak istiyoruz." sözünün ve Anıtkabir Atatürk Müzesinin yer aldığı **Milli Misak** (Milli Ant) Kulesi'nde Anıtkabir Şeref defteri bulunur ve devlet adamları ziyaretlerinde duygu ve düşüncelerini bu deftere yazarlar. Bu belgeler tarihi nitelik taşırlar. Ülkelerin dostluk, barış ve dayanışmalarına ışık tutarlar. Atatürk'ün aziz naaşı, 10 Kasım 1953 günü Etnoğrafya Müzesi'nden Anıtkabir'e nakledilirken, on beş yıl süre içerisinde yerli ve yabancı devlet adamlarının ve protokolü oluşturan şahısların imzaladıkları ve Atatürk ile ilgili olarak tarihe not düşecek izlenimlerini yazdıkları beş adet şeref defterinden üçü yıllar önce maalesef kaybolmuştur.

Eski Cumhurbaşkanılarından İsmet İnönü ile Celâl Bayar'ın ve o dönemin devlet adamlarının belgesel nitelikteki görüşleri bu defterler arasındadır.

"Bütün ünlüler arasında

Devlet adamlarının ziyaretlerinde duygu ve düşüncelerini yazdığı Anıtkabir Şeref Defterleri tarihi nitelik taşırlar.

**Atatürk, en büyüğüne nail oldu.
Ulusunu çağdaşlaştırma ünü..."**

De Gaule, 1968

"Mümtaz bir asker, büyük bir devlet adamı, milletin öğretmeni ve önderi olan Atatürk adı, Sovyetler Birliği'nde bilinmekte ve derin saygı görmektedir..." A. Kosigin, 1966

"Savaşta ve barışta kahraman, Türk Milleti'nin Ata'sına hürmetlerini sunarım."

İngiltere Kraliçesi Elizabeth, 1971

Bütün dünya devlet adamlarının büyük bir hayranlık ve saygı duyduğu ulu önder Atatürk, güvencemiz, gurur kaynağımız ve önderimiz olarak sonsuza uzanan sönmeyen bir ışık gibi ülkemizi ve dünyayı aydınlatmaya devam edecektir. Tarihi nitelik taşıyan Anıtkabir Şeref Defterlerini korumak, ulusal bir görevdir. •

Atatürk'ün Dünyası

Cengiz Önal

"Bence; bir millette şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın vücut ve beka bulabilmesi, mutlaka o milletin özgürlük ve bağımsızlığa sahip, çağdaş olmasıyla kaimdir. Ben şahsen bu saydığım vasıflara, çok ehemmiyet veririm. Bu vasıfların kendimde mevcut olduğunu iddia edebilmek için milletimin de aynı vasıfları taşımasını esas şart bilirim."

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

59

Atatürk'ün Tarihe Yön Veren ve Türk Ulusu'na Ufuklar Açan Konuşmaları

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kuran, Türk Ulusu'nun çağdaş uygarlık seviyesi'ne ulaşması için devrimler yapan ve dolayısıyla ufuklar açan büyük devrimci önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, Türk Ulusu ve dünyanın birçok ezilmiş ve sömürülmüş mazlum ulusları için büyük ve önemli işler başardığı tarihin tespiti. Dünyanın, çağının lideri olarak tartışmasız kabul ettiği Atatürk'ü tanımak, bilmek ve onun ifade ettiklerini öğrenmek oldukça önemlidir. Büyük Önder'in de adeta altını kalın çizgilerle çizerek belirtip tarihe kaydettiği, "Beni görmek demek behemehâl yüzümü görmek

değildir. Benim fikirlerimi, benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız bu kâfidir." şeklindeki sözleri konunun önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

Mustafa Kemal'i anlamak, tanımak, bilmek ve fikirleri ile yapmak istediklerini öğrenmek için elbette

birçok kaynaktan yararlanmak mümkündür. Ancak öyle bir kaynak var ki, orada Atatürk hakkında yazılanlar ve anlatılmak istenilenler, başkaca hiçbir açıklama ve ayrıntıya gerek kalmaksızın, tek başına sanki her şeyi bize vermektedir. Elbette Sabiha Gökçen'den bahsediyorum. Manevi kızı Sabiha Gökçen, **"Atatürk'ün İzinde Bir Ömür Böyle Geçti"**(*) adlı anılarının sunu kısmında şöyle söylüyor:

"Gün ısıdı ısıyacak. Ankara'da sabah oluyor handiye. Bu ışınlar ilk kez Anıtkabir'e vuruyor. Oradan yansıyıp yayılıyor dalga dalga görkemli şehrin üstüne. Moru sarıya, sarıyı beyaz sarıya götüren bu hayat veren ışıkların ilk düştüğü yerde, bir başka hayat veren yaşıyor. Tutsak, ezilmiş, sömürülmüş, insanlıktan uzak yaşama terk edilmiş bir ulusu silkeleyen, şerefli mazisine yakışır bir yaşam

ortamına çeken, ona bağımsızlığın tadını tattıran, özgürlüğün kutsallığını öğreten, insan olmanın en yüce onurunu veren bir başka hayat veren yaşıyor.

Bu ikincisinin anlamı en az birincisi kadar önemli bizim için. Güneş dediniz mi; ilikleriniz ısınır, ağaçlara su yürür, dallar baharlaşıp, cansızlar canlanır. Anıtkabir'de yatanın adını andınız mı da öyle olur işte... Atatürk dediniz mi; silkinirsiniz, uyanırsınız, uygarlığa doğru, kardeşliğe doğru, barışa-sevgiye doğru, insanı insan eden ilkelere doğru, aydınlık yarınlara doğru koşarak canlanırsınız. İkisi de can verendir. İkisi de hayat verendir. Biri doğada, diğeri düşünde, sosyal yaşamda, ulus bilincinde, yurt sevgisinde...

Ne zaman güneşten yoksun kalsanız önce ürperir, sonra üşür, daha sonra sararıp solarsınız. Çarpıtır sizi güneşsiz olmak. Hasta olursunuz. Benliğinizin usul usul yok olduğunu, kemirildiğini, iskeletinizin çöktüğünü hissedersiniz. Atar damar atmaz, işleyen yürek çarpmaz, gören gözler görmez olur. Yaşayamazsınız güneşsiz bir dünyada. Bu öteki için de böyledir. Atatürk için de...

Onun ilkelerinden uzaklaştıkça aynı toprakta yaşayan, aynı bayrağın kutsal sevincini taşıyanlar, bu binlerce, on binlerce, yüz binlerce şehit kanıyla sulanmış olan bu toprakların gerçek değerini bilmez olurlar. Ay yıldızlı al-beyaz bayrağın kutsallığındaki lezzete

varamaz, düşman kesilirler. Durur damarlarındaki asil kan, akamaz olur. Muhtaç olduğu kudret, onu bu ihanetinden dolayı terk eder gider. Soluk alıverişinde özgürlüğü değil, sömürülmeye yönelişi, tutsaklığın zincirlenişini yaşar. Gören gözlerinde alabildiğine uzanan kendi yurt toprakları değil, ona göz dikmiş olanların içeridekilerle işbirliği yaparak yangın yerine çevirdikleri,

işgal altında bir harabedir. İçmek için uzandığı tertemiz suda gördüğü; kirli, alçak bir düşman çizmesinin aksidir. Atatürk ilkelerinden uzaklaştıkça, bu gaflet ve dalaletle düştükçe, görebileceğiniz manzaralar, duyabileceğiniz şeyler bunlardır işte. Karınız, bacınız, ananız ve sevdiceğiniz size ait değildir artık. Evim diyeceğiniz eviniz, malım diyeceğiniz malınız, yurdum diyeceğiniz toprağınız, denizim diyeceğiniz deniziniz, özgürlüğüm diyeceğiniz

Atatürk ve Sabiha Gökçen

özgürlüğünüz, tarihim diyeceğiniz tarihiniz, dinim diyeceğiniz dininiz, Tanrım diyeceğiniz Tanrınız ve bayrağım diyeceğiniz bayrağınız yoktur artık. Bu nedenledir ki, nasıl güneşsiz bir dünyada yaşayamazsanız, Türk Ulusu olarak, Atatürk ilkelerinden yoksun bir dünyada da yaşayamazsınız. (...)

İnsan yaşadığı süreyi, iki tarih arasındaki zamana sığdıracak olursa, çok yanlış bir harekette bulunmuş olur. Aslında tarihler önemli değil, aradaki yaşamın size neler verip neler aldığı, dolayısıyla size neler kazandırdığı önemlidir. Hele hele tarihleri tarih, toprakları vatan, bayrakları bayrak ve aşiretleri ulus yapanların yanında ise yazgınız, işte o zaman değer yargılarınız da, zamanın gel-gitleri de çok önem kazanır. (...)

**Atatürk dediniz mi;
silkinirsiniz, uyanırsınız,
uygarlığa doğru,
kardeşliğe doğru, barışa-
sevgiye doğru, insanı
insan eden ilkelere
doğru, aydınlık yarınlara
doğru koşarak
canlanırsınız.**

1981 yılı Mustafa Kemal'in doğumunun yüzüncü yılı. Tam yüz yıl. Bir asır yani. Atatürk doğal bir asır olmuş öyle mi? Ya öleli?

Öleli mi? Atatürk ölür mü hiç! İnsanı, toprağı, bayrağı, uygarlığı, özgürlüğü, bağımsızlığı ve onuru bir araya getirenler ölür mü? Bunlardan yoksun yaşayanlara taze kan, yürek, bilek kuvveti, akıl ve irade gücü verenler ölür mü? Mustafa Kemaller ölmez! Aksine **Atatürk** olup ölümsüzleşirler! Türk'ü öldürmeden Atatürk'ü, Atatürk'ü öldürmeden de Türk'ü öldüremez, yok edemezsiniz!

Bu söz manevi ya da mecazi bir anlam taşıyabilir. Ama öyle ya da böyle, gerçeğin ta kendisidir! Bizim içerideki ve dışarıdaki düşmanlarımız ne zaman başkaldıracak olsalar, önce Atatürk'e dil uzatırlar. Onu, küçük düşürmeye, yeryüzünde bir başka benzeri olmayan başarısını ve devrimlerini kötümlemeye çalışırlar. Bunda başarıya ulaşırsalar; emin olun Türk Ulusu'nu da silerler haritadan. Ama böyle davranan dilleri koparacak, böyle düşünen talihsiz

Onun, ebedi istirahatgâhında rahat uyumasını sağlayan, hiç kuşku yok ki, Cumhuriyet'i emanet ettiği gençlerdir.

kafalara hak ettikleri dersi verecek olan nesiller yetişmiştir çok şükür!

Onun, ebedi istirahatgâhında rahat uyumasını sağlayan, hiç kuşku yok ki, Cumhuriyet'i emanet ettiği gençlerdir. Bu gençler bazen onsekizinde çıkar karşımıza, bazen de altmışında, yetmişinde ve hatta sekseninde, doksanında. Onlar, yaşları ne olursa olsun, yüreklerinde ve kafalarında Atatürk meşalesi yandığı için gençtirler! (...)

İnanıyorum ki, Atatürkçü Düşünceyi benimseyen ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ilke ve devrimlerini yaşam şekli olarak kabul edip, benimseyenlerin sayısı arttıkça; Atatürk'ün ruhu şad oluyor, mekânı ışıklarla doluyor ve bu ortamda ebedi istirahatgâhında uyuyordur. Aslında biliyor musunuz Atatürk uyumaz! Su uyur, düşman uyur ama Atatürk asla uyumaz!

Nitekim bunu son yıllarda yaşadığımız acı olaylar da göstermiştir ki; gerçekten de Atatürk uyumamaktadır. Türk Ulusu'na ve onun vatan bellediği Anadolu topraklarına göz dikmiş, hain emeller peşinde koşan ve çeşitli çirkin oyunlar sergileyen dışarıdaki düşmanlar ile içerdeki düşman ve işbirlikçilere karşı tek başına bir düşünce, ideal ve aynı zamanda bir yaşam felsefesi olarak, Türk Ulusu'nu ve Atatürkçülüğü benimsemiş diğer mazlum milletleri kucaklamış, bağrına basmış bir durumda bekliyor. (...)

Güneşten uzaklaşmayınız! Dayanamazsınız ölürsünü! Atatürkçü

Düşünce' den, onun ilkeleri ve devrimlerinden uzaklaşmayınız çökersiniz, tutsak olursunuz, benliğinizi yitirirsiniz, adeta susuz, havasız kalır nefes alamaz, boğulursunuz. Atar damarınız atmaz, işleyen yüreğiniz artık çarpamaz olur. Ananız, Bacınız, kardeşiniz, yavuklunuz, toprağınız ve bayrağınız olmaz. Bunların hiç biri kalmaz elinizde. Bırakmazlar size namusunuzu ve inançlarınızı yaşamak için gerek duyduğunuz şeyleri. Hiç birini bırakmazlar! Biliniz ki; Türk'ün en büyük ve tek dostu yine Türk'tür. Türk'ü Atatürk' le ve Atatürk' ü de Türk' le yaşatınız! Bu en büyük görevdir!"

Bu anlatımlara söylenebilecek başkaca söz olabilir mi? Böylesine ifadelerle anlatılan dünyada başka lider ya da liderler var mı? İşte bu gerçekler ışığında, çağının tartışmasız lideri, Türk Ulusu'nun bağımsızlık önderi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, bugüne değin yaptıkları ile bundan böyle gelecek kuşakların ufkunu aydınlatacak, ışığı olabilecek uygulamalarının gerektiği şekilde anlaşılabilmesi için farklı tarihlerde ve ülkenin çeşitli yerlerinde

yaptığı konuşmalarından bir kısmını sizlere aktarmayı kendime görev edindim.

Konuşmaların tamamı, takdir edilebileceği üzere, elbette buraya sığmayacak kadar çok ve geniş kapsamlıdır. O nedenle bazı konuşmaları buraya almaya çalıştım ve konuşmalarda, sizlerin hoş görüşüne sığınarak, özü etkilemeyecek bir kısım kısaltmalar yaptım.

İşte o konuşmaları, tarihsel sırasına uygun olarak, sizlere sunuyoruz...•

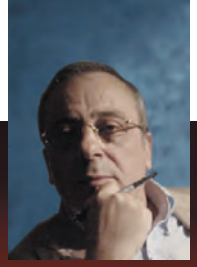
cengizonal@butundunya.com.tr

Gelecek ay: Atatürk'ün Erzurum Kongresi Açılış Konuşması

Meşrutiyet'in ilanına rastlayan 23 Temmuz'dan sonra gelen ilk günün, yani 24 Temmuz'un Gazeteciler Bayramı olarak kabulünde önemli bir role sahip olan Refik Halid Karay, "Bizde gerçekten demokrasi, basın hürriyetine ilişmeden iktidarda durabilecek bir hükümete kavuştuğumuz gün gerçekleşmiş olacak," diyordu. DenemeTan, Akşam, Yeni İstanbul ve Aydede'de yayımlanan yazılardan bir araya getirilen Bu Gazeteciler'de siyasetin, edebiyatın ve en çok da hayatın içinden geçen bir yazarın tanıklıklarını okuyacaksınız. Çözülmez bulmacalara hep yeni bulmacalar ekleyerek herkesi şaşırtan dil cambazı bir yazarın penceresinden basın dünyamızın dününe dair her şey...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

'Hukuksal Yorum Bilim'e Göre: Hilafet, TBMM'de Değildir

Hukuk bilimlerinde '*Hukuksal Yorum Bilimi*' (Legal Hermeneutics) özel bir akademik uzmanlık alanı olup; '*sözel yorum*', '*sistematik yorum*', '*tarihsel yorum*', '*amaçsal (teleolojik) yorum*' vb. gibi yasa yorum yöntemleri yanı sıra, '*Mantık (evleviyet ve karşıt anlam)*', '*hukuk kuralının tarihçesi*', '*hukukun genel ilkeleri*', '*karşılaştırmalı hukuk*', '*örf ve adet kuralları*' vb. gibi bir çok yasa yorum araçları vardır. Bu '*yasa yorum yöntemleri*'nden birini inatla savunup, diğerlerini geçersiz sayan hukuk bilginleri olduğu gibi,

bu yöntemlerin her birini değerli sayıp belli bir düzen içerisinde hepsine başvurulabileceğini savunan hukuk bilginleri de çoğunluktadır; ve **yasaların, varsa yasa koyucunun açıklamalarına uygun olarak yorumlanması**, hukuk bilginlerinin pek çoğu tarafından benimsenmiştir. Yasalar '*Hukuksal Yorum Bilim*' yöntem ve araçlarıyla nasıl yorumlanırlarsa öyle uygulanırlar. '*Hukuksal Yorum Bilim*' yöntemleri arasında bulunan '*Tarihsel Yorum*' uyarınca, **yasalar, yasa koyucunun amacına aykırı olarak yorumlanamazlar.**

Hilafeti kaldıran 3 Mart 1924 günlü yasa konusunda yazılıp söylenenleri bu çerçevede irdelediğimizde, *'Hukuksal Yorum Bilimi'* alanında hiç bir uzmanlığı bulunmayan yüzlerce yazarın, yetkili olmadıkları bu alanda bilgiçlik tasladıklarını ve kamuoyunu yanıltıcı yayınlar yaptıklarını görüyoruz. Oysa, *"Ben tarihçiyim, ben yazarım, ben düşünürüm, benim usyürütme yeteneğim güçlüdür; bana göre bu yasanın yorumu şudur"* demek, bilim dışı bir tutumdur. Bu nedenle, hilafeti kaldıran yasayla ilgili yazılarımda, yasanın yorumunu *'Hukuksal Yorum Bilim'*cilere bırakarak; **yasa koyucunun bu yasayla ilgili kendi yorumunu, açıklamalarını** yansıtmayı yeterli buluyorum.

Yasa koyucu; TBMM'dir ve TBMM'nin bu yasayla ilgili resmi açıklamasına göre: Hilafet TBMM'de değildir. Şöyle ki: **"Hilafetin İlgası,.."** (kaldırılması) başlıklı 3 Mart 1924 günlü yasanın 1. maddesi, metnin yazarlarından Adalet Bakanı Seyyid Bey'in açıklamaları ışığında: **"Halife hal'edilmiştir** (tahtından indirilmiştir). **Hilafet,** (sözcüğün soyut ve genel anlamıyla) **'hükümet' ve** (sözcüğün soyut ve genel anlamıyla) **'cumhuriyet' mana** (anlam) **ve mefhumunda** (kavramında) **esasen** (*"Pan-İslamist Devlet"*e dönüşmeden önceki, bozulmamış ilk biçimiyle) **mündemiç** (içerilmiş) **olduğundan, makam-ı hilafet** (hilafet makamı) **mülğadır** (kaldırılmıştır)" biçimindedir. Özcesi, ulusal Cumhuriyet, ulusal Meclis, ulusal

Hükümet vardır; Pan-İslamist Devlet demek olan Hilafet, kaldırılmıştır.

Hilafet'in TBMM'ye sokulmaksızın kökten kaldırılması sonucunu doğuracak olan bu metin 3 Mart 1924 günü Meclis'e sunuldu. Milletvekilleri bu metin üzerinde söz alarak görüşlerini belirttiler. Hilafetin Osmanlı Hanedanı'ndan alınmasını fakat kökten kaldırılmayıp TBMM'nce üstlenilmesini isteyen Halit Bey (Akmansü), Tunalı Hilmi Bey, Kadibeyoğlu Zeki Bey gibi bir kaç milletvekili, hilafetin kökten kaldırılmasına yol açacak olan *"hilafet, hükümet ve cumhuriyet mana ve mefhumunda mündemiç"* ibaresinin metinden çıkartılmasını ve bunun yerine *"Hilafet Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin manevi şahsiyetinde mündemiçtir"* (=Hilafet TBMM'nin tüzel kişiliğine, TBMM'nin görev ve yetkileri arasına sokulmuştur) ibaresinin konulmasını önermişlerdi. *"Şahsiyeti Maneviye"* / *"Manevi Şahsiyet"* ibaresi, Osmanlı Hukuku'nda *"Tüzel Kişilik"* anlamına geliyordu. *"TBMM'nin şahsiyet-i maneviyesinde (manevi şahsiyetinde) mündemiç"* demek; *"TBMM'nin TÜZEL KİŞİLİĞİNDE (görev ve yetkileri arasında)"* demektir. Bu ibarenin tıpkısı, 1924 Anayasası'nın 40. maddesinde *"Başku-mandanlık Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin şahsiyet-i maneviyesinde mündemiç"* biçiminde geçmekteydi ki, günümüz Türkçesiyle anlamı: *Başku-mandanlık, TBMM'nin görev ve yetkileri arasındadır, demektir. "Hilafet, TBMM'nin Manevi şahsiyetinde*

mündemiç" demek ise, benzer biçimde, *"Hilafet, TBMM'nin görev ve yetkileri arasındadır"* demekti. *Hilafet TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemiç olsun* önerisi, daha önce Said Nursi'nin 1923 yılı başında Ankara'da milletvekillerine seslenen bildirisinde yer alan *Hilafet'in TBMM'nin manevi şahsiyetince üstlenilmesi* çağrısından kaynaklanıyordu.

Milletvekilleri 3 Mart 1923 günü Meclis'te saatlerce tartışmışlar; tartışmalar bittikten sonra, oylamaya geçilmeden önce, kürsüye çıkan Adalet Bakanı Seyyid Bey ve ardından Başbakan İsmet İnönü, *Hilafet'in Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin manevi şahsiyetinde mündemiç olmasını* öneren bir kaç milletvekilinin ileri sürdükleri gerekçeleri tek tek çürütmüş ve *Hilafet'in hangi dini ve siyasi nedenlerden dolayı TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemiç olamayacağını* yadsınamaz biçimde kanıtlamışlardı. İslam bilgileri, kimi hadislerle dayanarak, Hilafet'in Arapların Kureyş kabilesine ait olduğunu; Kureyş kabilesinden olmayanın Hilafet'inin geçersiz olduğunu; Gerçek Hilafet'in Peygamberimizden 30 yıl sonra sona erdiğini saptamışlardı. Türkiye Cumhuriyeti ve TBMM, İslam bilgilerinin Gerçek Hilafet için zorunlu saydığı bu gibi özellikleri taşımıyordu.

Peygamberimizin ölümünden 30 yıl sonra, Hilafet, dünyadaki bütün Müslümanları tek odaktan yönetmeyi amaçlayan Pan-İslamist Devlet'e dönüşmüştü. Türkiye Cumhuriyeti ise

Ulusal Devlet olduğundan, Hilafet'i üstlenemezdi. Seyyid Bey ve İsmet İnönü'nün oylama öncesi yaptıkları bu gibi açıklamalardan sonra, *Hilafet TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemiç (= TBMM'nin tüzel kişiliğinde, görev ve yetkileri arasında) olsun* önerisinde bulunan bir kaç milletvekili, bu öneriden vazgeçmişler; bir tek Kastamonu milletvekili Halit Bey (Akmansü), yasanın, hilafeti *TBMM'ne sokmaksızın* kökten kaldıran *"hilafet, hükümet ve cumhuriyet mana ve mefhumunda esasen mündemiç"* ibaresiyle kabul edilmiş olmasına; yani *hilafet görev ve yetkilerinin TBMM'nce üstlenilmesi* anlamına gelen *"Hilafet TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemiçtir"* önerisinin reddedilmesi-ne sinirlenip istifa etmişti.

Türkiye Cumhuriyeti ve TBMM, İslam bilgilerinin Gerçek Hilafet için zorunlu saydığı bu gibi özellikleri taşımıyordu.

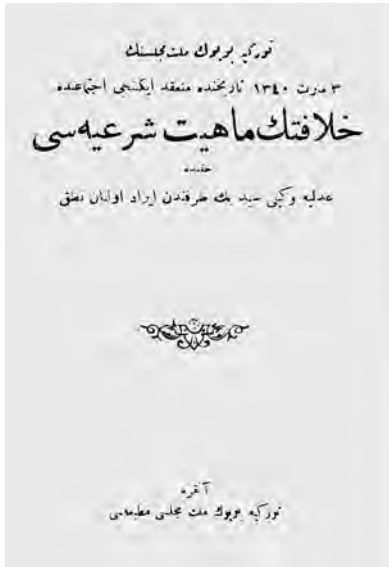
Adalet Bakanı Seyyid Bey'in, 3 Mart 1924 günü, Meclis'te, milletvekillerinin konuşmaları bittikten sonra, oylamadan önce kürsüye çıkıp, *"Hilafet TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemiç"* olsun önerisini Kur'an, Hadis ve İslam Hukuku'ndan örneklerle çürüten konuşması, onun kürsüye çıkmasından önce Halit Bey'in bu

önerisini savunmuş olan bir kaç milletvekilini vazgeçirmiş; Seyyid Bey'in "Hilafet yoktur, Cumhuriyet vardır!" sözlerini ayakta alkışlayan milletvekilleri, bu konuşmanın, *Hilafeti kaldıran yasanın, bizzat yasa koyucu TBMM tarafından yapılmış açıklaması* olarak yayımlanmasına karar vermişlerdi. Nitekim, yasa koyucunun (TBMM'nin) Hilafeti kaldıran yasayla ilgili dünya kamuoyuna yaptığı resmi açıklama olarak kabul edilen bu konuşma; milletvekillerinin oybirliğiyle aldığı karar uyarınca, TBMM tarafından, TBMM matbaasında, 63 sayfalık bir kitapçık olarak bastırılıp dağıtılmıştı.

Necmettin Erbakan'ın Hilafet propagandasına giriştiği 1969'dan bugüne dek yüzlerce yazar, binlerce

makalede, yukarıda aktardığımız gerçekleri yok sayarak, Tunalı Hilmi Bey, vs. bir kaç milletvekilinin Meclis tutanağına geçmiş "*Hilafet TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemictir diyelim*" sözlerini aktararak; "*İşte yasanın anlamı ve yasa koyucunun amacı budur*" diyor.

Evet, Tunalı Hilmi Bey, vs. öyle dediler; ancak daha sonra Seyyid Bey onların bu görüşünü çürütmek üzere kürsüye çıktı, Hilafet'in TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemici olmasının dinen, hukuken olanaksız olduğunu Kur'an'dan, Hadis'ten, İslam Tarihi'nden, İslam Hukuku'ndan örnekler vererek kanıtladı; Seyyid Bey'in bu konuşmasından sonra, Tunalı Hilmi

Hilafeti kaldıran yasanın, yasa koyucu TBMM tarafından yapılan resmi açıklaması olarak "*Hilafetin Mahiyeti Şer'iyyesi*" başlığıyla TBMM Matbaasında basılarak yayılan 63 sayfalık kitap, Adalet Bakanı Seyyid Bey'in 3 Mart 1924 günü Meclis'te yaptığı konuşma metnidir.

Yılmaz Çetiner 1969 seçimlerinin
bağımsız lideri
Erbakan'la görüştü

**"HİLÂFETİN
BÜYÜK
FAYDALARI OLABİLİR,,**

**HAK GELİRSE
BATIL ZAIL OLUR!**

Profesör
**NECMETTİN
ERBAKAN**

**Erbakan'a göre; Türkiye'de din hürriyeti yoktur. Solcuların ekonomik teşhisi
doğrudur. Din'le, devlet ayrı şeydir lafı, boş laftır.**

BANA sevincede kıldık ilave etti
kayınları, kıldık kıldık kıldık
kıldık... Bana sevincede kıldık kıldık kıldık

Bey vs. milletvekilleri, Meclis tutanağında saptanmış olan o sözlerini terkedip Seyyid Bey'in bu açıklamasını onayladılar. Nitekim, *yasa koyucu* (TBMM), Hilafeti kaldıran yasa görüşülmekte iken söz alan Halit Bey, Tunalı Hilmi Bey, Kadirbeyoğlu Zeki Bey, Şeyh Safvet Efendi, vs. milletvekillerinin, Seyyid Bey'den önce yaptıkları konuşmaları değil, fakat o milletvekillerinin bile dinledikten sonra kendi görüşlerini terkettikleri Seyyid Bey'in konuşmasını (üstelik o milletvekillerinin de oylarıyla) oybirliğiyle, Hilafeti kaldıran yasanın resmi açıklaması olarak kabul etti ve resmen yayımladı. TBMM matbaasında bastırılıp yayılan 63 sayfalık bu kitap, *yasa koyucu* (TBMM)'nin *yasaya ilişkin resmi açıklamasıdır ve iş bu resmi açıklamanın içeriği, "Hilafet TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemîç olsun" (= Hilafet, TBMM'nin tüzel kişiliğinde, görev ve yetkileri arasına sokulsun) önerisinin reddinden ibarettir.* 'Hukuksal Yorum Bilimi'nin 'Tarihsel Yorum' yöntemi uyarınca, **Hilafeti kaldıran yasa, yasa koyucunun (TBMM'nin)**

Prof. Dr. Necmeddin Erbakan'ın 1969 seçimlerindeki hilafet propagandası (Milliyet, 25.09.1969)

iş bu 63 sayfalık resmi açıklamasına aykırı olarak yorumlanamaz.

Gerçek bu iken, *Hukuksal Yorum Bilimi* alanında uzmanlığı ve yetkisi bulunmayan yüzlerce yazar, Hilafetin ilgası (köktünden kaldırılması) başlığını taşıyan yasanın ilk maddesinde; **"TBMM", "manevi", "şahsiyet"** sözcükleri hiç geçmediği halde, neredeyse yarım yüzyıldır, bıkmadan usanmadan, yasanın *"Hilafet TBMM'nin manevi şahsiyetindedir"* anlamına geldiğini propaganda ediyor ve yasa koyucunun **(TBMM'nin) 3 Mart 1924'te reddettiği** bu ibareyi, *"kabul edilen yasanın anlamı budur"* diye sunmayı inatla sürdürüyor. Bu nedenle bir kez daha söylüyoruz:

Yasa koyucu (TBMM), Adalet Bakanı Seyyid Bey'in 3 Mart 1924 günü Meclis'te, *Hilafet'in TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemîç olmadığı ve olamayacağını kanıtlayan* 63 sayfalık konuşmasını, Hilafeti

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

Talat Paşa Cinayeti

Almanya'nın yanında Birinci Dünya Savaşı'na katılan Osmanlı Devleti'nde yönetim Talat, Enver ve Cemal Paşaların elindeydi. Hangisinin diğerinden daha etkin olduğu konusunda çeşitli görüşler vardır.

Ancak bu yazıda bir Ermeni tarafından Berlin'de öldürülen Talat Paşa'nın durumuna değineceğiz. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen 3 isminden biri olan Talat Paşa, Ermeni Tehciri nedeniyle hedef haline gelmişti. Bugün Bulgaristan sınırları içinde olan Kırcaali kentinde, 1874 yılında doğan Talat Paşa, İçişleri Bakanlığı ve Sadrazamlık yani Başbakanlık

görevlerinde bulunmuştur.

Almanya'nın savaşı kaybetmesi

Talat Paşa

Enver Paşa

Cemal Paşa

ve silah bırakmasının ardından müttefiki Osmanlı Devleti de yenilgiyi kabul etmek zorunda kaldı. Yenilginin tescili ise 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Mütarekesi idi. Bu sadece Osmanlı'nın değil İttihat ve Terakki'nin de yenilgisi anlamına geliyordu. Gelişme üzerine Parti yönetimi 1 Kasım 1918'de yaptığı toplantıda, İttihat ve Terakki'nin kapatılarak yerine Teceddüd Fırkası'nın kurulmasına karar verdi. Yine aynı gün, aralarında Talat, Enver ve Cemal Paşaların bulunduğu 8 ittifakçı, bir Alman denizaltısına binerek İstanbul'dan ayrılıp, Karadeniz'e açılarak, Kırım Yarımadası'ndaki Sivastopol'e doğru yola çıktılar. Buraya ulaştıklarında da, kendilerini bekleyen bir Alman trenine binerek Berlin'e hareket ettiler. Bir süre sonra, Enver Paşa'nın trenden gizlice indiği anlaşıldı. Diğer İttihatçılar ise Berlin'e ulaştılar. Talat Paşanın Berlin'deki yaşamına ve uğradığı suikasta

geçmeden önce Ermeni sorunu ile bağlantısına bakalım.

Yüzyıllar boyunca birlikte, sorunsuz yaşayan Türkler ve Ermenilerin aniden birbirlerine düşman olduğunu kimse söyleyemez. Öncelikle Rusya, İngiltere ve Fransa, ardından Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya'nın sömürgeci politikaları, Ermenileri, Osmanlı Devletini parçalamak için müttefik olarak seçmeleri iki kardeş halkın

Doğuda ilerleyen Rusya ordusunda yer alan Ermeniler, Mart 1915'te Rus askerleri ile birlikte girdikleri Van'da, Türk ve Müslüman unsurlara yönelik büyük bir katliam yaptılar.

arasının açılmasının temel nedenleridir. Ermeniler, söz konusu sömürgeci güçlerin kontrolüne girmelerinin ardından, bağımsızlık taleplerini dile getirmekle yetinmeyip, isyanlar çıkarmış, kurdukları komiteler aracılığıyla Anadolu'nun birçok bölgesinde saldırılar düzenlemiş, katliamlar yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında ise vatandaşı oldukları ülkenin ordusuna karşı savaşmak üzere düşman saflarına katılmışlardır.

Doğuda ilerleyen Rusya ordusunda yer alan Ermeniler, Mart 1915'te Rus askerleri ile birlikte girdikleri Van'da, Türk ve Müslüman unsurlara yönelik büyük bir katliam yaptılar. Osmanlı yönetiminin İstanbul'daki Ermeni toplumu önde gelenlerine yaptığı, "Düşmanla işbirliğinden vazgeçin" uyarısı dikkate alınmamış, Ermeni komiteleri bölgedeki katliamlarını sürdürmüştür. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, 27 Mayıs 1915'te aldığı Tehcir kararı ile Doğu Anadolu'daki 6 vilayette bulunan Ermenileri, Suriye başta olmak

üzere imparatorluğun güneydeki topraklarına zorunlu göçe tabi tuttu. Ermeni lobileri, Tehcir sırasında 1 milyondan fazla insanın hayatını kaybettiğini iddia ederek, bunun bir soykırım olduğunu ileri sürmektedir.

Dönemin İçişleri Bakanı Talat Paşa, Tehcir kararının alınmasında etkisi olduğu gerekçesiyle Ermeni komitecilerin hedefi haline gelmişti. Ermeniler, Tehcir sırasında yaşanan ölümlerden büyük oranda Talat Paşa'yı sorumlu tutuyordu. Diğer hedefler ise Enver ve Cemal Paşaların yanı sıra, Beyrut Valisi Azmi, Doktor Bahaddin Şakir, Doktor Nazım, polis müdürü Bedri ve Cemal Azmi Bey gibi önde gelen İttihatçılardı.

Talat Paşa, anılarında, Ermeni sorununa ilişkin olarak şöyle diyordu: *"Olayların birinci dereceden suçlusu, kendi siyasi çıkarları için Ermenileri kıskırtmış olan Ruslar ve ikinci derecede de, onlara alet olan Ermeni komitecileridir. Rusların amacı, Ermenilerin nüfusun ancak onda birini oluşturdukları bölgelerde, çoğunlukta bulunan diğer halkı çeşitli*

Talat Paşa

yollarla yok ederek, bir Ermeni devleti kurmaktı..."

Talat Paşa bir süre ülkeden uzaklaşıp, Avrupa'da kalmak istiyordu. Alman denizaltısı ile Sivastopol yolunda iken, yanındaki diğer İttihatçılara, *"Siyasi hayatımız bitmiştir. İster haklı ister haksız yere olsun, bir kere üstümüze milletin kin ve gazap yüzü döndü. Bir köşeye çekilip oturmalıyız. Herhangi birimiz, herhangi bir nedenle en ufak bir kıpırdanma içinde olmamalıyız. Gerçi vicdanlarımıza karşı mahkûm değiliz. Çünkü milletimiz kurtarmak ve yurdu-muzu yükseltmek istedik. Fakat talih bize yar olmadı"* sözleriyle bundan sonra izlenecek yolu anlatmıştı.

Talat Paşanın bu sözleri, Kafkaslarda ordu kurarak Türkistan'ı ayaklandırmak isteyen Enver Paşa'ya uyarı niteliğindeydi. Ancak Enver Paşa aynı görüşte değildi ve işte bu yüzden, Sivastopol'den hareketinden sonra tren den inerek ortalıktan kaybolmuştu.

Berlin'e ulaşan Talat Paşa ise yaklaşık 3 yıl bu kentte yaşayacaktı. Berlin'deki eski İttihatçıların yanı sıra Türk öğrencilerle sık sık bir araya gelen Paşa 2 adres değiştirmişti. Son olarak, Charlottenburg semtindeki bir eve eşiyile birlikte yerleşen Talat Paşa takip edildiğinin farkında değildi. Aynı sokakta, Talat Paşa'nın tam karşısındaki binada bir daire kiralayan Sogomon Teyleryan isimli bir Ermeni, Paşayı sürekli izliyordu. Paşa, her gün saat 11 civarında evinden çıkıp yürüyor, sonra öğlen yemeği için eve dönüyordu.

Takvimler, 15 Mart 1921'i gösterdiğinde, evinden çıktıktan kısa bir süre sonra arkasından yaklaşan Sogomon Teyleryan, çok yakından Talat Paşanın kafasına ateş etti. Paşa olay yerinde hayatını kaybetti. Silahını atıp kaçmaya çalışan Teyleryan ise çevredekiler tarafından yakalandı.

Talat Paşa, Mehmed Sai adına düzenlenmiş bir pasaport ile Berlin'e gelmişti. Kısa süre sonra öldürülen kişinin Talat Paşa olduğu anlaşıldı. Katil Teyleryan, cinayeti, Tehcir sırasında ailesinin öldürülmesi nedeniyle işlediğini söylüyordu. Dava başladı-ğında Ermeni lobilerinin etkisinde Batı medyası, Teyleryan'ı haklı gösterecek yayınlar yapıyordu. Dava, sadece Almanya'da değil, dünya kamuoyu tarafından da yakından izleniyordu.

Teyleryan'ın avukatı, mahkemeye delil olarak Talat Paşaya ait olduğu

Talat Paşa'nın vurulduğunda üzerinde olan kanlı gömleği

ileri sürülen ve Ermeni kıyımını emreden telgrafları sunacağını bildirmişti. Paris'teki Ermeni komitesi tarafından yayınlanan bir kitapta yer

Mahkemede sadece Ermeni iddiaları lehinde şahitlik edenlere söz verildi ve sonuçta Teyleryan beraat etti.

alan ve Andosyan adlı bir Ermeni tarafından düzenlenen bu telgrafların sahte olduğu biliniyordu. Avukat sözünü ettiği telgrafları son anda davadan çekti. Ancak Türk tarafının şahitleri dinlenmedi. Sadece Ermeni iddiaları lehinde şahitlik edenlere söz verildi. Sonuçta mahkeme Teyleryan'ın beraatına karar verdi.

Talat Paşa'nın öldürülmesinin ardında İngiliz gizli servisinin bulunduğu söylenmektedir. Cinayeti işleyen Teyleryan'ı İngiltere gizli polis şefi Sir Basil Thompson'un kullandığı ileri sürülmüştür. Yaklaşık 3 ay sonra, Bahaeddin Şakir ve Cemal Azmi Beyler de Berlin'de öldürüldüler. Bu cinayetleri de, İngiliz gizli servisinin yönlendirdiği Ermenilerin işlediği iddia ediliyordu, ama katiller bulunamadı.

Talat Paşa ile Berlin'e gelen Cemal Paşa ise bir süre Almanya'da yaşadıkten sonra, İsviçre'ye yerleşti. Buradan Rusya'ya geçen Cemal Paşa, ardından Afganistan'a gitti. Daha sonra Fransa ve Almanya'da bulundu. Gürcistan'ın Tiflis kentine gelerek, Anadolu'ya geçmek için izin istediği Mustafa Kemal'den haber beklerken, yanındaki biri binbaşı diğeri teğmen 2 yaveri ile birlikte, 21 Temmuz 1922'de Ermeni komitecileri tarafından vurularak öldürüldü. Bu cinayetlerin

arkasında İngiliz gizli servisinin olduğunu söyleyenler Malta sürgünleri konusuna işaret ederler. İngiltere'nin Ermeni kıyımı adını verdiği 1915 olaylarında suçluları bulmak ve cezalandırmak amacıyla 1919-1922 döneminde, aralarında sadrazam, vali, ordu komutanı, şeyhülislam, paşa, profesör, yazar ve gazetecilerin bulunduğu Osmanlı Devleti'nin önde gelen 144 yöneticisini tutuklayarak Malta'daki İngiliz hapishanesine götürmüştü. Sevres Anlaşması'nın 230. Maddesi uyarınca önce İstanbul'da kurulan mahkemenin, Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey'in 10 Nisan 1919'da suçsuz olduğu halde idam kararı vermesi ve cezanın infaz edilmesi üzerine, İstanbul'da gösteriler başlamıştı. Halkın tepkilerinden çekinen İngilizler, mahkemeyi Malta'ya taşıdı. Dava sürecinde yapılan tüm araştırmalara rağmen Ermeni kıyımı olduğuna dair bir delil bulamamıştı. Bunun üzerine Mahkeme tüm sanıkların beraatına karar verdi. Sürgünlerin çoğu TBMM Hükümeti'nin elindeki İngiliz esirlerle değiş-tokuş yapılarak serbest bırakıldı.

İşte bu nedenlerden ötürü İngiltere'nin 1915 olaylarındaki sorumluluğunu unutturmak için Talat ve Cemal Paşalar ile Bahaeddin Şakir ve Azmi Beyleri öldürttüğü belirtilmektedir. Talat Paşa'nın geçici olarak Berlin'de defnedilen cenazesi, Alman hükümeti tarafından Türkiye'ye gönderildi ve 25 Şubat 1943 tarihinde, İstanbul'da, Hürriyet-i Ebediye şehitliğine gömüldü. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Fırçalayarak

Serdar Gnbilen

Saklı Tarih
Sinan Meydan

Atatürk'ün, Türk Büyüklerinin Heykelleri Projesi

**Atatürk ve Cumhuriyet karşıtlarının dillerine doladıkları
tezlerin hiçbir bilimsel temeli yoktur.**

Yeni Türk harflerinin kabul edildiği 1928'de Türkiye'de okuma yazma oranı erkeklerde % 7 kadınlarda % 0,4'tür. Yuvarlak bir hesaplama toplumun % 92'si okuma yazma bilmemektedir. Yani, yeni Türk harflerinin kabulünden önce (okuyup yazamadığı için) toplum zaten köklerden/ tarihinden kopuktur; zaten toptan bir "cehalet" durumu söz konusudur.

Ayrıca yeni Türk harflerinin kabulünden kısa bir süre sonra (1935'te) okuma yazma oranı toplamda

% 23'e yaklaşmıştır.

Atatürk Cumhuriyeti, iddiaların aksine "Osmanlı düşmanlığı" yapmamıştır. Ama bugün hanedan severlerin yaptığı gibi tarih biliminden tamamen uzak şekilde bir "Osmanlı seviciliği" de yapmamıştır. Atatürk Cumhuriyeti, devrimci bir mantıkla ve her şeyden önce bilimsel ilkelere uygun olarak Osmanlı tarihine yaklaşmış; gerektiğinde eleştirmiş, gerektiğinde övmüştür.

Örneğin, Atatürk'ün 1930'da hazırlattığı dört ciltlik "*Tarih*"

serisinin 3. cildi baştan sona Osmanlı tarihine ayrılmıştır.

Ancak burada Osmanlı tarihi belgelere dayalı olarak objektif bir şekilde anlatılmıştır:

Osmanlı'nın fetihçiliği, halkı, özellikle Türkleri ve Türkçeyi ihmal etmesi, son zamanlardaki siyasi ve ekonomik bağımlılığı, aklı ve bilmi göz ardı edip geri kalması eleştirilmiş; ancak özellikle belli bir döneme kadar bilim, sanat, kültür, siyasi akıl vb konulardaki başarılarından dolayı övülmüştür. Atatürk Cumhuriyeti, genelde tarihi, özelde Osmanlı tarihini Türkiye Cumhuriyeti'nin bir laboratuvarı olarak görmüş

T.T. A. K.
Sinan'ın Heykeli
ni yapınız
K. Atatürk
2/III/1935
Sat 22/50

Atatürk'ün, "Türk Tarihini Araştırma Kurumu"na hitaben el yazısıyla yazdığı "Sinan'ın heykelini yapınız" buyruğunun bu belgesi, 12 yıl önce yazarımız Songül Saydam'ın yazısına ek olarak yayımlandığı Bütün Dünya'nın Temmuz 2002 tarihli sayısından alınmıştır.

Mimar Sinan Heykeli

ve tarihteki, özellikle Osmanlı tarihindeki yanlışları çok sert bir şekilde eleştirerek Cumhuriyet'in genç kuşaklarının benzer yanlışlara düşmesini önlemek istemiştir. Atatürk Cumhuriyeti'nin bizi köklerimizden/tarihimizden kopardığı iddiasının tam tersi, Atatürk Cumhuriyeti sayesinde (Tarih bilimine verilen önem, Tarih Kurumu, Tarih Kurultayları, Üniversiteler, Enstitüler vb.) Türkiye'de gerçek anlamda bilimsel bir tarih yazımı başlamış, bu süreçte objektif, eleştirel bir Osmanlı tarihi yazımı da gelişmiştir. Çok daha önemlisi, Türk tarihi, Osmanlı hanedan tarihinin darlığından kurtarılıp çok daha eskilere, Anadolu'nun ve Orta Asya'nın derinliklerine uzatılmıştır. Üstelik bu tarihsel derinlik, dünyaca ünlü bilim insanlarının da katıldığı tarih, dil ve antropoloji çalışmalarıyla sağlanmıştır.

Böylece Atatürk Cumhuriyeti bizi köklerimizden/ tarihimizden koparmamış, tam tersine Osmanlı döneminde kopuk olduğumuz köklerimize/ tarihimize bağlamıştır.

Atatürk genelde tarihe, özelde Türk tarihine ve onun içinde de Osmanlı tarihine büyük bir önem vermiştir. Ülkemizin en önemli Osmanlı tarihçileri (bilimsel tarihçilik yapan tarihçiler) Cumhuriyet döneminde yetişmiştir. Atatürk, manevi kızı tarihçi Afet İnan'a ünlü Osmanlı denizcisi Piri Reis'in hayatını araştırtıp yazdırmıştır.

Çok daha önemlisi Atatürk, ülkenin dört bir yanına, yapıp ettikleriyle çağını aşmayı başarmış Türk, Osmanlı büyüklerinin heykellerini yaptırmak istemiştir.

Atatürk, 22 Ocak 1923'te Bursa'da, *"...Aydın ve dindar olan milletimiz ilerlemenin vasıtalarından biri olan heykeltıraşlığı en son derecede ilerletecek ve memleketimizin her köşesi ecdadımızın ve bundan sonra yetişecek evlatlarımızın hatıralarını güzel heykellerle dünyaya ilan edecektir..."* demiştir.

Yani **Atatürk** sadece kendi heykellerini değil **"ecdadımızın heykellerini"** de yaptırmak istemiştir. Ankara'da, İstanbul'da ve Edirne'de Türk büyüklerinin heykellerinin dikilmesini istemiştir. **Afet İnan**'ın naklettiğine göre Atatürk, **"Mimar Koca**

Barbaros Heykeli / Beşiktaş

Sinan'ın eserlerinin en yoğun bulunduğu İstanbul'da ve son şaheserinin yapıldığı Edirne'de ona bir anıt dikilmelidir. Ancak Cumhuriyetimizin başkenti Ankara'da da (Gençlik Parkı'nın geniş parkının iki tarafına) bütün Türk büyüklerinin heykelleri ve anıtlarının dikilmesi gelecek nesillere örnek olmaları bakımından lazımdır." demiştir.1

Atatürk, Türk Tarih Kurumu'na gönderdiği 2 Ağustos 1935 tarihli bir telgrafla "Sinan'ın heykelini yapınız" emrini vermiştir.2 **Atatürk**, **"Mimar Sinan'ın heykelini uydurup yapmak caiz değildir. Şevket Aziz ile işbirliği**

yapınız!” diyerek bu konuda özenli çalışılmasını istemiştir. Bunun üzerine Şevket Aziz Kansu İstanbul’a gelmiş, Mimar Sinan’ın mezarını açıp kemikleri ve kafatasını incelemiştir. İncelemelerinde Sinan’ın orta boylu, gayet narin yapılı bir insan olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca Kayseri’de Mimar Sinan’ın köyüne gidilmiş, fotoğraflar çekilmiş, bir heyet Mimar Sinan’ın özelliklerine ilişkin bilgiler toplamış ve bu verilere dayalı olarak Tarih Kurumu, Mimar Sinan’ın ilk heykelini yapmıştır. Tarih Kurumu Sekreteri Uluğ İğdemir heykeli Atatürk’e sunmuştur. Atatürk heykeli görür görmez başını kaldırıp, **“Tamam olmuş... İşte Mimar Sinan böyledir!”** demiştir.³

Atatürk’ün emrine rağmen **Mimar Sinan’ın heykel anıtının yapımı gecikmiş**, anıt ancak 1956 yılında Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’nin önüne dikilmiştir.⁴

Atatürk ayrıca **Süleymaniye’de** bir de **Sinan Sitesi** yaptırmak ve Sinan’ın bütün serlerini restore ettirmek istemiştir.⁵

Atatürk, **Mimar Sinan’ın** yanı sıra, **Barbaros Hayrettin Paşa’nın**, **Timur’un**, **İbn-i Sina’nın**, **Kanuni Sultan Süleyman’ın** ve **Fatih Sultan Mehmet’in** heykellerinin yapılmasını istemiştir.⁶ **Afet İnan’ın** aktardığına göre Atatürk, **“İstanbul’da Fatih’in, Kanuni Süleyman’ın ve Türklüğünden şeref duyulan diğer Osmanlı devlet adamlarının heykellerini ve abidelerini görmeyi arzulamıştır. Nitekim kendi zamanında büyük denizci Barbaros Hayrettin’in İstanbul’a dikilecek heykeline özel ilgi göstermiştir.”**⁷

Atatürk, **Fatih Sultan Mehmet’in** heykelini İstanbul’da Kızkulesi’ne yaptırmak istemiştir. İnan’ın aktardığına göre, **“Atatürk, Fatih için onun şanına layık bir abide eser düşünmüş ve özellikle Kızkulesi’nden her geçtiği zaman burada böyle bir anıtı görmeyi çok arzu ettiğini belirtmiştir.”** Eğer orası uygun olmazsa Sultanahmet Meydanı, Rumeli Hisarı veya Fatih’in gemilerini karadan yürüttüğü yerlerden birini önermiştir.⁹

Atatürk’ün isteğiyle yapımına başlanan Beşiktaş **Barbaros Hayrettin Paşa Anıtı** 25 Mart 1944’te **İsmet İnönü** tarafından açılmıştır.¹⁰ Atatürk bir taraftan heykel sanatının gelişmesini amaçlamış, diğer taraftan adını tarihe altın harflerle yazdırmış Türk büyüklerinin bu sanatla yaşatılmasını istemiştir.

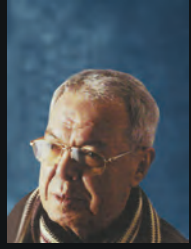
Görüldüğü gibi Atatürk, bu topraklarda öncelikle Yunan tanrılarının, tanrıçalarının heykellerini değil, Türk tarihinin/ Osmanlı tarihinin abide isimlerinin heykellerini diktirmeye çalışmıştır. Bu, çağdaş bir sanatla/ heykel sanatıyla ulusal kültürü canlandırma, tanııtma ve yaşatma çabasıdır. Atatürk’ü anlayamadık! •

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Kaynakça:

- ¹ Afet İnan, Mimar Koca Sinan, s.67’den Utkan Kocatürk, Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri, Ankara, 1999, s. 161-162. Afet İnan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, Haz, Arı İnan, 5. Bas., İstanbul, 2007, s. 245. ² İnan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, s.244,248.
- ³ Niyazi Ahmet Banoğlu, Nükte, Fıkra, Çizgilerle Atatürk, İkinci Kitap, İstanbul, 1954, s. 314,315. ⁴ İnan, age, s.244, dipnot 80. ⁵ age, s. 248. ⁶ Feridun Akozan, “Atatürk Sanat ve Sanatkar”, Atatürkçülük, II.Kitap, İstanbul, 1988, s.148. ⁷ İnan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, s. 243. ⁸ age, s. 250 ⁹ age, s. 249,250, ¹⁰ İnan, age, s.250.

Şairin Dünyası
Şadan Gökovalı

Türkçenin Ses Bayrağı

Fazıl Hüsnü Dağlarca

"Şadan Gökovalı'ya yazabildiklerimin
havarilerinden birine" 15.IV.1988

Tarih:15 Nisan 1988. Günlerden Cuma. Saat 20.30
suları. Gaziosmanpaşa Bulvarındaki (İzmir) bir otobüs
terminalinde, elim yüreğimde çarpa çarpa bekliyorum.

"Yaşayan En Büyük Türk Şairi"
Fazıl Hüsnü Dağlarca gelecek.
Daha doğrusu, geleceğini
umuyorum. Ya gelmezse?
Bırakın "Salihli Şiir İkindileri"ni
yürütmeyi, İzmir'de yaşamak bile
bana haram olur! Çünkü İzmir şiir
camiasında bir söylentidir gidiyor:
"Duydun mu, Dağlarca
geliyormuş?"

"Nereye?"

"Salihli Şiir İkindileri"ne. Şadan
(Gökovalı) öyle diyormuş.

"Atmasın Şadan, din kardeşiyiz.
Adam, "Suturuga'dan sonra hiçbir
yere gitmem" demedi mi?"

Evet, ben söylemiştim. Uzun
görüşmelerden, kendisi "evet"ledikten
sonra söylemiştim bunu. "Keşke
söylemesem" miydi acaba?

Aklım bu soru ve sorunla boğuşurken, iki İzmir güzeli yaklaştı:

”Siz Şadan Gökovalı’sınız, Dağlarca’yı bekliyorsunuz, değil mi?”

“Hımm, şey, evet” gibilerden bir şeyler gevelediğim sırada, iki katlı bir otobüsün tekerleri durdu, motoru sustu.

İnen yolcuları sayıyoruz: Bir, iki, on iki, ... yirmi iki... 32 ... kırk iki.

Yok işte, yok! Lise çağlarımızda dediğimiz gibi, “aldı mı beni müteessir, oldum mu teessür?” Başıma kaynar kazan su dökülse razıyım, gökler üstüme çöktü. “Servi gibi umutlar döndü şimdi içdeye!”

Tam başımızı başka yöne çevirmişken, otobüsün üst katından, ayak seslerine karışık baston sesine benzer ses duyduk. Umutsuzca, otobüsün çıkış kapısına bakmamızla, iki güzelle birlikte çığlığımız İyonya göklerini çınlattı:

”Geldi, Dağlarca geldi!”

Kızlar, dev ozanın birer koluna girdi. Dağlarca, birlikte geldiği edebiyat tarihçisi Mahir Özcan’a Şu Şadan var ya, bu adama mukavemet (karşı koymak) mümkün değil! Neden benim yalnızca iki kolum var? Beş kolum olsaydı, her birine birer dilber sokardı Gökovalı.

Meğer, şairimiz en önden iki yer istemiş; ona da önden iki yer, ama otobüsün üst katında önden iki yer vermişler. Tahmin edersiniz, Balıkçı babam ve Azra anamla birlikte Gökovalı Körfezine.

Atladık arabaya, doğru Prof. Dr. Veli Lök’ün Karataş’taki evine. Zira,

şairimiz gelmemek için, bacaklarını gerekçe göstermiş, ben de taşı gediğine koymuştum:

”Öyleyse mutlaka gelmelisin.

Nedeni ise, günümüzün Hekim Gale-ni Veli Lök İzmir’de. Sen şimdi orta gençsin ama, o seni erken gençliğine döndürür.

“İnsan hakları savunmanı” Veli Hoca ve zarif eşi açtılar kapıyı.

Veli Hoca, beşikte bebek okşar gibi muayene etti aziz konuşumuzun iki ayağını. İnanın, Lök okşarken, Dağlarca’nın acısının hafiflediğini gözlerinden anlıyordunuz.

Oooh! O gece, “zalim yastık diken” olmuyor yüzüme.

Rahat uyku.

Ertesi gün, bir otobüs dolusu sanat düşüncüsü yola koyuluyoruz. İzmir’e 90 km yakınlıktaki, Lydia başkenti Sardis üzeri, Salihli’ye gidiyoruz. Rehber (yani ben), geçtiğimiz yerlerin söylencelerini, tarihini, coğrafyasını seriyor yol arkadaşlarının önüne.

*Elbette Dağlarca şairleriyle:
Söyle sevda içinde türkümüzü
Aç bembeyaz bir yelken.
Neden herkes güzel olmaz,
Yaşamak bu kadar güzelken?
İnsan dallarla, bulutlarla bir
Aynı maviliklerden geçmiştir.
İnsan nasıl ölebilir,
Yaşamak bu kadar güzelken?*

“ŞİİR İKİNDİLERİ”NDE

Salihli’nin havasını koklayan Can Yücel’in dediği gibi, “İkindiyyin saat beşte” değil, 14.00’te “İkindi”miz

başlıyor. Yıldız Kenter'in "Dört teker takmalı, İstanbul'a götürmeli" dediği 500 kişilik Zafer Keskiner Tiyatrosunun dev ağızı, tam o kadar şiir sevdalısını yutuyor. Ondan fazla kişi, "Dağlarca İkindisi"ni, tiyatrosunun sergi salonlarındaki dev ekranlardan izliyor.

Önce 500 kişilik koroyu, orkestra şefi gibi yönetiyor ve şairimizin yayımlanmamış bir dördlüğünü söyletiyorum:

Sıcaklığındır

Çıkmak ister dışarı.

İşte, sıcaklığındır,

Benim tutmak istediğim içerde.

Dağlarca, Zafer Keskiner'in kulağına eğilip, "iyi ki gelmişim" diyor ve ekliyor:

"Salihli, haritalarda neden küçük gösteriliyor?"

Çocuğundan yaşlısına (pardon, orta gencine) kadar bir nice Salihli'li, Dağlarca şiirleriyle çınlatıyor tiyatro salonunu.

Dil ustaları Misket Dikmen ile Fikret Alan, şiirin nasıl okunması gerektiğini gösteriyor;

Misket

Tek gel sevmeler üzeri

Sevgiler üstüne tek git.

Söyle bir bir türkülerin,
Anlamadılar mı, çek git!

Fikret

Kardaş, senin dediklerin yok,

Halay çekilen toprak, bu toprak değil,

Çık hele Anadolu'ya,

Kamyonlarla, kağnılarla gel gayrı,

O kadar uzak değil.

...

Kardaş, görmüyorum ama, hâlâ duyabiliyorum;

Geçmiş zamanlar geleceklerden parlak değil.

Vakte şahadet edercesine yükselmiş,

Akşam parıltısından büyük zaferler üzerine,

Şadan Gökovalı
Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın kolunda

***Dağlar dalgalanmakta, bayrak
değil!"***

Bir Salihli güzeli alıyor
mikrofonu, profesyonel sanatçıdan
farkı yok:

***Kim aldatmış bu kadar insanı,
Ki, kimseler aldırıyor ölüme.
Ölüm, ey göklerden büyük,
Sığdıramıyorum gönlüme!
Nasıl, yaşamayı bırakmak nasıl?
Bir memleket mi, bir elbise mi
ki?***

***Ben nasıl yok olurum,
anlamıyorum,
Dünya yok olabilir belki!***

Sonra, Salihli için sürpriz değil:
İlçenin en üst mülki amiri çıkıyor
sahneye, tabii ki o da ezberden;
Dağlarca'nın ünü dünyada yaygın şiiri
"Dünyanın Bütün Çocuklarına Karşı
Yazılmıştır"

***Hepiniz, el ele bir halka yapsanız,
Rüyadan ve şarkıdan bir halka
Ve almanız kimseyi
Aranıza benden başka.***

...

***Seyretsem yüzünüzü birer birer
Ve birer birer seyretseniz beni.***

***Garip saadetler duysak,
Bayramlıklar kadar yeni.***

Salihli'nin doğuştan sanatçı
Belediye Başkanı Zafer Keskiner,
Dağlarca'nın "Rahatlık" şiirini büyük
bir rahatlıkla okuyor:

***Sen büyüdüğün vakit çocuğum,
Yine çiçekler açacak dallarda.
Dallarda açan çiçekler gibi
Yine çocuklar uyuyacak
masallarda. ...***

***Sen büyüdüğün vakit çocuğum,
Yine meltemler geçecek
denizlerden.***

***Denizlerden geçen meltemler
gibi,
Yine çocuklar olacak rahatlık
veren!***

Şiirin dağı Dağlarca çıkıyor sahne-
ye. Alkış tufanı içinde bazı
tümcelerini seçebiliyoruz:

"Salihli, yazma gücümü artırdı.
Sizler gibi şiiri anlayan ve sevenler
oldukça, şair de, şiir de olacaktır.
Görecek tek gözüüm, kalem tutacak iki
parmağım kalana kadar şiir yazaca-
ğım!.."

"Bahar / 88, F.H. Dağlarca İkinci-

***Sen büyüdüğün vakit çocuğum,
Yine meltemler geçecek denizlerden.
Denizlerden geçen meltemler gibi,
Yine çocuklar olacak rahatlık veren!***

*Yaşarım bir daha
Okusa beni
Bir daha!*

si'ni kapatırken, izleyenlere, “İz Dergisi Dağlarca” özel sayısını takdim ediyoruz.

Açan çiçekler gibi, patlayan sevinç fişekleri gibi Salihli sokaklarına dağılırken, herkesin dilinde, Dağlarca şairimizin, “Dünyanın En İyi Yedi Şiiri”nden biri seçilmiş anıtsal şiiri:

Bir Günlük Tanrının Yaptığı
Tanrı olsam bir günlüğüne
Toplasam aydınlıkları bir elime
karanlıkları bir elime
Uyanır uyanmaz
Sonra üst üste kapasam
avuçlarımı
Sallasam iyice bir
Birbirine katsam iyice
Sonra serpssem ormanlara
kentlere... mağaralara dek
Hah desem
Yeryüzü kalsın da karanlıklar
kalmasın.
Tanrı olsam bir günlüğüne
Alsam çarşılarda ne varsa ekmek
peynir
Elma armut ıspanak kereviz

*Fındık badem ne varsa hepsini
alsam avuçlarıma
Sallasam karıştırsam birini
ötekine besinlerin
Sonra serpssem köylere kentlere
evlere çadırlara kulübelere
Hepsini
En uzağından en küçüğünden
En yakındakine en büyüğüne dek
Kocaman bir kardeşlikle eşit
Hah desem
Yeryüzü kalsın da açlıklar
kalmasın
Tanrı olsam bir günlüğüne
Toplasam insanları ülkelerden
avuçlarıma incitmeksizin
Güney Amerika'dan Hint'ten
Misisipi'den Avusturalya'dan
Afrika'dan Çin'den tek tek
Sallasam sallasam yavaş yavaş
Birbirine iyice karıştılar mıydı
Yeniden serpssem ovalara dağlara
kıyılara adalara
Ta içim aydınlık
Hah desem,
Yeryüzü kalsın da ayrılıklar
kalmasın
Fazıl Hüsnü Dağlarca*

Zümrütün Kılı ve Işığı

Ünlü ressam ve şair **Bedri Rahmi Eyüboğlu**, can dostu **Âşık Veysel**'den dinlediği şu öyküyü aktarıyor: “Bir padişahın eline dünyanın en iri zümrüdü geçmiş ama zümrüt kusurluymuş. İçinde bir kıl varmış. Bu kıl yüzünden zümrüt gerçek değerini bulamamış. Bütün kuyumculara danışmışlar, sonuç alamamışlar. Hiçbir kuyumcu, zümrüdü hırpalamadan kılı çıkarmayı denemeye bile cesaret edememiş.

Birden küçük bir kara böcek belirmiş ve öykü bu ya, dile gelmiş, konuşmaya başlamış:

“Eğer beni kırk gün kırk gece bu zümrütle karanlık bir odada yalnız bırakırsanız, zümrüde hiç zarar vermeden, yağdan kıl çeker gibi içindeki o kılı çeker çıkarırım.”

Kabul etmişler, böcekler zümrüdü bir kutuya kapatmışlar, karanlık bir yere bırakmışlar. Kırk gün sonra kutuyu açtıklarında bir de bakmışlar ki, zümrüdün içindeki kıl, olduğu yerde duruyor. O an öfkeyle çıkmışlar böceğe:

“Sen bizi aldattın, sen bizimle alay ettin, kara böcek” demişler. “Hani zümrüdün içindeki kılı çıkaracaktın? Bak, olduğu yerde duruyor kıl...”

Kara böcek hiç aldırmamış bu suçlamalara:

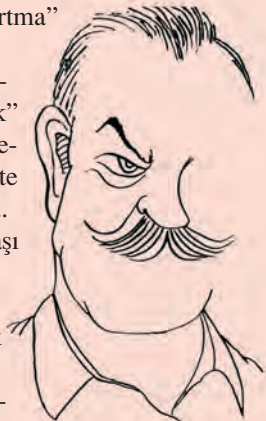
“Siz başınızın çaresine bakın. Ben zümrütten almam gerekeni aldım” demiş ve... Kanatlarını çırpmış, havalandırılmış, uçmaya başlamış. İşte o an görmüşler, kara böceğin kuyruk bölümündeki pırıltıyı... Ve işte o an ayırına varmışlar kara böceğin zümrütteki bir kıl parçasını almakla zaman kaybetmeyip, zümrüdün pırıltılı ışığını aldığı için ve kara böceklikten, ateşböcekliğine yükseldiğinin...”

Verem İstidadı

Cumhuriyet dönemimizin ilk büyük eleştirmeni, tutkulu öztürkçeci **Nurullah Ataç**, “lafı gediğine oturtma” ustasıydı da.

“Ünü yeteneğinden büyük” bulduğu kişileri iğnelemekte üstüne yoktu. Yakın arkadaşları şair **Melih Cevdet**

Anday, tanık olduğu onun bu “gedik kapatan” sözle-

Melih Cevdet Anday

rini zaman zaman yazılarında zevkle anardı. İşte, Melih Cevdet Anday'ın kaleminden, Ataç'ın o sözlerinden biri:

“Bir gün, ‘ince hastalık’ meraklısı Edebiyat-ı Cedide şairlerinin konuşulduğu bir sohbette ünü yeteneğinden büyük bir şair, kendini söz konusu edilen şairlerle aynı çizgide görürcesine bir övünmeyle ‘Gençliğimde bende de verem istidadı vardı’ deyince, sözü Nurullah Ataç almış ve şöyle demişti:

‘O hastalık da mı istidat olarak kaldı sizde beyefendi?’”

Sarhoşum Sarhoş...

Döneminde “Büyük Üstad” olarak tanınan ünlü şair, tiyatro yazarı ve diplomat **Abdülhak Hâmit Tarhan**, Bombay’da görevli olduğu günlerde gittiği bir gece kulübünde bir akşam içkiyi biraz fazla kaçırmış, çevresindeki kişilere karşı yakışsız davranışlarda bulunmaya başlamıştı. Birlikte olduğu arkadaşlarından biri, onu uyarmak gereksinimi duydu:

“Aman efendim, siz bu yabancı ülkede devletimizin temsilcisi olarak bulunuyorsunuz; üstelik, büyük bir şairimizsiniz” dedi. “Davranışlarınızı biraz kontrol altına alabilir misiniz?”

Arkadaşının bu uyarısına Büyük Üstad, şöyle karşılık verdi:

“Şu anda ne devletimin temsilciyim, ne de büyük şairim” dedi. “Şu anda ben sadece bir sarhoşum.”

Ya Evlenin, Ya Evlenin

Eşiyle sık sık tartışan ünlü düşünür **Sokrat**, evlilik konusunda ne düşündüğünü soran öğrencilerine, şu karşılığı vermişti:

“Evlenin; sonunda ya mutlu olursunuz ya filozof.”

Ya Sen Neden Burada Değilsin?

ABD’li yazar, filozof, şair, tarihçi, kölelik karşıtı, vergi direnişçisi **Henry**

David Thoreau (1817 - 1862),

ABD’nin Meksika’ya açtığı savaşa karşı çıkanlardandı. Ödemesi istenilen vergilerin Meksikalıların öldürülmesinde kullanılacağını bildiğinden, vergi vermeyi reddetmiş, bunu da ilan etmiş ve hapse atılmıştı. Kendisi

gibi özgürlükçü ve barışçı düşünceler taşıyan arkadaş, ünlü şair **Ralph Waldo Emerson**, onun hapsedildiği haberini duyar duymaz ziyaretine koştu.

Emerson, yakın arkadaşını demir parmaklıklar arkasında gördüğünden derin bir üzüntüyle sordu:

“Henry, neden burada-sın?” dedi.

Thoreau’nun yanıtı şöyle oldu: “Waldo, sen neden burada değilsin?” •

Abdülhak Hamit Tarhan

Hazırlayan:
YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Salta (İta.)

- a-Deniz tuzu
- b-Eczane terimi
- c-Kısa ceket
- d-Dramlaştırma

2 Septik (Fr.)

- a-Korkunç
- b-Elek, kalbur
- c-Kuşkucu, şüpheli
- d-Nefes, soluk

3 Küvet (Fr.)

- a-Yunak teknesi
- b-Töretanımız
- c-Süs eşyası
- d-Yasadışı

4 Steril (Fr.)

- a-Savaş gemisi
- b-Moda yaratan
- c-Resim türü
- d-Arınık

5 İndikatör (Fr.)

- a-Barut kesesi
- b-Gösterge
- c-Düşünüş yolu
- d-Yönelteç

6 Rölöve (Fr.)

- a- renk körlüğü
- b-Yoğunluk ölçer
- c-Kıvrık şapka
- d-Artı elektrot

7 Hartuç (Fr.)

- a-Eski kafalı
- b-Silmetaş
- c-Barut kesesi
- d-Toprak kap

8 Agnostik (Fr.)

- a-Karmakarışık
- b-Bilinmezci
- c-Özgü anlatım
- d-Başkalaşım

9 Partikül (Fr.)

- a-Gelenekçi
- b-Özgü anlatım
- c-Gezegen
- d-Parçacık

10 Spesifik (Fr.)

- a-Çok özel
- b-Alımlı kadın
- c-Çok masraflı olan
- d-Çok efendi

11 Rüstik (Fr.)

- a-Betili sanat
- b-Kopça
- c-İskambil oyunu
- d-Ahşap korniş

12 Talesemi (Fr.)

- a-Mitral bozukluk
- b-Bir kan hastalığı
- c-Yürek kası
- d-Anahtar

13 Tünik (Fr.)

- a-Kumar parası
- b-Saç tuvaleti
- c-Uzun bluz
- d-Devingen

14 Safizm (Fr.)

- a-Bitki familyası
- b-Cinsel sapkınlık
- c-Basınç ölçmek
- d-Düşünüş yolu

15 Çıngar (Yun.)

- a-Metal nişan
- b-Kargaşa
- c-Mayın
- d-Utanmak

(Fr.) Fransızca (İta.) İtalyanca, (Yun.) Yunanca

Yanıtlar:
151.
sayfada

Büyük Yapıtlarımız Konur Ertop

1961 Anayasasının ışığında
Türkiye'nin sorunlarına
çözümler:

Ecevit'li Yıllar

Ortanın Solu Anlayışından Sosyal Demokrasi'ye

Türkiye'de çok uzun yıllar Komünizm düşmanlığı, toplumsal sorunların çözümüne yönelik neredeyse bütün düşünceleri, eylemleri baskısı altında tuttu. Soğuk Savaş döneminde bu tutum daha da yoğunlaştı. Kurulu düzene bütün karşı çıkanlar komünist diye suçlanıyordu. Aydınlar sosyalist, solcu sözcüklerini dahi kolay kolay kullanamıyordu. CHP'nin 1959 yılında ilân edilen İlk Hedefler Be-

yannamesi, ilerde 1961 Anayasası'nda yerini bulacak ilkeleri dile getirmişti:

"Yasaların Anayasaya uygunluğunu denetleyecek bir anayasa mahkemesi oluşturulacaktır. Demokratik anlayışta, halk egemenliğine dayanan, sosyal adalet ve güvenlik ilkelerine dayanan bir devlet düzenine uygun anayasa oluşturulacaktır."

1961
Anayasası yeni
siyasal oluşumların
önünü açtı.

1961 anayasasında sosyal adalet, sosyal devlet kavramlarına yer verilmesi, yeni siyasal oluşumların

önünü açtı. Yine de aydınların, politikacıların kendilerini “sosyalist, solcu” diye tanımlamaları kolay değildi. 1965 seçimlerinden kısa bir süre önce ana muhalefet partisi genel başkanı İnönü CHP’nin, “ortanın solunda bir parti” olduğunu duyurdu. İnönü, kamuoyunda kuşkuyla karşılanabilecek sol, solcu kavramlarına bu yaklaşımından sonra ortanın solunun, “komünizmi ve faşizmi önleyecek bir politika” olduğunu da dile getirecekti. İnönü,

Bülent Ecevit

Ortanın Solu’nu devletçilik, reformculuk, laiklik ve sosyal adaletten yana olmak diye tanımlıyordu.

CHP’nin başarısız geçen 1965 seçimlerinin ardından, partide Ortanın Solu anlayışını benimseyen genç bir kadro yönetime geldi. Eski Çalışma

Ecevit, Partisine yeni bir gelişme yolu açıklarken, **“Halk öncelikle somut sorunlarının çözümünü beklemekte tamamen haklıdır; (...) CHP halkın somut sorunları ile ilgilenmelidir.”** diyordu.

Bakanı Bülent Ecevit, Genel Sekreter oldu. CHP’nin benimsediği Ortanın Solu ilkesi, komünizme alabildiğine uzak bir noktayı gösterse de AP, tutucu kamuoyunda etkili olacak “Ortanın Solu-Moskova yolu” sözüyle CHP’yi karalamaya koyulmakta gecikmedi. Ecevit, Partisine yeni bir gelişme yolu açıklarken, *“Halk öncelikle somut sorunlarının çözümünü beklemekte tamamen haklıdır; CHP yeni halkçı tutumuna uygun olarak kadrolarını da tutarlı hale getirmelidir; öteden beri yüzeysel bir devrimcilik anlayışıyla üzerinde durulan bazı temalar biraz geri plana itilip, halkın somut sorunları ile ilgilenmelidir.”* diyordu.

1969 yılı bütçe görüşmelerinde Ecevit’in TBMM’deki çok ayrıntılı, uzun eleştirisi iktidardaki AP’nin bozuk yönetimini, Türkiye’nin tarih içindeki siyasal yolculuğunun eksik,

yanlış yanlarını geniş biçimde sergilerken kendi partisinin öngördüğü köklü düzen değişikliğine yönelik programı da açıklamış oluyordu. (Söz konusu bütçe eleştirisi Ecevit'in artık hayatta olmadığı günümüzde de süregelen Türkiye gerçeklerini geniş ölçüde konu edinmektedir!)

“Türk halkının kaderi bu olmalıydı,” diyen Genel Sekreterin ekonomiye yönelik o günkü bazı saptamaları şöyledir:

“Bütçe açıkları yıldan yıla büyümektedir. Bu açıklar geniş ölçüde yoksul halkın sırtından yamanmaktadır. Devlet yönetimi gitgide pahalılaşmakta, müsrifleşmektedir. Devletin masrafları artarken devlet gelirlerindeki artış hızı yavaşlamaktadır. Hayat pahalılığı ve geniş halk topluluklarının yoksulluğu artmaktadır. Plan hedeflerinden planı etkisiz kılacak kadar sapılmaktadır. Sınaileşmemiz yavaşlamaktadır. Programlanmış kamu yatırımları geniş ölçüde aksamaktadır. Tarımdaki gelişme, Plan hedeflerinden çok gerisinde kalmaktadır. İhracatımız azalmakta, dış ticaret açığımız büyümekte, borçlarımızın yükü ve şartları ağırlaşmaktadır.” Ecevit, “Dışa bağımlılığımız hızla artıyor,” diye yakınır. İktidarın yabancılara sağladığı olanakları eleştirir:

“Yerli sanayimiz, ulusal ekonomimiz, devlet eliyle ve hem özel sektör, hem de devlet sektörüyle yabancı sermayeye teslim edilmeye başlamıştır. Hükümet yabancı sermayeye yeni imkânlar sağlamaktadır:

Türkiye'nin şimdiye kadar kapalı tutulan en büyük petrol alanını, Türki-

ye'nin büyük bir kısmını kapsayan 3. ve 4. bölgelerini açmıştır. Sigara imalinde; sigara imalatı alanında, devlet tekeli yerine fiili bir yabancı tekel kurulmuş olacaktır. Tarım sanayii, gıda sanayii yabancılara gidiyor. Yerimizin altında ne varsa gidiyor, üstünde ne varsa gidiyor. Hattâ ‘millî’ olacağı söylenen savunma sanayiimizin bile kilit noktaları, hakim tepeleri bir bir yabancılara eline gidiyor, ondan sonra da Adalet Partisi iktidarı, milliyetçiliği, vatanseverliği kimseye bırakmıyor.”

Eleştiriye bütçenin “dengeden yoksun, yapıcı olmaktan uzak ve halka sırtını dönmüş” olmasının nedenleri sıralanmaktadır:

“Besleme özel sektör yaratma çabaları, İktisadi Devlet Teşekkülleri'ndeki başarısız yönetim, idarede bozuk düzen ve israfçı tutum.”

Ortanın Solu programı, köye yönelik önemli düzen değişiklikleri getiriyordu. Bunların başında toprak reformu geliyordu.

Partisinin bu bütçeye red oyu vereceğini açıklayan Genel Sekreter iktidara önemli uyarılarda da bulunur:

“Yoksulluğa karşı, sömürüye karşı, pahalılığa karşı, partizanlığa karşı ve hepsinin üstünde, demokrasi-mize ulusal birliğimize ve bağımsızlığımıza yönelen tehlikelere karşı, bir huzursuzluk birikimi, Türk halkını derinden derine sarmaktadır. Gençliğin, zaman zaman gençlik ateşiyle taşkınlık noktasına varan tepkisi, aslında, toplumun derinlerine kadar inmiş bir huzursuzluğun dışa vuran sesidir. O sese kulak veriniz! O sese kulak vermeyenler için iktidar, günden güne güçleşecek ve yakın zamanda sona erecektir. Oy hakkının değerini bilen ve sorunlarının bilincine eren Türk halkı, ülkede huzuru, sosyal adaleti ve birliği oylarıyla gerçekleştirecektir.”

Partisinin o yıl seçimlerde izleyeceği yola Ecevit’in “Mülkiye Cuntası” diye adlandırılan çalışma arkadaşlarıyla birlikte hazırladığı

program yön verdi. Bu ayrıntılı belge, “İnsanca bir düzen kurmak için halktan yetki istiyoruz -CHP’nin Düzen Değişikliği Programı” başlığını taşıyordu. Bildiri, köklü bir düzen değişikliği öngörüyor, bu değişiklikle ilgili öneriler geliştiriyordu. Açıklamaların eksenini, Ortanın Solu anlayıştıydı:

“Türkiye’deki düzenin bozuk olduğu, adaletsiz olduğu, hızlı gelişmeyi ve sınıaleşmeyi engellediği, artık, devrimci aydınlarla birlikte, geniş halk topluluklarının da büyük ölçüde benimsediği bir gerçektir. Tutucu güçlerin ve partilerin, kurulu düzeni savunabilmeleri, savunmalarını haklı gösterebilmeleri gitgide güçleşmektedir. Fakat, düzen değişikliğinin nasıl olması gerektiği üzerinde, henüz, bütün devrimci güçler görüş birliğine varabilmiş değillerdir. CHP, bu konuda kendi görüşünü, halkla birlikte oluşturmuştur. Bu oluşturma sırasınca, Ortanın Solu tutumunu da daha çok aydınlığa ve öze kavuşmuştur.”

 rtanın Solu programı, köye yönelik önemli düzen değişiklikleri getiriyordu. Bunların başında başında toprak reformu geliyordu. “Toprak işleyenin, su kullananındır” ilkesini dile getirmişti. Köykentler kurulması gerektiği savunuluyordu. Geniş kapsamlı kooperatifleşme amaçlanıyordu. Programda Doğu Anadolu’yla ilgili sorunlar için çözüm geliştirilmişti:

“Devlet Doğuya jandarmayla, komandoyla, mayınla, silahla, baskıyla değil; okulla, fabrikayla, yolla,

suyla, ıstık ve enerjiyle, krediyle, kooperatifçilikle, sağık hizmetleriyle ve hepsinin üstünde, sosyal adaletle ve halka dönük, halka yakın bir yönetimle gidecektir.”

Programa göre, “her türlü siyasal etki ve baskının dışında... özerk bir kamu kuruluşu niteliğinde, bir Güzel Sanatlar Kurumu kurulmalıydı...”

Program daha, doğal kaynaklardan ekonomiye eğitimden dış politikaya, sosyal güvenlikten hukuka uzanan bütün alanları kapsamaktadır. Bu izlençe Bülent Ecevit’e Genel Sekreterlikten sonra CHP Genel Başkanlığında, Başbakanlıkta da yol gösterecektir. İlerde kendi partisini kurduktan sonra sürdüreceğı siyasal serüvene temel oluşturacaktır. Ancak 1970’lerde Ortanın Solu yerine artık Demokratik Sol deyimi daha çok kullanılmaya başlandı. 1974’te tüzük değişikliğiyle CHP kendisini, Demokratik Sol bir parti olarak tanımladı.

12 Eylül’den sonra ise Ortanın Solu sözü kullanılmaz oldu. Ecevit’in savunduğı Ortanın Solu düşüncesi, ona seçmenlerinin Umudumuz Ecevit diye kucak açmasını sağlamıştı. Bu ilke, 1961 sonrası Türkiye’inde toplumsal yelpazenin en önemli bir kanadını şekillendirdi. Ecevit ülkesinin sorunlarına sahip olduğu zengin bilgi ve kültür değerleriyle yaklaşıyordu. Düşüncelerini usta bir yazar olarak etkili biçimde dile getiriyordu. Türkçeyi en güzel kullananlardandı. Düşüncelerini geniş topluluklara bu

Ecevit ülkesinin sorunlarına sahip olduğu zengin bilgi ve kültür değerleriyle yaklaşıyordu.

anlatım gücüyle aktardı. Ecevit’in siyasal görüşlerini dile getiren yazılarda, konuşmalarında düşünce derinliği, duyarlığı, heyecanı, inancı söz konusu olunca onun şair kimliği de göz önünde tutulmalıdır.

Öte yandan şiirlerindeki kapsamlı dünya görüşüne, siyasal birikimine de dikkat edilmelidir. Örneğin Pülümürün Yaşsız Kadını şiiri, anlatım aracı olarak şiir sanatının olanaklarını kullanırken köklü uygarlık bilinciyle, derin yurt sevgisiyle beslendiğini de göstermektedir. •

konurertop@butundunya.com.tr

Bilginizi Denetleyin

1-Kolonya ismini nereden almıştır?

- a-İtalyan berberden
- b-Köln isimli Alman şehriden
- c-İçindeki kimyasaldan
- d-Yapımında kullanılan bir bitkiden

2-Bir tarafın diğerine aşkını gösterip arzuladığı karşılığı alamadığı aşk türü hangisidir?

- a-Koşulsuz aşk
- b-Karşılıksız aşk
- c-Platonik aşk
- d-Saplantılı aşk

3-İkinci dünya savaşında ilk atom bombası hangi şehre atılmıştır?

- a-Tokyo
- b-Berlin
- c-Pekin
- d-Hiroşima

4-Osmanlı'da bir döneme ad vermiş, Hollanda'ya götürüldükten sonra ekonomisine büyük katkı sağlamış çiçek hangisidir?

- a-Lale
- b-Zambak
- c-Gül
- d-Hanımeli

5-Aşağıdakilerden hangisi tam anlamıyla kalıtsal özellikler gurubuna girmez?

- a-Göz rengi
- b-Saç rengi
- c-Vücut ağırlığı
- d-Kan gurubu

6-Devlet Tiyatro ve Operasının ilk genel müdürü kimdir?

- a-Vasfi Rıza Zobu
- b-Muhsin Ertuğrul
- c-Hazım Körmükçü
- d-Behzad Budak

7-Rusya'nın Moskova dan önceki başkenti hangisidir?

- a-Kiev
- b-Kuybişev
- c-St. Petersburg
- d-Gorki

8-Dünya'nın en yüksekte bulunan gölü hangisidir?

- a-Hazar
- b-Superior
- c-Loch Ness
- d-Titicaca

9-Türkiye'de ilk klon projesi olarak bilim tarihine geçen kopya koyun projesi hangi üniversitemizde gerçekleşmiştir?

- a-Ankara Üniversitesi
- b-İstanbul Üniversitesi
- c-Ege Üniversitesi
- d-Atatürk Üniversitesi

10-Batman yakınındaki Hasankeyf'te kimlere ait eserler bulunmaktadır?

- a- Artukoğulları
- b-Tataroğulları
- c-Karamanoğulları
- d-Dulkadir Beyliği

11-Kanatlı böcekler neden ışığa doğru gider, ona çarpar, etrafında dolaşırlar?

a-İntihar etmek için
b-Işığın ay zannetmeleri yüzünden yön sistemleri şaşırdığı için

c- Eş bulmak için
d- Işığın ateş böceği zannedip yemek istedikleri için

Para'nın Çeşitli Adları

Yazan:
AHMET ÖMER ARKAN

Bir hayır kurumuna
verildiğinde

BAGIŞ

Bir siyasi kuruma
verildiğinde

DESTEK

Okul hesabına
yatırıldığında

OKUL TAKSİDİ

Parça parça
ödendiğinde

TAKSİT

Sınav öncesi
üniversiteye
yatırıldığında

HARÇ

Kabadayıya zorunlu
olarak verildiğinde

HARAÇ

Köyde kız alırken

BAŞLIK

Boşanma sonrası eşe
ödendiğinde

NAFAKA

Belirli bir süre için
alındığında

BORÇ

Belirli bir süre için
verildiğinde

ALACAK

Devlete verildiğinde

VERGİ

Polise verildiğinde

CEZA

Patron tarafından
kazanıldığında

KÂR

Patron tarafından
kaybedildiğinde

ZARAR

Patrondan işçiye
verildiğinde

ÜCRET

Devletten memura
verildiğinde

MAAŞ

Patron takdiri olarak
verildiğinde

PRİM

Emekliye ayrılırken
ödendiğinde

İKRAMIYE

İşten çıkarılan işçiye
ödendiğinde

TAZMİNAT

Emeklilik sonrası
devletten alındığında

EMEKLİLİK

Çocuklara verildiğinde

HARÇLIK

Bankadan alındığında

KREDİ

Müşteriden garsona
ödendiğinde

BAHŞIŞ

Terör olayında
ödendiğinde

FİDYE

Kanuna ve ahlaka
karşın ödendiğinde

RÜŞVET

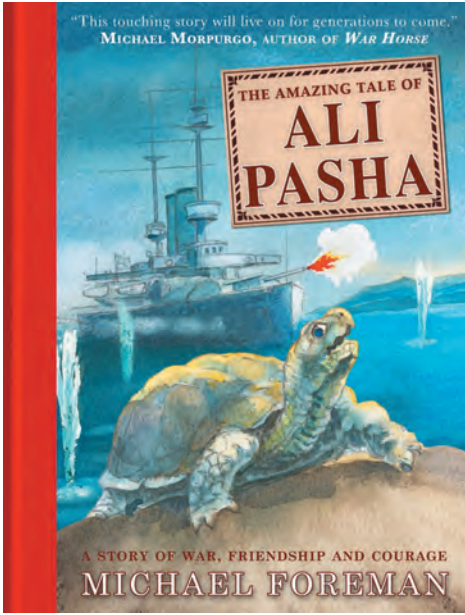
Savaş Meydanında Başlayan SIRA DIŞI BİR ARKADAŞLIK

Bir denizci olarak savaştığı Gelibolu'da, savaş alanında bir kaplumbağa ile karşılaşan İngiliz asker Henry Friston, ülkesine döndüğü gemiye bu yeni arkadaşıyla bindi ve 61 yıllık dostlukları böylece başlamış oldu. 1916'da denizci olarak Kraliyet Donanması'na katılan 21 yaşındaki Henry Friston, Birinci Dünya Savaşı sırasında geldiği Çanakkale'de, yaralanan askerleri feribota taşıdığı zor görevine başladı. Çanakkale'ye gelmesinin üzerinden henüz kısa bir süre

geçmişti ki, yanında patlayan bir bomba onu havaya savurdu. Yere düşmesinden sonra toparlanmaya çalışırken yanı başında bir hareket fark eden Friston, bunun, bombanın etkisiyle ters dönmüş ve ayakları havada kalmış bir kaplumbağa olduğunu gördü. O an, karşılaştığı bu masum canlının savaşın kurbanı olmaması gerektiğini düşündü. 6

Mayıs 1916' da, on gün kadar görev yaptığı Çanakkale'den ayrılırken,

Kaplumbağa "Ali Paşa"nın öyküsünü anlatan kitap

ülkesine savaş alanında karşılaştığı sıra dışı arkadaşıyla birlikte döndü. Suffolk'ta Friston Ailesi ile birlikte yaşamaya başlayan kaplumbağaya 'Ali Paşa' ismini veren Henry Friston, bir kaplumbağanın isteyebileceği her türden taze sebze ve meyvenin bulunduğu bir çiftlik evinde, Ali Paşa'ya rahat bir yaşam olanağı sağladı.

Hatta, hasta ve yaralı hayvanları iyileştirmeyi amaç edinmiş ünlü bir sosyal kuruluş olan Tailwaggers Club da, Ali Paşa ve sahibi Henry Friston'a 'yaşam boyu onursal üyelik' sertifikası ve madalyası verdi. Uzun yıllar süren bu dostlukta, Henry Friston ve Ali

Paşa, Henry Friston'un 83 yaşında yaşamını yitirmesiyle ayrıldılar.

Ali Paşa, Henry'den sonra 10 yıl daha yaşadı. Henry'nin oğlu Don'un baktığı Ali Paşa da, 1987 yılı Ekim ayında, 100 yaşındayken öldü.

Henry ve Ali Paşa hayattarken, Don aracılığıyla bu öyküye tanıklık eden ve her ikisiyle de tanışan İngiliz yazar Michael Foreman, Ali Paşa'nın öyküsünü kitap haline getirdi. Çocuk kitapları yazarı Foreman'ın karikatürlerle de renklendirdiği kitap, The Amazing Tale of Ali Pasha ismini taşıyor. •

Kaynak: <http://www.theguardian.com/childrens-books-site/gallery/2014/dec/06/michael-foreman-ali-pasha-in-pictures>

Insanlığın yüzüncü yıldönümünde hatırladığı Birinci Dünya Savaşı Türkiye için ayrı bir anlam taşıyor. Önüyle sonuyla bu savaş Türklerin on yılını aldı, bir imparatorluğu yıktı, bir kuşağın yitip gitmesine neden oldu. Çocuklar bu savaş yıllarında apayrı acılar çekti, ama bu konu pek az ele alındı. Nejat Akar'ın çocuk hekimi titizliği ve duyarlılığına usta araştırmacı kimliğini ve yazarlığını ekleyerek ortaya çıkardığı **1. Dünya Savaşında Çocuklar**, kimi zaman öfkelenerek, çoğu zaman da içiniz acıyarak okuyacağınız, Nejat Akar'ın sorduğu soruyu size hep sorduracak bir yapıt...

Dr. Ceyhun Balcı

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Türk Dili
Orhan Velidedeoğlu

İnsanlık Halleri...

Bu abes uygulama sürdü-
rülürken bir yurttaşımızın
iletisi üzerine Sayın Prof.
Dr. Şükrü Kızılot,
Hürriyet gazetesinde
olaya değinir:

***Yurt dışından gelen
cenazenin vergisi** Başlığı
okuyunca, 'Hepsini anladık
ama, yurt dışında ölen vatan-
daşın cenazesi Türkiye'ye
girerken de mi vergi olur?' diye
tepki göstereceğinizi tahmin
ediyorum. (...) Almanya'da yaşar-
ken ölen bir vatandaşın cenazesi
uçakla İzmir'e getirilmiş. Gümrük
işlemleri sırasında, Maliye Bakanlığı'
nın bir yazısına istinaden, 15 Euro
karşılığı 26.30 YTL. Damga Vergisi
istenmiş. Ölümün üzüntüsü içinde
zaten perişan olan kardeşi 'Ne vergi-
siymiş, ölüden de mi vergi istiyorsu-
nuz?*

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın
genelgesi uyarınca, yurt
dışında vefat eden
yurttaşlarımızın cenazeleri
Türkiye'ye getirilirken hudut
kapılarındaki gümrük işlemleri
için düzenlenen beyan formu
üzerinden damga vergisi
alınıyordu.

*Böyle bir uygulamayı devlete
yakıştıramadım. Allah aşkına, cenaze
gümrüğe tabi ticari mal mı ki vergi
alınır? Ölüden vergi alınır mı?'
diye tepki göstermiş. Bakmış ki güm-
rük yetkilileri ısrarlı, parayı ödemiş.*

Kuşkusuz, buradaki tepki paranın tutarına değil, olayın mantığına. Konu sevimsiz. Maalesef, ölüm olayından da vergi alınıyor. (?!)"
(19 Kasım 2006)

"Ölmenin de vergisi olur mu?" demeyin. Neler olmuyor ki !..

Notlarımın arasında elime geçen bu gazete kesiği (kupürü) bana, Almanya'da gurbetçi yurttaşlarla yaptığım söyleşilerde dinlediğim fıkra gibi bazı olayları anımsattı:

1970'li yıllar... Almanya'ya gidişlerimde kaldığım değişik bölgelerin Türk Konsoloslughuna uğrar, işi

mişti. Bu davranış, Azrail'e davetiye çıkarmaktan başka ne olabilirdi ?

Bir başka zaman, bir başka yöre: Yine konsolosluk binasının bahçesinde gurbetçilerimizle söyleşiyorum. Anlattıkları olaya güleyim mi, ağlayayım mı bilemedim. Her birinin bir ucundan yakalayarak anlattığı, anlatırken de katıla katıla güldüğü olay, inanılır gibi değildi.

Yaşam, bütün acı / tatlı yönleriyle sürüp giderken insan öyle şaşırtıcı olaylarla karşılaşılıyor ki, ne kadar acı olursa olsun olaya değil, oluş biçimine gülmekten kendisini alamıyor:

Çok yakın iki arkadaşın birinin babası Almanya'da vefat eder. Cenazenin Türkiye'ye götürülmesi için Almanya'daki gerekli işlemlerin çokluğu, formalitelerin bıkırtıcılığı nedeniyle perişan olurlar.

Bir süre sonra diğer arkadaş, annesinin vefatı üzerine

köyünde yalnız kalan babasını Almanya'ya getirir. Ancak, birkaç ay sonra baba, kalp krizi geçirir ve ölür. (Anlatanlar gülerken, "Almanya'nın sarışın, cıvıldağ kızlarını görünce kalbi dayanamamış, cızlamı çekmiş" diyorlardı).

Bizim uyanık işçi vatandaşımız, daha önce arkadaşının babası nedeniyle çektikleri sıkıntıları, acıları, perişanlığı tekrar yaşamamak için çare arar ve harika bir yol bulur. (?)

Şehrin hurdalığından aldığı az

*"Allah aşkına,
cenaze gümrüğe
tabi ticari mal mı
ki vergi alınıyor?
Ölüden vergi
alınır mı?"*

gereği oraya gelen gurbetçi yurttaşlarımızla söyleşir; dertlerini ve bazen de ilginç anılarını dinlerdim. Bu ziyaretlerimden birinde karşılaştığım, hem de eğitimli bir gurbetçimizin izinli olarak Türkiye'ye her dönüşünde Ford Mustang arabasının gaz pedalına ağır bir tuğla dayayıp gaza basmak zahmetinden (?) kurtulduğunu ve yanına aldığı iki kasa birayı içe içe, hiç durmadan Bolu'ya vardığını övünerek anlatması; arkadaşlarının da bunu doğrulaması, beni çok şaşırt-

kullanılmış bir buzdolabının içini boşaltır, babasının cenazesini dolabın içine yatırır; dolabı da bir güzel ambalajlayıp pikap arabasının kasasına, birkaç parça eşya ile birlikte yükler ve yola çıkar. Amacı, gece boyu hiç durmadan yol alıp Türkiye'ye kapağı atmak.

Belgrat'ı geçtikten bir süre sonra; biraz dinlenmek için arabayı yolun kenarında uygun bir yere çeker; ama

uykusuzluk, gerginlik ve yorgunluk ağır basar, uyuyakalır... Uyandığında, ayaklarının uyuşukluğunu gidermek için arabadan indiğinde karşılaştığı acı sürprizle şoka girer:

Pikaba yüklenilen buzdolabının da, eşyaların da yerinde yeller esmektedir...

Ya cenaze ???...

Uyanık gurbetçi kime ne diyecek; derdini kime anlatacak, kimi suçlayacak?

Evet, çevremdeki gurbetçiler olayı anlatıp kahkahalarla gülerlerken ben de, yurtaşın yaşadığı şoka ve çaresizliğine değil, buzdolabını çalan Yugoslavların, dolabın kapağını açtıkları andaki 'şoke oluş' hâllerini gözümün önüne getirerek gülüyordum.

Şu bir gerçektir ki, o yıllarda gurbetçilerimizin aymazlığı (gafleti) sonucu Yugoslavya'da 'otoyol hırsızlığı' çok yaygınlaşmış ve pek

çoğunun canı yanmıştı.

(1974'de, eşimle birlikte Alman-

*Pikaba yüklenilen
buzdolabının da,
eşyaların da
yerinde yeller
esmektedir...
Ya cenaze ???...*

ya'dan dönerken Zagreb yakınlarındaki bir benzin istasyonunda karşılaştığım Türk TIR şoförü- dinlenmek için bile olsa- yol kenarında park etmemem konusunda beni uyarmıştı.)

Anadolu'muzun yollarında da nice ilginçlikler yaşanıyor. Aşağıdaki olayı da bir Çorumludan dinlemiştim:

Amasya'dan Çorum'a eşya getiren kamyon şoförü, boş olarak dönecekken yolu üzerindeki köyden yaşlı bir vatandaş, cenazesi için Çorum'da yaptırdığı tabutun anayoldan köye sapan yol ağzına kadar götürülmesini rica eder. Şoför, "sevaptır" diyerek tabutu kamyonu yükletir, muavinine de "Sen arkaya atla, emmiyi (amcaı) yanıma alayım" der ve yola çıkarlar. Bu arada kısa süren bir yaz yağmuru da onlara eşlik eder. Bir süre sonra yol kenarında, Amasya'ya gitmek isteyen üç kişi el kaldırır. Şoför durur ve ördeklere

“atlayın arkaya” der. (Yoldan alınan yolculara, şoförler arasında ‘ördek’ denirmiş.)

Köy yolu sapağına varınca şoför kamyonu durdurur, tabutu indirmeleri için arkadakilere seslenir ama arkada kasıklarını tutarak gülen muavinden başka kimse yoktur. Muavin, gülme krizini dindirdikten sonra anlatır:

“Hani, bir ara yağmur yağmıştı ya, ben de ıslanmamak için tabutun içine yatıp kapağını kapatmıştım; uyuyakalmışım. Konuşma seslerine uyandım ve ‘ne oluyor’ diye kapağı araladığım anda adamlardan birinin, “Ulan, ölü diriliyor” diye bağırması üzerine üçü birden “anov, anov, anov” diyerek kendilerini kamyonun aşığı attılar. Allahtan, yol yokuşa sarmıştı

da hızımız fazla değildi; yoksa sakatlanabilirdik...”

Olur mu böyle şeyler? Oluyor işte!..

Geçmiş yıllarda, daire biçimindeki levhalara yazılan ünlü bir deyiş vardı:

[Hacerdir ziynet verir yâkut,]
haddizâtında,

[Şecerdir..... dehşet verir tâbut.]

[Taştır **aslında**, süs verir yakut.

Ağaçtır **aslında**, korku verir tabut]

İnsanlar yaşadıkça neler görüyor, neler duyuyor; nelere gülüp nelere ağlıyor...

Ne kadar acımasız da olsa, yaşam her yönüyle devam ediyor!.. Her şey insanlar için; her şey **insanlık halleri...**

Hayırlı, uğurlu, sağlıklı, neşeli nice yıllara... •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Üç Bacaklı Tavuğun Peşinde

Zengin bir genç, şehir dışında spor otomobiliyle 150 km hızla gidiyordu. Birden, yanında bir tavuğun koşmakta olduğunu hayretle gördü. Tavuk, üç bacaklıydı. Genç adam, tavuğu görebilmek için gaza bastı ama tavuk da daha hızlı koşmaya başladı. Zengin genç otomobilin hızını 180 km'ye çıkardı. Tavuk bu kez öyle hızlı koştu ki, bir anda gözden kayboldu. Genç otomobilini yolun kenarına çekti ve kafasını toparlamaya çalıştı. Yol kenarındaki bir çiftçi yaklaştı ve gence bir şeye gereksinim duyup duymadığını sordu.

Zengin genç, "Söylesen inanmazsın, 180 km hızla gitmene karşın, üç bacaklı bir tavuk, beni geçti..." dedi. Çiftçi hiç şaşırmadı:

"O tavukları biz üretiyoruz" dedi. "Bizim evde annem, babam ve ben üçümüz birlikte otururuz. Üçümüz de tavuğun en çok budunu severiz. Sofrada kavgaya etmemek için bir çözüm aradık ve... Yıllarca uğraşıp, bu üç bacaklı tavukları ürettik." Zengin genç meraklanmıştı. "Peki, tadı nasıl bari?" dedi. "Üç budun lezzeti de aynı mı?"

Çiftçi gülmeye başladı: "Dört yıl oldu üretmeye başlayalı ama bir lokma bile tadamadık." dedi. "Çünkü, birini bile yakalayamadık..."

Azerbaycan'ın Yiğit Evladı Mehmet Emin Resülzade

Yazan: SUAT AYTIN

İkinci vatanım diyerek 1947 yılında sığınmak zorunda kaldığı Türkiye’de sekiz yıl “sessiz yaşayan” Türk dünyasının bir “yiğit evladı”, 1955 yılında yaşamını yitirdiği Ankara’da sonsuzluk uykusunu, 60 yıldan buyana aynı sessizlik içinde sürdürmektedir. “Bu “yiğit evladımız”, büyük düşünür, politikacı ve Azerbaycan Devleti’nin ilk Meclis Başkanı Mehmet Emin Resülzade’dir. Sağlığında olduğu denli, ölümünden sonra da Türk kamuoyu tarafından pek bilinmeyen Resülzade, yaşamının önemli bir bölümünü hiçbir ödün vermeksizin cezaevleri ve sürgünlerle geçirmesine ve uğrunda büyük acılara katlanmasına karşın, sevgili Azerbaycan’ının 1991 yılında tam bağımsızlığına kavuşmasını görememiştir. Mehmet Emin Resülzade,

1884 tarihinde Bakü'nün bir köyünde dünyaya gelmiş, öğrenimini teknik okulda tamamlamasına karşın, siyasal ve toplumsal konulara ilgisi nedeniyle çalışma yaşamına gazetecilik ve yazarlıkla, siyasal yaşamına ise “örgütçülük”le başlamıştır. Resülzade 1902 yılında henüz onsekiz yaşında iken “Müslüman Gençlik Teşkilatı”nı kurmuştur. Dönemin yönetimine karşı kurulan ilk siyasal kurum olan bu örgüt, ilk eylemini 1 Mayıs 1903 tarihinde Tağıyev Tiyatrosu'nun önünde büyük bir gösteri yaparak Rus Çarı'nı protesto ederek gerçekleştirmişti. Bu gösteride Mehmet Emin Resülzade ilk kez bağımsızlık ve özgürlük kavramlarının önemini vurgulamıştı. Örgütün “Bağımsızlık ve özgürlük” amaçlı eylemleri sürerken 1904-1905 Rus-Japon savaşı Rusya aleyhine sonuçlanmış, Çar II. Nicola Rusya'da hürriyet havasının doğmasına yol açan 30 Ekim 1905 tarihli manifestoyu ilan etmek zorunda kalmıştı. Bu manifesto ile “Kişi dokunulmazlığı ile temel hak ve özgürlüklerin halka bağışlanması, daha önce seçme seçilme hakkına sahip olmayan sınıflara bu hakkın verilmesi, yasama organının yetkilerine tecavüz edilmemesi”, Çar II. Nicola tarafından kabul edilmiş oluyordu.

Resülzade, bu özgürlük ortamından yararlanmakta gecikmemiş ve “Himmet”, “Tekamül”, “Yoldaş” dergilerinde yazılar yazmaya başlamıştı. Fakat Rusya'da özgürlük iklimi fazla uzun sürmemiş, Resülzade'nin yazı işleri müdürü olarak görev yaptığı “Tekamül” dergisi 1907'de kapatılmış

ve kendisi, yüzlerce aydınla birlikte İran'a sürgüne gönderilmişti.

Resülzade'nin İran'daki Çalışmaları

İran'da da “rahat durmayan” Resülzade, 1908-1910 yıllarında İran'da devrim hareketine katılmış, meşrutiyetin ilan edilmesi üzerine Tahran'a giderek, “İran-ı Nev” (Yeni İran) gazetesinin yönetmenliğini yapmaya başlamış. Bu kez İran'ın Rus baskısından kurtulması için sert yazılar yazmaya başlayan, yazı yazmakla da yetinmemiş, bir grup İran'lı aydınla birlikte İran Demokrat Partisi'ni kurmuştu. Resülzade'nin bu çalışmaları Rus yetkilileri rahatsız etmiş, onların “Bu gazetecilik değildir” baskıları üzerine Resülzade İran'dan sınırışı edilmişti.

Resülzade bu kez İstanbul'a sığınmış, 1911-1913 yıllarında Rusya'nın baskılarına karşı direnişini burada, Rusya'dan kaçan Türk topluluklarının temsilcilerini örgütleyerek, onlarla birlikte sürdürmeye başlamıştı. Resülzade'nin bu direnişinden ayrı olarak, İstanbul dışında da Rusya'ya karşı benzeri çalışmaların ayırına varan Rus Çarı, Romanov Hanedanı'nın tahta çıkışının 300'üncü yıldönümünü bahane ederek genel af ilan etmiş ve Rusya dışındaki vatandaşlarına can güvenliği vaat ederek onlara, ülkelerine dönmeleri yollarını açmıştı. Bu olanaktan yararlanan Resülzade Bakü'ye dönmüştü ama, yine de polisin dikkatini çekmek istememiş, sessiz bir biçimde ve “uslu

bir kişi” olarak, bir yıl kadar bir ticarethanede çalışmıştı.

Reslzlade “uslu kişi” kimliğini daha fazla sürdürememiş, önce “İkbal” gazetesinin baş yazarlığını yapmış, daha sonra “şelale” dergisinde ve “Açık Söz” gazetesinde yazmaya başlamış, daha daha sonra ise beklenen sonla buluşmuş, gazetede çıkan bir yazısı nedeni ile birkaç ay cezaevinde kalmıştı. Reslzlade’nin Azerbaycan’da çıkardığı ilk gazete olan “Açık Söz” gazetesinin belirgin özelliklerinden biri de milli bir ruh taşımasıdır. Bu milli ruh, Türkçülük ilhamı yazılarında halka, Türkçülüğün n plana çıkarıldığı “ulusal ruh” aşılayan Reslzlade’nin, bu amaçla çıkardığı “Açık Söz” adlı gazetesi, Ulusal Azeri Demokrat taraftarlarının sözcüsü olarak yayını, 1918 yılı Mart ayına değin srdrmştı. Rus arlığının 1917 şubat ayında devrilmesinden sonra, Nisan 1917’de Kafkasya Müslümanlar Kurultayı düzenlenmiş ve burada Reslzlade Türk topluluklarının Milli Devletlerini kurmaları tezini hararetle savunmuştu. Burada daha da ileri giderek, Kafkasya’nın coğrafi bakımdan Rusya’dan ayrılmasını, Azerbaycan’ın bir bağımsız ülke olarak kendi kendini yönetmesi gerektiği görüşünü ileri srmştı.

Azerbaycan Cumhuriyeti’nin ilanı Bolşeviklerin Rusya’da idareyi ele geçirmeleri zerine Kafkasya’da, Azerbaycanlı, Ermenistanlı ve Grcistanlıların içinde

Reslzlade’nin Azerbaycan’da çıkardığı ilk gazete olan “Açık Söz” gazetesinin belirgin özelliklerinden biri de milli bir ruh taşımasıdır.

bulunduğu Maveray-ı Kafkasya adıyla federatif bir hükümet kurulmuştu. Yaklaşık bir yıl faaliyette bulunan Maveray-ı Kafkasya Hkmeti Gürcistan’ın ayrılmasıyla sona ermiş, bu gelişme zerine, 28 Mayıs 1918 tarihinde Azerbaycan Misak-ı Milli’si (Azerbaycan Ulusal Meclisi) ilan edilmiş ve Mehmet Emin Reslzlade başkanlığa seçilmişti. 7 Aralık 1918 tarihinde parlamentonun açılışında Reslzlade’nin açılış konuşmasında söylediği “Bir kere yükselen bayrak,

Resülzade Kafkasya'nın Rusya'dan ayrılmasını, **Azerbaycan'ın bir bağımsız ülke olarak kendi kendini yönet- mesi gerektiği görüşünü ileri sürmüştü.**

bir daha inmez” sözü, tarihe geçmiştir. Ama ne yazık ki, bağımsızlık 23 ay kadar devam etmiş ve 27 Nisan 1920 tarihinde Rusya ani bir saldırı ile Azerbaycan'ı işgal etmişti. Bir süre kaçak olarak saklanan Resülzade daha sonra yakalanarak hapse atılmıştır.

Stalin'in Resülzade'yi Ziyareti
Mehmet Emin Resülzade, Çarlık Rusyası'nın yıkılması için Stalin'le de çalışmalarda bulunmuştu. Stalin'in, Çarlık karşıtı faaliyetlerinden ötürü tutuklanarak Bakü yakınlarındaki Bayıl hapishanesine atılması üzerine Resülzade arkadaşları ile Stalin'i kurtarmak istemiş ancak başarılı olamamıştır. Stalin ile Resülzade'nin 1903-1905 arası devam eden, daha sonra da Ekim 1917 devrimine değin süren dostluğu 27 Nisan 1920 tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Kızıl Ordu tarafından işgali üzerine sona ermiştir.

Resülzade Moskova'da

Resülzade tutuklu iken, daha önce

yardıma koştuğu Stalin tarafından hapishanede ziyaret edilmişti. Bir saatten fazla süren görüşme sonunda Stalin netice almak için, Resülzade'ye Bakü'de mi kalmayı yoksa Moskova'ya mı gitmeyi tercih ettiğini bildirmesini ister. Bunun üzerine Resülzade şu karşılığı verir:

“Madem ki bize hürriyet mutasavverdir, o halde dört duvarın arasında mahpus olarak düşünüp karar almaktansa bütün meseleleri hürriyet havası içinde salim bir kafa ile düşünüp halletmeyi tercih ederim” der.

Birkaç gün sonra cezaevi yetkilisi Pankratov tekrar Resülzade'yi yanına çağırarak “Yoldaş Stalin size darılmış” der. Daha sonra isteği uygun görülerek Moskova'ya gitmesine izin verilir. Orada kaldığı iki yıl içinde sürekli kontrol altında tutulan Resülzade sonunda Finlandiya'ya kaçmış, oradan 16 Eylül 1922 tarihinde Berlin'e gitmiş, sonra da Paris üzerinden büyük güçlüklerle İstanbul'a ulaşmış, Azerbaycan'ın bağımsızlığı ve özgürlüğü için çalışmalarını burada sürdürmeye başlamıştı.

Türkiye'deki Yaşamı ve Faaliyetleri

İlk olarak “Azerbaycan Cumhuriyeti Keyfiyet-i Teşekkülü ve Şimdiki Vaziyeti” (İstanbul 1922) adlı eseri yayımlanmıştır. Bu eser, Azerbaycan dışında yayınlanan ve Azerbaycan özgürlük ve bağımsızlık savaşımının bir bakıma Misak-ı Milli olmuştur. Resülzade, Türkiye'de bulunduğu süre içinde çok sayıda eser yayımlanmıştır.

Bunların başlıcaları: *Asrımızın*

*Siyavuş'u -Yeni Kafkasya
Mecmuası-İstiklal Mefkuresi
ve Gençlik- Rusya' da Siyasi
Vaziyet - Azeri Türk Mecmuası - Odlu Yurt Mecmuası*

Resülzade ve arkadaşlarının Türkiye'deki çalışmaları Sovyetleri rahatsız etmiş, Türk-Sovyet ilişkilerinin gelişmesi uğruna ve Sovyetlerin isteği üzerine 1930 yılında Avrupa'ya gönderilmiştir. İkinci Dünya Savaşı süresince Avrupa'da bulunan Resülzade savaşın bitmesinden sonra 1947 yılı Eylül ayında Türkiye'ye dönmüştür.

Çalışmalarına Ankara'da devam eden Resülzade'nin, o günlerde ekonomik sıkıntılarına bir çözüm olabilmesi için çalıştığı Milli Eğitim Bakanlığı'nın adı ve arması bugün, Ankara'nın büyük liselerinden birinin alnında, Mehmet Emin Resülzade adıyla bir bütün oluşturarak yer almaktadır.

Resülzade'nin Ölümü

Hayatı yokluk ve sürgünlerle geçen Resülzade 6 Mart 1955 tarihinde Ankara Üniversitesi Hastanesi'nde yaşama gözlerini kapamıştır. Cenazesi 8 Mart 1955 tarihinde Ankara Hacı Bayram Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Ankara Cebeci Asri Mezarlığında toprağa verilmiştir. Çok sevdiği ve uğrunda çok acı çektiği Azerbaycan'ın, 1991 yılında tam bağımsızlığa kavuştuğunu göremeden hayata veda eden büyük devrimci ve devlet adamı Mehmet Emin Resül-

Mehmet Emin Resülzade Anadolu Lisesi / Ankara

zade, şimdi Cebeci Asri Mezarlığı'ndaki 156 ada ve 12 parsel numaralı anıt mezarında, "Birinci Vatan"ından uzakta, fakat "İkinci Vatanı"ndaki öz kardeşlerinin öz toprağında, Türk ve Azerbaycan bayraklarının gölgesinde, öz kardeşleriyle yanyana yatmaktadır.

Ruhu şad olsun... •

Resülzade'nin Ankara Cebeci Asri Mezarlığı'ndaki anıt mezarı

Kentlerin de yaşamları vardır kendilerince...
Limanına binip gidilemeyen gemilerin demirlediği, bozacıları,
şıracıları, şambalisi, boyozu, kapı önü oturmaları, göğü tutan
Hıdırrellez ateşleri, ünsüz ünlüleri ile bir kente, İzmir'e ve
geçmişe dair damıtılmış anıların kitabı Geride Kalan...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Atatürk'ün "manevi kızı" Sabiha Gökçen'in Bir Anısı

İsmet İnönü bir gün yorgun ve sinirli bir halde Çankaya'ya çıkıyor. Kahveden sonra Atatürk soruyor: "Hayrola İsmet?.. Sende bir fevkaladelik var bugün. Ne oldu? Neye sinirlendin?"

"Türk Hava Kurumu'nun toplantısı vardı da..."

"Eee, ne olmuş varsa?..."

"Fuat beyi (THK Başkanı) epey terlettim... İstifaya falan kalktı."

"Çalışkan çocuktur Fuat... Kurumu da iyi yönetiyor."

"Bunlara bir diyeceğim yok... Fakat canımı sıkan bir şey oldu."

"Neymiş o?"

"Hesaplarda bir kuruş oynuyor."

"Bir kuruş mu?"

Atatürk'ün, hayretle sorduğu bu soru üzerine İsmet İnönü konuyu ayrıntılarıyla açıkladı:

"Daha önceki toplantıda dikkatimi çekmişti... 'Bu bir kuruşun nereye gittiğini öğretilir' diye talimat vermiştim. Bulamamışlar... Fuat beyin hassasiyetini anlıyorum... Ama milletimiz ondan daha

hassastır...
Verdiği para-

nın nereye gittiğini mutlaka bilmek ister... İstifa bu gibi hallerde en kolay çıkar yoldur... Ama kimseyi rahatlatmaz... Hatta söylentilere bile sebep olur."

Atatürk, bu açıklama üzerine İnönü'ye hak verdi: "Demek mesele bu..." dedi ve şöyle devam etti:

"Bir kuruşun hesabının seni bu kadar üzmesinde haklısın... Kırk para (bir kuruş) günün birinde 40 lira, 40 lira da 400 lira olur... Bu da giderek büyük halkın ağızında... Cumhuriyet'i kurarken böyle bir kuruşlara çok ihtiyacımız olmuştu..."

Bu sözünden sonra Atatürk sordu: "Peki ne yaptın sonunda?"

"Memurları seferber ettim... Ve bir kuruşun yanlışlıkla başka bir hesaba geçirildiğini bulup, çıkarttım... Bizim milletimiz cömerttir, elindekini, avucundakini verir... Ama verdiğinin doğru dürüst yerlere harcandığını görmek de ister... Buna inanmak ister." •

Gönderi: Üstün Küsefoğlu

(Atatürk'ün İzinde Bir Ömür Böyle Geçti- Sabiha Gökçen anlatıyor-Türk Hava Kurumu Yayını- 1982)

Mitolojiden Yansıyanlar

Haluk Erdemol

Midas'ın Kulakları

(Andrea Vaccaro-1670)

Geçen sayımızda yer verdiğimiz 'Midas ve Altın Dokunuş' öyküsünü Midas'ın yaptığı yanlış seçim sonucu Ovidius'un onu 'kıt akıllı' biri olarak tanımladığını ve bu niteliğinin onun başına bir kez daha dert açacağı öngörüsünde bulunduğunu belirterek noktalamıştık. Pactolus ırmağında yıkanıp altın dokunuş gücünden veya lanetinden arındıktan sonra Tmolus dağının orman ve kuytularında münzevi bir yaşam sürmeye başlayan Midas'ın

yeşilliği ve suyu bol kırsal yörelerin sakini olan tanrısal bir varlıkla karşılaşması kaçınılmazdı: Pan.

Gövdesi ve yüzü insan, ayakları keçi görümlü, boynuzlu ve keçi sakallı olan Pan küçük baş hayvanların ve çobanların tanrısıydı. Azgın tekeler gibi güzel nymphalar'ın (dağ, ağaç ve su perileri) peşine düşerdi.

Beğendiği, fakat ondan kaçan Syrinks adındaki nymphalar bir su kenarındaki kamışların içine atılıp kendini onlardan birine dönüştürdüğü anda

Pan elini atmış ve hangisinin Syrinks olduğunu bilemeden kopardığı yedi kamışı uzunluk sırasına göre dizip balmumuyla birleştirerek bir tür müzik aleti yapmıştı onlarla (Panflüt). Giderek kendi kişiliği ile özdeşleşen bu çalgı Pan'ın elinden düşmez olmuştu.

Ağaçların gölgesine oturup flütünü çalar dururdu. Üflediği kamışlardan kırsalda yaşayanları bazen canlandıran bazen de

•Pan flütünü çalıyor (Üstte)- Walter Crane (1845-1915)

•Pan Syrinks'in peşinde (Yanda) Rubens (1577-1640)

hüzünlendiren ezgiler yükselirdi. Flütünü çalarken rahatsız edildiğinde çabucak öfkelenir, o korkunç görünümüyle diğer sakinlerin üzerine yürüyünce korkuyla kaçışanlar arasında panik yaratırdı.

Münzevi yaşamında yalnızlık çeken Midas Pan'ın sadık bir izleyicisi olmaktan, yüz bulduğu ölçüde onunla yarenlik etmekten ve onun çaldığı havaları dinlemekten hoşlanıyordu. Midas'ın övgü dolu sözlerinin yanı sıra Pan'ın saldırgan tavırlarından kaçınmak isteyen nymphe'ların sözde övgüleriyle giderek kendini beğenmişlik duygularına kapı-

lan Pan herkese meydan okumaya, bu arada lir çalmakla tanınan tanrı Apollo'yu bile küçük gören sözler sarf etmeye başlamıştı. Arachne'nin meydan okumasına öfkelenen Athena gibi (Bkz.BD 2014/11) Apollo'nun

da Pan'ın meydan okumasına sessiz kalması beklenemezdi. Yarışma çağrısında bulundu. Tmolus dağının eteklerinde yapılacak yarışmanın hakemliğini dağın tanrısı Tmolus üstlendi. Önce Pan çaldı. Flütünün kamışlarını belki de kamışlardan biri olan Syrinks'in anısıyla her zaman-kinden daha canlı üfleyerek kırsal

ezgilerini yaydı ortalığa. Sonra da Apollo'ya geldi sıra. Görkemli giysileri içinde bir kayaya oturarak hünerli parmaklarını gümüş lirin tellerinde gezdirdi. Tmolus büyülenmişti. Zafer çelengini Apollo'ya sundu. Çevredeki bütün varlıklar sessizlikleriyle Tmolus'un kararına katılırken cılız bir ses yükseldi ağaçların arasından. Midas'tı

bu. Kararın doğru olmadığını söylüyordu. Uzun süredir dinlediğinden Pan'ın ezgileri kulağına daha aşına gelmişti

•Midas'ın seçimi- (Üstte) Francesco Primaticcio (1504-1570)

•Frans Francken (1581-1642)

besbelli. Apollo bu küstahlığa tepkisiz kalamazdı. Mademki bu sözlerin sahibi kulağa hoş gelen ile gelmeyeniy ayırt edemiyordu o zaman kulakları insan kulağı olarak kalamazdı.

Midas'a dönerek "Bu yargıya varan aklına uygun olsun kulakların," dedi. Midas'ın kulakları dönüşmeye başladı. Uzadılar, kır tüylerle kaplandılar. Başı aynı kaldı, ama kulakları eşek kulağına dönüştü. Midas bir kez daha yanlış seçim yapmıştı. Utanç içinde kulaklarını soylulara özgü mor renkli bir başlıkla (veya Frig şapkasıyla) saklamaya çalıştı. Yaşadığı mağarada bir hizmetçisi vardı. Saçlarını kestirirdi ona. Hizmetçi taşıdığı sırrı hiç kimseyle paylaşamayacağını biliyordu, ama bu bu sırrı sonsuza dek içinde tutamayacağının da farkındaydı.

Uzaklara gitti, bir çukur kazıp fısıltıyla sırrını döktü içine, sonra toprakla doldurdu çukuru. Aradan zaman geçti. Çukurun olduğu yeri gür

Midas'ın seçimi-Abraham Govaerts (1589-1626)

bir sazlık kapladı. Rüzgâr estiğinde sazlıktan gelen uğultular çukurda gömülü sırrı aynı fısıltıyla yaydılar çevreye.

Ovidius dışındaki bir kaynağa göre Midas öküz kanı içerek intihar etmiş. Diğer bazı kaynaklara göre Apollo benzer bir yarışmaya daha katılmış. Bu kez karşısına flüt değil, kaval çalan satyr Marsyas çıkmış.

Pan ile Marsyas'ın görünümle-
rinin benzerliği öykülere ilginç
bir ortak özellik katıyor. Midas'
ın talihsizliğini tuvallerine yansıtan
ressamların yapıtlarından derlediğimiz
seçkide bazı tablolar da Apollo'nun
mitolojide anlatıldığı gibi elindeki lir
ile, bazılarında da keman benzeri yaylı
bir çalgıyla betimlendiğini görüyoruz. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Not: Şırına sözcüğü (İng: syringe; Fr: seringue) iğnenin içindeki ince olukla kamaşa benzediğinden Syrinks sözcüğünden kök almıştır.

Orman Taşıyan Kargo Gemisi!

Yazan: DENİZ BENER

Avusturalya'nın Sydney kentinin batısındaki Homebush Körfezi'nde, hizmet dışı bırakılarak hurdaya ayrılmış sıradışı bir gemi bulunuyor.

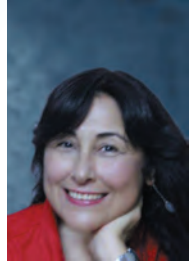
SS Ayrfield isimli gemiyi sıradışı kılan ise, hurdaya ayrılan diğerleri gibi pasa teslim olmayıp; gövdesinde bir orman yetiştirmesi...

1911'de İngiltere'de SS Corrimal adıyla inşa edilen gemi, İkinci Dünya Savaşı sırasında Pasifik'teki Amerikan kuvvetlerine malzeme taşıma görevini üstlenmişti. 1950'de satılan ve New-castle-Sydney arasında kargo gemisi olarak kullanılmaya devam edilen SS Ayrfield, 1972'de ise tescili iptal

edilerek Homebush Körfezi'ne gönderildi. 2000'deki Olimpiyat Oyunları öncesine kadar, hurda gemilerin terk edildiği bir nokta olan ve pek çok batık gemiye de evsahipliği yapan Homebush Körfezi, SS Ayrfield'in da üçüncü ve belki de kendisine en çok yakışan ismini (Yüzen Orman) kazanmasına an be an tanıklık etti. Bugün, SS Ayrfield'in da, benzer kaderi yaşadığı pek çok gemi gibi gövdesi paslansa da, güvertesinde sayısız ağacın oluşturduğu ormanla, diğerlerinden ayrılmayı başarıyor.

SS Ayrfield, inşa edildiği yıllardaki hizmet amacı olan 'savaş'ın aksine; bugün, 'yaşama', gövdesindeki ormana yurtluk ediyor.

103 yaşındaki gemi; insanlığa mesaj verircesine, körfezde parçalarına ayrılmayı bekleyen diğer hurda gemilerin yanında dokunulmazlığını koruyor. •

YENİ BİR YILA BAŞLARKEN

Yeni bir yılın, yepyeni günlerinde içinizi karartmak istemiyorum ama... Hani bir de asla görmezden gelemeyeceğimiz gerçekler var ki, yeni yıl, eski yıl, hiç bir şeyin gücü yetmiyor onları değiştirmeye...

Deve kuşu gibi başımızı kuma gömerek yaşamak sorunların giderek büyümesine neden oluyor yalnızca . Haberleri izlemek ya da okumak gelmiyor içimden. İzledikçe göğsüme ağırlar giriyor çünkü. “Dünya nereye gidiyor? İnsanlık nereye gidiyor?” diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Okullarda rehin alınan

öğrencileri, öğrencilerinin gözleri önünde öldürülen öğretmenleri, bir yanda milyonluk arabalara binenleri, öte yanda açlıktan ölenleri, yalanları, dolanları, dost görünümlü yılanları görmeye yüreğim dayanmıyor artık.

Ayırında mısınız bilmiyorum ama giderek uzaklaşıyoruz birbirimizden ve kendimizden. Üretmekten çok tüketmeye, sevmekten çok şiddete, paylaşmaktan çok bencillığe sırtını dayamış teknolojik robotlar

topluluğuna dönüşüyorum hızla. Sevgiler, hızla başlayıp, aynı hızla bitiyor. Bir ay öncesine dek sizin için canını vereceğini söyleyen kişi,

bir ay sonrasında sizi canınızdan bezdirerek ardına bakmadan gidiyor. Çocuklarımız daha ellerindeki son teknoloji üretimi modern oyuncaklarının tüm işlevlerini öğrenmeden yeni çıkan oyuncakları almamız için diretiyorlar.

Gençlik dizileri avaz avaz “sülen, püslen, tak takıştır, egonu yarıştır; başkası seni harcamadan sen onu harca” diye bağırıyor.

Yalnızca çocuklar ya da gençler mi etkilenen? Ne yazık ki hayır. Anneler, babalar, kadınlar, erkekler, herkes kendi payına düşeni alıyor bu ahlâki kirlilikten. “Düşünme, tüket, harcanma, harca” politikası bulaşıcı bir hızla yayılıyor.

Peki, bize ne oldu, nasıl oldu da bu noktaya geldik? Ne zaman uzaklaşmaya başladık özümüzden? Ne zaman teknolojik tüketim robotlarına döndük? Nerede hata yaptık? Hani nerede o sıcacık yürekler, bir dilim ekmeğini başkalarıyla paylaşanlar? Nerede karşılıklı sevginin, saygının, güvenin, anlayışın hüküm sürdüğü yuvalar? Nasıl özümüze dönebiliriz yeniden?

Eğitim sisteminde yapılan değişikliklerin gündemde olduğu bugünlerde benim de bir önerim var.

Evet, okullardaki eğitim programlarına kesinlikle yeni dersler eklenmeli. Hele öyle bir ders var ki aklımda, sadece ülkemizde değil, tüm dünyada “zorunlu” ders olarak okutulmalı.

İnançlar, politik görüşlerin çok üzerinde bir ders bu sözünü ettiğim:

“İnsanlık” dersi. İyiliğin, güzelliğin, doğruluğun, dürüstlüğün, kısacası “insan olmanın” anlatıldığı, dünya üzerine sevgi, iyilik, güzellik tohumları ekmiş, insanlığa ışık olup yol göstermiş düşünürlerin sözlerinin, yaşam görüşlerinin öğretildiği bir ders. Sevgi sözcüğünün içinin nasıl doldurulacağını, dürüstlüğün nasıl yalana, dolana karşı dimdik durabileceğinin anlatıldığı bir ders. İnsanı insan yapan

değerlerin yeni baştan anlatılacağı, anımsatılacağı, öğretileceği bu dersi uygulamanın en büyük zorluğu ise, ne yazık ki tüm okullara bu değerleri yaşam biçimi olarak benimsemiş ve kendi yaşamında uygulayan eğitimcileri bulabilmek olacaktır.

Yeni yılın bu yepyeni günlerinde ne olur, hiç değilse kendi

ailemizden, eşimizden, dostumuzdan başlayarak, tatalım omuzlarımızdan ve sarsalım birbirimizi, masalarda bile unutulmaya başlamadan önce sevgi, iyilik, güzellik, doğruluk, paylaşmak ve dürüstlüğün önemini anımsayalım, anımsatalım birbirimize.

Yeni yılımızı boş dileklerle değil, emekle, sevgiyle dolduralım hep birlikte. Daha yaşanılabilir, daha insanca bir dünyayı hep birlikte oluşturabilmek dileği ve umudu ile. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

Sporun Dünyası
Metin Gören

Övgüde, Öfkede Son Hedef Kaleciler

Fransızların varoluşçu filozoflarından Albert Camus, "Hayatta ne öğrendiysem, futboldan ve kalecilikten öğrendim. Çünkü top hiçbir zaman beklediğim köşeden gelmedi" demişti.

Dünyanın en büyük kalecilerinden, o zamanki adıyla Sovyetler Birliği Milli Takımının ünlü oyuncusu Lev Yashin'in açıklaması ise daha ilginçti:

"Meşin yuvarlakla ilişkilerimiz rakipler benim kaleye penaltı atarken başlıyor. Sihirli küre atış esnasında sanki kulağıma fısıldıyor, oyuncunun hangi köşeye atacağını söylüyor. Ben de o tarafa yöneliyor ve penaltı atışının gol olmasını önliyorum. Şimdiye dek tam 150 penaltı kurtarışımın sihri budur."

Gerçek olan ise futbol denilen temaşa

Futbol denilen temaşa sporunda övgü de, öfke de sonunda kalecilerin başında patlıyor.

sporunda övgü de, öfke de sonunda kalecilerin başında patlıyor. Karşılaşmanın son dakikasına dek harika kurtarışlar yaparak alkışlanan bir kalecinin, oyunun bitmesine az bir zaman kala yediği gol yüzünden, nasıl suçlandığının en canlı tanıkları futbol severler değil midir?

Oysa ki aynı takımın formasını giyen bir golcü oyuncunun karşılaşma süresince akıl almaz fırsatlardan yararlanmadığı izlenirken, son dakikada

attığı golle herşeyin unutulduğu; kalecilerin makûs talihinin süreçsizliği anlamında olamaz mı ?.

Ve kalecilerin, hakemler, oyuncular ve binlerce izleyicilere karşın oyun alanında yalnız insanlar olduğunu söyleyen İtalya Milli Takımı ve Juventus'un dünya çapındaki kalecisi Buffon haklı mıdır ?..

italyan kalecinin açıklamasını doğrulayan, "*Kaleciler sıkıldıkları zaman, kendi kendilerine konuşurlar. Ben de konuşurdum, biri duysa, her halde bu adam aklını yitirmiş diyebilirdi.*" söyleminin sahibi Hollanda Milli Takımı ve Manchester United takımının ünlü kalecisi Van Der Sar'a ne demeli?

Ya da Adana Demirspor'un 130 kg ağırlığındaki kalecisi Haşim'in Ankara'da sıfırın altında 10 derecede oynadıkları Ankara-gücü karşılaşmasında, kalesine gönderilen bir şutun tüm gayretine rağmen gol olması sonucu "*Ulan*

Van Der Sar

hain top, hakkını vermedik mi, niye gol oldun?..” şeklinde konuşacak dek yalnızlık çektiğini, aradan yıllar geçtikten ve o gün kale arkasında görevli top toplayıcıdan dinledikten sonra Buffon'a bir kez daha hak vermez misiniz? Kalecilere verilen unvanlara ne demeli. File Bekçisi, Uçan Çuval, Kova...

File Bekçiliğinin; bir alanı, bir yeri koruma anlamında olduğunu biliriz ama çuval ile kovanın, kaleci niteliklerine aykırı sözcükler olduğunu özümsemiştir. Bunların, ezeli rekabetin Anadolu takımlarına dek yayılmasını ise futbolun espri zenginliği olarak kabul ederiz. Ama; dünyayı çepeçevre saran futbolun, ırk, dil, din gözetmeksizin nice yıldız

kaleciler çıkardığını da göz ardı edemeyiz. Futbol literatürüne “akrep vuruşu”nu kazandıran Güney Amerikalı kaleci Higuita'yı anımsamalıyız. Çılgın kalecinin dünya kupalarındaki gösterisini, bir forvet oyuncusu gibi rakip kale önlerine dek gittiğini, bugünkü genç futbol izleyicilerine anlatırken kuşkusuz zorluk çekeriz. Bir kalecinin rakip filelere, futbol yaşamı

boyunca, serbest vuruşlardan (Frikik) tam 62 gol attığını belirtirken, Chilvert'in, sihirli gol ayakları aklımıza gelir. Turgay Şeren'in Berlin Panterliğini, Varol Ürkmez'in inanılmaz reflekslerini ve de *'En büyük kaleci bile başının üzerine yapılan*

Dünyayı çepeçevre saran futbolun, ırk, dil, din gözetmeksizin nice yıldız kaleciler çıkardığını da göz ardı edemeyiz.

vuruşları kurtaramaz. Kalecilerin en zayıf alanları başlarının üzerinden geçen toplardır.” söylemini anımsarız.

Özcan Arkoç aklımıza takılır. Göztepe'nin milli takıma dek çıkan müthiş yetenek Ali'nin erken ölümü aklımıza gelir, bir kez daha üzüntü girdabında kayboluruz. İzmirsporlu Seyfi'nin ayağıyla adrese teslim

Kaleci Higuita
“akrep vuruşu”nu
yaparken

atışlarını düşünürüz. Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz Pire lakaplı Demirsporlu Mehmet Erhallaç'ın, yıldız oyuncu Lefter'in penaltılarını kurtarak, Fenerbahçeli futbolcuyu çileden çıkardığı bir kez daha aklımıza gelir. Ve rotamızı yeniden Avrupa'ya

Futbolun onbir kişiyle oynandığı bilinir ama sistemlerin neden on oyuncu üzerine kurgulandığı sorulmaz.

çevirir, modern futbolun yaratıcılarından Almanya'nın en son dünya kupasını kazanmasında başrol oyuncusu Bayern Münih kalecisi Neuer'i şeref kürsüsüne çıkararak alkışlarız.

● spanyolların formsuz günleri geride bırakan Real Madrid kalecisi Casillas'tan yeni bir gündem oluştururuz. Ve sonra aklımıza bir olumsuzluk takılır, yıllardan beri yanıtı verilmeyen bir konuyu öfke saçmadan yineleriz.

Futbolda; sistemler vardır. Oyuncu yeteneklerine göre teknik direktö-

rün sistem oluşturduğunu biliriz. Kimi takım; 3-5-2 oynar, kimi 4-3-3, ya da 4-4-2.

Soldan sayarız, tümünde 10 rakamını buluruz. Futbolun onbir kişiyle oynandığı bilinir ama sistemlerin neden on oyuncu üzerine kurgulandığı sorulmaz, sorulsa bile yanıt alınmaz. Bu sistemin oluşumunda kalecilerin yeri yoktur. Çünkü; onların ceza alanını kapsayan sınırlı bir egemenlikleri vardır. İşin sistem anlamındaki oluşumuna karışmaz, karıştırılmazlar. Oysa ki onların futbol oynamasına izin verilen belgede (Lisans) kaleci yazmaz, o da diğerleri gibi sporcu kimliğindedir.

UEFA Başkanı Fransız Michel Platini'ye sordular;

"Sistem oluşturulurken kaleciler dahil edilmiyor. Bu konuda bir açıklama yapabilir misiniz ?"

Yanıt; *"Yapamam, çünkü ben de bilmiyorum ama söz veriyorum bir bilene soracağım. Gerçekten kaleciler sistem oluşturulurken niye yoklar?"*

İtalyan kaleci Buffon'un söylemini anımsadım ve de kalecilerin yalnızlığını. Sistemin en büyük parçası oldukları halde, rakamsal oluşumlarda devre dışı bırakılanları. Övgüde ve öfkede son hedef kalecileri. Yani file bekçilerini... •

metingoren@butundunya.com.tr

Zaman Kitabı

Yazan: HALİT YILDIRIM

İnsanların biraz daha zamanları olması için her şeyi yapabileceklerini söyleyip, zaten sahip oldukları zamanlarını yine de boşa harcamaları şaşırtıcıdır.

Bir günü hepimizin 24 saat olarak yaşadığımızdan hareketle, zamanın insanoğlunun yaşamında herkes için eşit olarak dağıtıldığını söyleyebiliriz. Ancak,

büyük yaşamları olan insanları diğerlerinden ayıran ise bu saatleri nasıl kullandıklarıdır. Çok çalışmak, her zaman verimli olmak değildir. Zira 8 saatte yapılacak işe 10-12 saat ayırmak, gevşek davranmaktan başka bir şey demek değildir. Nitekim başarısız yöneticilerin bir özelliği de aile hayatlarından fedakârlık etmeleridir. Genelde ailenin ihmali, hem iş verimini düşürür, hem de aile hayatını olumsuz yönde etkiler. Bu nedenle önemli olan günde 16 saat

çalışmak değil; günde 8 saat verimli çalışabilmektir. Bunu da güzel ve verimli olarak zamanın etkin bir şekilde planlaması ile sağlayabiliriz. Kendimize etkin bir planlama hazırlamada, alışkanlıklarımızı ve içinde bulunduğumuz şartları göz önünde bulundurmamız gerekir. Hepimizin sahip olduğu zaman aynıdır. Ama bu, pek az insan için yeterlidir. Sorun zamanda değildir. bizdedir! Lesley Alderman'ın, ülkemizde ilk basımı Kasım 2014'de yapılan "Zaman Kitabı" adlı yapıtından birkaç paragrafı aşağıda aktarıyorum:

Toplantı verimliliği üzerine ipuçları:

Sürekli toplantılar düzenleyen biriyse, size Pace Productivity'den bu toplantıları verimli kılmanıza

yardımcı olacak bazı öneriler:

● Bir gündem hazırlayın ve toplantı öncesi bunu dağıtın.

Bu gündemde toplantının amacını ve tartışılacak konuları açık ve anlaşılır bir şekilde listeleyin. Toplantı süresini kesin olarak belirtin.

● Toplantıyı saat başı yerine buçuklarda başlatın.

Araştırmalar, buçuklara konmuş toplantıların zamanında başlama ihtimalinin daha yüksek olduğuna işaret ediyor.

● Toplantıları öğleden sonraya planlayın.

Araştırmalar günün sonuna doğru olan toplantıların daha kısa olduğunu gösteriyor. Çalışanlar çıkış saati yaklaştıkça daha verimli oluyor.

Hangi ülke dinlenmeye ve hiçbir şey yapmamaya en çok zamanı harcıyor?

İtalya ve İspanya bu konuda başı çekiyor! Centre for Time Use Research (Zaman Kullanımı Araştırma Merkezi) 22 ülkede zamanın nasıl kullanıldığını incelemiş ve İtalyanlarla İspanyolların günde 1 saat 17 dakika hiçbir şey yapmadan dinlendiklerini bulmuş. Bunu 1 saat 14 dakika ile Türkiye, 1 saat 7 dakika ile Slovenya, 1 saat 6 dakika ile ABD takip ediyor

Çalışanların ne kadar izin hakkı var?

Çalışanlar izin haklarının yetersizliğinden şikâyet edebilir ama gerçek şu ki Amerika'da çalışanların sadece yüzde 57'si izinlerinin tamamını kullanıyor.

Dünya çapında yapılan bir araş-

Lesley Alderman'ın Zaman Kitabı

tırmanın sonuçları, izin haklarını kullanmada Fransızların yüzde 89 ile başı çektiğini, Japonların ise yüzde 33 ile en alt sırada olduklarını ortaya koyuyor. Türkiye 'de ise % 74'dür.

● Bir araştırmada, yetişkin Amerikalıların günün 8,5 saatini oturarak geçirdiği bulunmuştur. "Sorun değil, nasıl olsa ben her sabah 1 saat spor yapıyorum," diye düşünebilirsiniz. Ne yazık ki, günlük spor aktiviteleri bile sürekli oturma'nın zararlarını gideremez.

Bütün gün masa başında oturuyorsanız, her 20-30 dakikada bir yerinizden kalkın, kendinizi esnetin ve masanın etrafında birkaç tur bile olsa yürüyün. Bir masanın etrafına dizilmek yerine toplantılarınızı yürüyerek yapın.

● Hayatı oturarak geçirmeyin. Yapacağınız her bir saatlik yüksek tempolu egzersiz ömrünüze iki saat

katacaktır. Önümüzdeki 30 yıl boyunca haftada 4 gün 1'er saat spor yaparsanız ömrünüzü yaklaşık 1,4 yıl uzatacaksınız.

Size hızlı bir özet:

Evli erkekler bekâr erkeklerden daha çok çalışıyor. Evli kadınlar ise bekâr kadınlardan daha az çalışıyor.

● E-Posta Zamanı. Posta var mı? Elektronik posta kullanıcılarının büyük kısmı (yüzde 87) posta kutularını günde bir kereden fazla, yüzde 29'u ise günde 4 kereden fazla kontrol ediyor.

Yahoo'nun anketine göre, insanların üçte biri gelen e-posta kutularını temizlemektense tuvalet temizlemeyi tercih ettiklerini ifade ediyor.

● Şaşırtıcı ama genç sürücülerin yüzde 43'ü araba kullanırken mesajlaştıklarını itiraf ediyor. Yüzde 60'ı trafik ışığı kırmızı yanarken mesajlaştığını, yüzde 73'ü de dur ışığında telefonuna göz attığını ifade ediyor.

● Kadınlar hafta içi işe gitmek için hazırlanırken ne kadar zaman

Yazarımızı Tanıyalım: Üsküdar, 1946 Doğumlu Halit Yıldırım, çeşitli Kamu kuruluşunda görev yaptıktan sonra son olarak Ankara'da Merkez Bankası İdare Merkezi'nde Birim Başkanı (Yönetici) olarak çalışmış, 2012 yılı başında emekli olmuştur. İki erkek çocuk ve 2 torun sahibidir. Görev sürecinde bir yıl ABD (Arizona) ve üç yıl da Belçika- NATO (SHAPE)-Brüksel /Mons Karargâhındaki bulunmuştur. Her hafta en az bir kitap okur, özetini çıkarır ve arkadaşlarını da sıkmamak adına her hafta değil de 15 günde bir bu derleme ve özetleri çevresi ile paylaşır.

harcar?

İngiltere'deki kadınlar giyinmek, kişisel bakım ve temizlik için pazar-tesi sabahları ortalama 1 saat 16 dakika ayırırken, Cuma sabahları bu süre sadece 19 dakikadır. Pazar-tesi sabahları kadınlar haftaya iyi bir başlangıç yapma gayretiyle kendilerine özen gösterebilirler ama cuma gününe kadar haftanın yor-ğunluğuyla, "Aman boş ver, kim aldırır. Bir kot giyer giderim," diye düşünebilirler.

● Kadınlar sohbet ve dedikoduya ne kadar zaman harcar?

Günde beş saat! Yapılan bir araştırmaya göre, kadınlar arkadaşlarıyla sohbet edip dedikodu yapmak için günde 5 saat harcıyorlar. Ayrıca günde 24 dakikayı kilolarından, diyetlerinden ve kaç beden giydiklerinden bahsederek geçiriyorlar.

● Arkadaşlarla ne kadar zaman geçiriyoruz?

Dunbar The New York Times'da şöyle diyor:

"Bir ilişkiye yatırım yapılan zaman onun kalitesini belirlediğine göre, insanlarla yüz yüze, teker teker etkileşimde bulunduğumuzda beşten fazla yakın arkadaşımız olması imkansızdır." Dunbar'a göre, insanların kapasitesi sadece 150 arkadaşır. "Türümüzün başından beri bu 150 olmuştur çünkü zihnimizin kapasitesi bu sayıyı artırmaya elverişli değildir," şeklinde ifade eder kitabında. Bunu facebook kullanıcılarına anlatın. Ortalama

Facebook kullanıcısının 200'ün üzerinde "arkadaşı" var.

● **Doğum ve zaman.** Kadınlar ilk doğumlarını ortalama 25,4 yaş ve sonrasında gerçekleştiriyorlar. 1970'te bu değer 21,4'müş. Kadınlar daha uzun süre doğum sancısı çekiyor. İlk defa anne olanlar için doğumun ilk aşaması 50 yıl önce 2 saatken günümüzde bu süre 2,6 saate çıkmış.

Neden? Anneler eskiye göre daha ileri yaşta doğum yapıyor ve daha kilolular. Her ikisi de doğumu uzatabilen faktörlerdir. Ayrıca günümüzde doğumlarda anestezi uygulama ihtimali daha fazladır ve bu da doğum sürecini yavaşlatmaktadır. •

Doğanın Gizemi
Yücel Aksoy

Bitkilerin Bellekleri Var mı?

Bitkilerin bellekleri var mıydı? Cleve Backster bu sorunun yanıtını araştırmak amacıyla bir çalışma hazırladı. Öğrencilerinden altısı, yapılacak deney için gönüllü oldular.

Bir odaya, aynı türden iki saksı bitkisi yerleştirildi. Küçük bir kutunun içine altı küçük kıvrılıp kapatılmış kâğıt konuldu. Kâğıtlardan birinde, odadaki bitkilerden birini kökünden sökmek, ayak altına alıp çiğnemek ve bütünüyle öldürmek şeklinde bir yönerge yazılıydı. Cinayet, bütünüyle

Cleve Backster

gizli işlenecekti. Yani ne Backster ne de diğer öğrenciler suçlunun kim olduğunu bilmeyeceklerdi. Suçu işleyecek olan bile içeri girip kâğıdı açın-caya kadar ne yapacağından habersiz olacaktı. Çünkü kapıdan içeri şartlanmış olarak girse bitkide korku sinyalleri saptanabilirdi ki bu da deneyi saptırabilirdi. Katili, yalnızca odada bulunan ikinci bitki bilecekti. Deney tamamlandı. Backster bile henüz katilin kim olduğunu bilmiyordu. Backster odaya girdi, sağ kalan

Demek ki bitkilerin sadece duyguları algılamanın ötesinde, geçmiş de anımsayan bellekleri vardı.

bitkiye poligraf aygıtını bağladı ve sonra da teker teker deneye katılan öğrenciler içeri girdiler. Diğer beş öğrenciye hiç tepki vermeyen bitki, gerçek suçlunun her yanına yaklaştığında, yazıcının ibresini çılgın gibi oynatıyordu. Demek ki bitkilerin sadece duyguları algılamanın ötesinde, geçmiş de anımsayan bellekleri vardı. Bu çalışmadan kısa bir süre sonra New Jersey'deki bir fabrikada işlenen

cinayet nedeniyle polis, Backster'in yardımını istedi. Cinayetin işlendiği odada iki büyük bitkinin olması Backster için olağanüstü fırsattı. Hemen hazırlıklarını yaptı, bitkilere poligraf aygıtını bağladı. Arada camlı bölme olan yandaki odaya fabrika çalışanları teker teker, sanki sorgulama yapılabilecekmiş gibi alındılar. Katil aralarındaysa, bitkiler buna mutlaka tepki verecekler, cinayet de çarçabuk çözülecekti. Fakat istenilen sonuç alınamadı. Tüm fabrika elemanları odaya girip çıkarken, bitkiler büyük bir suskunluk içindeydi.

Sonuç başarısızdı. Peki önceki deney mi rastlantısal bir gelişme gösterip, Backster'i yanıltmıştı? Hayır!... Sonradan, katilin fabrikadan biri olmadığı anlaşıldı. Böylece Backster'in ilk deneyinin doğruluğu, daha doğrusu yanlış olmadığı da kanıtlanmıştı. Backster, bu çalışmalar sırasında bitkilerin, kendisinin niyetini algılama kapasitelerinin bir tür "duyudışı algılama (Extra Sensorial Perception) olması gerektiğini düşündü. "ESP", bilinen beş duyuşsal algılamanın ötesindeki algılama anlamına geliyor.

BİTKİ İLE SAHİBİ ARASINDAKİ DUYGUSAL BAĞ

Yine rastlantısal gelişmeler, Backster'i bir başka çalışmaya yöneltirdi. Şöyle ki:

İşyerindeki günlük çalışmalar sırasında Backster bazen sinirlenip sağa sola bağıyor, bazen de neşeli kahkahalar atıyordu. Onun bu davranışlarına, odasında bulunan ve sürekli

yaprağına poligraf aleti bağlı olan bitki tepki veriyordu. Özellikle belirtmek gerekir ki bu tepkiler, mutlaka Backster'in odasında olduğu anda değil, daha uzak yerlerde olduğunda da saptanıyordu.

Backster hemen yeni bir çalışma hazırladı. Senkronize edilmiş kronometreler yardımıyla, bitişik odadan, koridorun sonundan, başka katlardan, ve giderek sokaktan, hatta 20 kilometre uzaktaki bir yerleşim yerinden, bitkilerin kendi düşünce ve davranışlarına karşılık verdiği ni saptadı.

Yine bitkiler, kişinin kendilerine gönderdiği sevgi mesajlarını da hemen algılıyordu. Bu sevgi bağı sadece Backster için geçerli değildi. Bir kez bir kişiyle bağlantı kurduktan sonra, bu kişi nerede ve kiminle olursa olsun, bu bağlantıyı koruyabiliyorlardı. İnsanın düşünce ve duygularını ne tür bir enerji dalgasıyla bir bitkiye iletebileceği konusunda bir görüşü yoktu Backster'in. Ama bu titreşimler

hiçbir engel ve mesafe tanımadan bitkiye ulaşabiliyordu. Peki bu isteyecek ya da istemeyerek engellenebilir miydi? Bu sorunun yanıtını alabilmek için bitkiyi kurşundan yapılmış bir kabın içine, hattâ Faraday kafesine koyarak dış etkilerden korumaya çalıştı. Ama her iki perdeleme yöntemi de, bitkiyi insana bağlayan iletişim kanalını engellemedi.

KARİDESLERİN FERYADI

Bitkiler, kişinin kendilerine gönderilen sevgi mesajlarını hemen algılıyordu

Backster, insan ögesinin tamamen aradan çıkarıldığı bir deney tasarlaması gerektiğinin ayırdındaydı.

Çünkü ne olursa olsun, çalışmayı yapan kişi, o deney ile ilgili birtakım düşünceleri aklından geçirdiği anda, çalışmanın tarafsızlığı

Cleve Backster
deney ortamında

engellenmiş oluyordu. Öyleyse süreci otomatikleştirecek bir yöntem geliştirmesi gerekiyordu. Bunun için iki buçuk yıl çalıştı.

G eliştirdiği yöntem, odanın içinde ve yakınında insan olmadığı rastgele bir zamanda, otomatik bir mekanizmayla birtakım canlı hücreleri öldürmek ve buna bitkilerin vereceği tepkiyi saptamaktı.

Backster'in bu çalışmasına 7.000'i aşkın bilim adamı ilgi gösterip, araştırma sonuçlarını içeren raporun kendilerine gönderilmesini istedi.

Bu çalışma için, tropik balıkları beslemek için yem olarak satılan canlı minik karideslerden aldı. Bu karidesleri soğuk su ile dolu bir çanağa koydu. Altındaki başka bir kapta su kaynıyordu. Hazırladığı aygıt, üstteki çanağı devirip, karidesleri kaynar suyun içine dökenecekti. Mekanik bir programlayıcı, aygıtı rastgele bir zamanda harekete geçiriyordu. Bu nedenle, olayın zamanını önceden bilmek Backster

ve yardımcıları için olanaksızdı. Farklı zamanlarda da, içlerinde sadece su bulunan başka çanaklar altlarındaki kaynayan suya boşalacaktı.

Üç bitki, üç ayrı odada bulunan üç ayrı galvanometreye bağlandı. Dördüncü bir galvanometre ise, sabit değerli bir dirence bağlanarak aygıtlara güç veren elektrik akımında olabilecek oynamaları ve deneyin yapıldığı çevredeki olası elektromanyetik değişimleri saptama olanağı sağlandı. Yine deney sırasında ısı ve ışığın da sabit tutulması için her türlü önlem alındı.

Karideslerin sıcak suya dökülmesine, üç ayrı bitki de aynı anda ve çok güçlü tepki gösterdiler. Deney ve sonuçları, 1968 yılının sonunda Uluslararası Parapsikoloji Dergisi'nde, "Bitki Yaşamında İlkel Algılama Belirtileri" başlığıyla yayımlandı.

B ackster'in bu çalışmasına 7.000'i aşkın bilim adamı ilgi gösterip, araştırmanın ayrıntılı sonuçlarını içeren raporun kendilerine gönderilmesini istedi. Yaklaşık 30 Amerikan üniversitesinden bilim adamları ve öğrenciler, Backster'in deneylerini yinlemek amacıyla izin istediler. Birçok kurum da, yeni deneylere gerekli fon sağlamak konusunda destek oluyordu. Backster, araştırmalarını sürdürürken, bir süre sonra deneylerinde poligraf yerine EKG (kalp elektrosu) daha sonra da EEG (beyin elektrosu) kullanmaya başladı. Çünkü bu aletler poligrafı çok daha duyarlıydılar. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr
Gelecek ay: Bitkiler Sayı Sayıyor

Bir delikten
akıp giden göl:

Peigneur

Küvetinizi doldurursunuz ve banyo keyfinizi bitirdikten sonra da, sizin suyun içerisinde rahatlamanızı sağlayan en büyük yardımcısı, küvetinizin tıkcacını kaldırarak biriktirdiğiniz suyun akıp gitmesini sağlar, o sırada da kendi oluşturduğunuz girdabı izlersiniz.

Çoğumuzun yaşadığı bu görüntünün oldukça büyük bir ölçeklisi, üstelik herhangi bir doğal afet değil yine insanlar tarafından yapılmış, 1980 yılında yaşandı. Bu kez tıkcacı kaldıran bir petrol şirketi, akıp giden su ise büyükçe diyebileceğimiz Peigneur Gölü idi...

Amerika Birleşik Devletleri'nin Louisiana eyaletinde, 20 Kasım 1980

Peigneur Gölü'nün boşaldıktan sonraki durumu

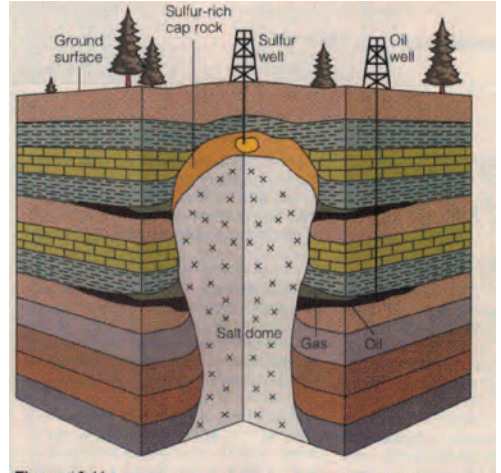
Perşembe günü sakin bir sabahla, sıradan bir gün gibi başlamıştı. Güneş, 1300 dönümlük bir alanı kaplayan ancak derinliği 3 metre civarındaki Peigneur Gölü'nün üzerinden yeni yeni yükseliyordu. New Iberia yakınlarındaki Peigneur Gölü'nde yer alan ve Live Oak Gardens isimli bir botanik parka ev sahipliği yapan Jefferson Adası, olanca güzelliyle gün doğumunu karşılıyordu. Fakat adanın bu güzelliğine koşut olarak, çevresi petrol ve gaz kuyularıyla sarılmış durumdaydı.

Bu sondaj kuyularından biri de, 20 numaralı kuyuda deneme çalışmaları yürüten Texaco şirketinin yüklenicilerinden Wilson Kardeşler isimli bir şirketti. Sondajın ilk aşamasında 374 metrelik işlem sorunsuz biçimde yapılmıştı. 375. metreye gelindiğinde ise, sondaj kulesindeki işçiler bir tuhafılık olduğunu fark ettiler. Kuledeki 12 işçi, sondaj kulesinin eğilmeye başladığını görünce, orayı terk etmeye karar verdiler. Sondaları, Peigneur Gölü'nün çamurlu dibinin 375 metre altına kadar inmişti

ve hemen çıkarmaları mümkün değildi. Wilson Kardeşler çalışanları, bu durumu bağlı oldukları Texaco şirketinin New Iberia'daki merkezine bildirdiler. Sondaj platformundan uzaklaşarak üç yüz metre kadar ileri-deki sahile çıktılar.

GÖL AKIP GİDİYOR

Kısa bir süre sonra, Texaco'nun 5 milyon dolarlık sondajı, işçilerin sığ

Sondaj yapılan bölgenin yer altı katmanlarını gösteren kroki

olduğunu düşündükleri Peigneur Gölü'nün içinde kaybolup gitti. Sondajın ardından da, gittikçe büyüyen bir girdap meydana geldi. Önce yavaşça dönen su, daha sonra devasa bir girdaba dönüşmüştü. Gölün dibinde geniş bir krater meydana gelmişti. Sanki biri dev bir küvetin dibindeki tıkaçı çekmiş gibiydi. Krater giderek genişledi ve sonunda altmış metre çapına ulaştı. Su giderek daha hızlı bir şekilde delikten aşağı akıyordu. Yirmi kilometre kadar ilerde Delcambre Kanalı ile Mexico Körfezi'ne bağlanan göl, kanaldaki suyun da bir metre alçalmasına ve akıntının tersine dönmesine yol açtı. Kanal suyunun krater boşaldığı noktada yirmi metre yükseklikte eyaletin en büyük şelalesi oluşmuştu.

Girdap, Texaco'nun sondaj platformunu, civardaki bir başka sondaj aletini, bir römorkörü, kanaldaki on

Sondajın oluşturduğu, sonradan altmış metrelik çapa ulaşan delikten, **Peigneur Gölü'nü meydana getiren yaklaşık 6 milyon litre su akıp gitmişti.**

bir adet tekneyi, bir tekne yüklemeye dokunu, Jefferson Adası'nın bir kısmını ve botanik bahçeleriyle birlikte, bir karavanı, kamyon ve traktörleri, bir park alanını, tonlarca çamur, ağaç ve tespit edilemeyen pek çok şeyi içine çekip yuttu. Sondajın oluşturduğu, sonradan da altmış metrelik çapa ulaşan delikten, Peigneur Gölü'nü meydana getiren yaklaşık 6 milyon litre su akıp gitmişti.

Peigneur Gölü üzerindeki Jefferson Adası'nın çevresinde, çok sayıda sondaj kuyusu yer alıyordu.

MADENDE ALARM

Bu sırada, gölün altındaki tuz madeninde çalışan elektrikçi Junius Gaddison, bir gürültü duymuştu. Neredeyse dizlerine kadar gelen, maden zeminindeki çamurun giderek yükseldiğini fark edince, duyduğu gürültünün öneminin ayırdına vardı ve hemen alarmı çaldı. Madenin ışıkları üç kez yanıp söndü. Bu, acil tahliye anlamına geliyordu. O sabah, yüzeyden 450 metre derinliğe kadar inen madenin çeşitli katlarında çalışan 50 madenci, madeni hızla boşaltmaya başladılar. Ve hepsi de madenden çıkmayı başardılar.

Bu arada Texaco kuyusunun sondaj çalışmasının yapıldığı noktada bir doğal gaz yangını çıktı. Göl yüzeyinde oluşan muazzam emme gücü, geride akıl almaz bir tahribat bırakmıştı. Wilson Kardeşler işçileri de olup biteni hayret içinde izlemişler, olup bitene anlam verememişlerdi. Texaco, bir tuz kubbesinin hemen yanında sondaj yapıyordu.

Sondaj platformunun çok yakınında da, Diamond Crystal Tuz Madeni bulunuyordu. Texaco tuz madeninin yakınlarında olduğunu biliyordu. Fakat sondaj noktalarının, Diamond Crystal Tuz Madeni'nin üçüncü tabakasına kadar ulaştığını bilmiyordu. Maden şirketi ile petrol sondajı yapan şirketin gerekli iletişimi sağlayamayışı, bir felakete yol açmıştı.

Gölü oluşturan tatlı su, sondajla birlikte aşağıdaki tuz madenine ulaşmış, tünellerinin çoğu dört şeritli bir otoyol genişliğinde ve yirmi beş metre yüksekliğindeki tuz madeninin çevresindeki tuzun yanı sıra, tuz sütunları bile erimiş ve tüm maden su ile çamura boğulmuştu. Tuz eridikçe, sondajın açtığı delik de büyümüştü.

YENİDEN OLUŞTU

Madenciler, bu felaketten kurtulmuşlardı ama onları yüzeyde bekleyen bir başka felaket daha vardı:

İşsiz kalmaları.

Çünkü iki günün sonunda maden tamamıyla suyla dolmuş, ekipmanları

Gölün yakınlarındaki ahşap bir evin oturduğu zemin suyun çekilmesiyle birlikte çamurlaşınca, oluşan balçığın içinde kaldı.

kullanılamaz hale gelmiş ve maden kapatılmıştı.

Geçtiğimiz Şubat ayında yaşamını yitiren Leonce Viator Jr de, yeğeniyle birlikte teknesiyle balığa çıkmışlardı. Fakat altlarındaki göl çekilip gidince, tekneleri çamura saplandı ve evlerine yürüyerek döndüler. Deliğin yakınlarında olmamaları ise, büyük şanstı. Üç köpek dışında can kaybı olmamıştı.

Facianın ardından inceleme için gelen uzmanlar, ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Çünkü tüm deliller de, Peigneur Gölü ile birlikte oluşan delikten aşağıya yitip gitmişti. Olaydan sonra, Diamond Crystal Texaco'ya, Texaco da Diamond Crystal'e dava açtı. Jefferson Adası üzerindeki Live Oak Gardens isimli botanik park ise, her iki şirketi birden dava etti. Sonunda, Texaco ve Wilson

Kardeşler, mahkeme dışında anlaşma sağladıkları Diamond Crystal'e 32 milyon, Live Oak Gardens'a ise 12,8 milyon dolar ödemeyi kabul ettiler. Tuz madeninin üzerindeki toprak sağlamlaştırıldı ve yaşam normale döndü. Live Oak Gardens kalan topraklar üzerinde yeniden inşa edildi. Delik nedeniyle kaybolan teknelerden dokuz tanesi, kayboldukları gibi yeniden çıkıverdiler. Sondaj aletleri ve römorkörü ise bir daha gören olmadı. Şiddetli su akıntısının taradığı Delcambre Kanalı yarım metreyle bir metre arasında derinleşti.

Ve tuz madeninin yuttuğu üç metre derinliğindeki Peigneur Gölü, Mexico Körfezi'nden Delcambre Kanalı'yla gelen su sayesinde yeniden doldu ve dört yüz metrelik derinliğe ulaştı.

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Not Defterimden

Nergis Öztürk

Gölge etme başka ihsan istemem!

Büyük İskender, Thebai kentini yıkıp yoluna devam ederken, Yunanların Asya'ya fetih düzenlemek için oluşturdukları Helen Birliği'nin başına geçmek için Korint kentine geçti. Kentteki herkes, önünde saygıyla eğildikleri Büyük İskender'e hürmetlerini sundular, iltifatlarda bulundular. Halkın, methiyeler düzdükleri Büyük İskender karşısında nasıl davranacaklarını bilemedikleri günlerde İskender ve beraberindekiler Korint'teki tiyatroun üstündeki bir tepeye tırmanmaya

başladılar. Bu sırada, çevresindekilerin garip bir kılıkla ortalıkta dolaşan ve kendisine filozof denilen Diyojen'den söz etmeleri üzerine Büyük İskender, bu tuhaf adamla tanışmak istediğini söyledi.

Diyojen, yalnızlığı seven, yoksulluk içinde sokaklarda yatan, kendine yetmenin ve sadelik ilkelerinin savunucusu bir münzevidi. Gerçek erdemin kişinin kendine egemen olmasına, tutku ve bağımlılıklarından kurtulmasına dayandığına inanıyor ve kişinin en kısıtlı yaşam koşullarında

bile, mutlu olabileceğini göstermeyi amaçlıyordu. Bu nedenle kıyafetleri de dahil neyi var neyi yoksa birilerine vermiş ve fiçidan bozma bir barınakta, özgür ve tasasız biçimde yaşamayı seçmişti.

Üzerindeki ihtişamlı zırhı ile sakinlerinin meraklı bakışları altında Korint sokaklarından geçen Büyük İskender, sonunda kendisine anlatılan Diyojen'i buldu. Büyük İskender, bir süre dikkatle paçavralar içindeki Diyojen'e baktı. Bu sırada İskender'in işgüzar adamları, istifini hiç bozmayan Diyojen'i, "Sen ne yaptığını sanıyorsun, karşındakinin kim olduğunu bilmiyor musun?" diyerek tartakladılar.

Hiç değilse ayağa kalkmasını umdukları Diyojen ise, yerinden bile kıımılamadı. Adamlarına tepki gösteren Büyük İskender, onların sorduğu soruyu ise bir kez daha tekrar etti:

"Durun, dokunmayın! Görmüyor musun? İskender geliyor, diye insanlar yerlere yatıp kalkıyorlar. Sen yoksa İskender'i tanımıyor musun?"

"Tanıyorum" diye yanıtladı Diyojen, "İyi tanıyorum sizi, iyi biliyorum" dedi.

İskender, "O halde söyle" dedi, "Kimim ben?"

Diyojen'in, "Bendemin bendesisin (esirimin esirisin)" yanıtının karşısında şaşırان ve atından inen Büyük İskender, "Bu da ne demek?" diye sordu.

Diyojen, büyük imparatorun bu sorusunu, "Sen toprak için insan öldürüyorsun. Dünya benim esirim, kölem. Sen de benim köleme köle

olmuşsun. Kim kime ayağa kalkacak?" diye yanıtladı.

Çok iyi konuşan ve üstün zekalı bu adamın bu yanıtı karşısında, büyük bir filozof olduğunu anlayan Büyük İskender, gülümsedi ve Diyojen'e sordu, "Dile benden ne dilersen. Senin için ne yapabilirim?"

Diyojen, birkaç dakika öncesi-ne kadar huzurla güneşin tadını çıkardığı fiçısından, hiçbir heyecan belirtisi göstermeksizin Büyük İskender'in yüzüne baktı ve "Evet" dedi, "Sizden bir isteğim olacak."

Sen de benim köleme köle olmuşsun. Kim kime ayağa kalkacak?

Büyük İskender, "Hadi söyle bakalım" dedi, "Ne istiyorsun?"

Diyojen, çevredekilerin şaşkın bakışları arasında isteğini açıkladı:

"Gölgeniz çok büyük ve bütün güneşimi kapatıyor. Mümkünse, durmak için güneşle aramda olmayan başka bir yer seçebilir misiniz?"

Hiç beklemediği bu istek karşısında bir kez daha afallayan Büyük İskender, yana doğru bir adım atıp, kenara çekildi. Ve güneşine kavuşmaktan son derece mutlu görünen Diyojen'e, veda cümlesini söyledi:

"Eğer İskender olmasaydım, kesinlikle Diyojen olmak isterdim!.."•
nergisozturk@butundunya.com.tr

Coventrydeki
Lady Godiva anıtı

LADY GODIVA

Yazan: SANİYE ÖZDEN

Yüzyıllar önce İngiltere, Coventry’de yaşayan Lady Godiva, halkına kötü davranan kocası Lord Leofric’in aksine güzelliği ve iyi kalpliliği ile bilinirdi. Cömertti, yaşamını adeta hastalara ve fakirlere adamıştı. Coventry’de yaşayanların saygı duydukları ve sevdikleri Lady Godiva’nın eşi Lord Leofric ise, gücünün esiri olmuş ve halkı küçümseyen, iyi davranmayan bir adamdı.

Kocasının, kentin mali durumunu iyileştirmek için git-tikçe ağırlaştırdığı vergiler halkın belini bükmüş, bu konu Lady Godiva’nın da meselesi haline gelmişti. Kocasından ısrarla, uyguladığı ağır vergileri kaldırmasını isteyen kadına, bir gün

Lord Leofric ilginç bir teklif sundu:

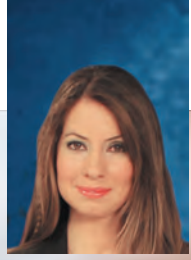
“Çıplak biçimde sokakta atla dolaşacaksın. Yardım etmek istediğin halk eğer bu sırada sana bakmazlarsa söylediğini kabul edeceğim.”

Lady, kocasının teklifini kabul etti ve ertesi sabah çıtırçıplak biçimde bir atın üzerinde kenti dolaştı. Tüm perdeler kapalıydı, sokaklarda Lady Godiva’nın atının ayak sesleri yankılanıyordu. Lady Godiva’nın güvendiği halk onu yanıltmamış ve tek bir perde

bile aralanmamıştı. Lord Leofric sözünü tuttu ve vergileri hafifletti. yıl boyunca Lady Godiva’nın cesaretine övgülerle anlatıldı ve upuzun saçları bedenine uzanan genç kadın yıllar boyu ressamalara da ilham kaynağı oldu. •

Neler Olmuyor ki Dünyada Sezin San Sungunay

Çikolatayı Unutabiliriz

Büyük çikolata üreticileri, hızla artan çikolata tüketimi nedeniyle, 2020'den itibaren kakao talebini karşılamakta yetersiz kalabileceklerini açıkladı. Verilere göre, 2013'te dünyada üretilen miktardan 70 bin metrik ton daha fazla kakao tüketildi. Dünyanın, son 50 yılın en büyük çikolata kıtlığıyla karşılaşabileceğini, tüketilenden az kakao üretildiği belirtildi. 2020'ye gelindi-

ğinde, aradaki farkın 14 kat artarak 1 milyon metrik tona ulaşabileceği tahmin ediliyor. Kakao üretiminin azalmasındaki en önemli sebebin Batı Afrika'daki kuraklık olduğu belirtiliyor.

2 Acil Durum Hattı

Bir İngiliz kadın, komşusunun kedisinin kendisine garip garip baktığını söyleyerek, acil durum hattındakiler-

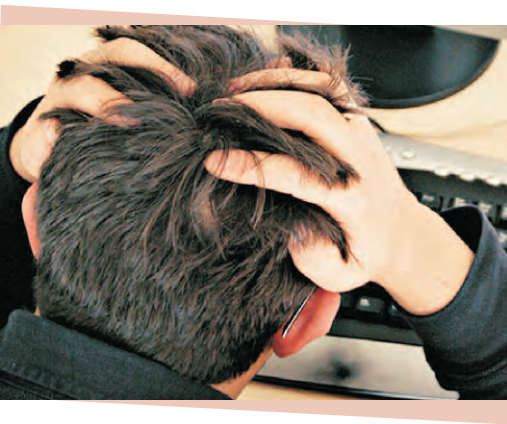

den yardım istedi. İngiltere'nin güneybatısında bulunan Gloucestershire şehrinde yaşayan kadın, panik halinde acil telefon hattı 999'u arayıp şikâyetle bulundu. Ancak, acil durum hattındaki yetkililer, kadına yardımcı olamayacaklarını söyledi. Bu ilginç telefon konuşmasından sonra, Gloucestershire polisi bir araştırma yaptı ve acil aramaların %90'ının acil olmayan durumlarda yapıldığını fark etti.

Bugünlerde Emniyet Teşkilatı, insanlara acil durum hattının ne zaman aranması gerektiğine dair konferanslar düzenliyor.

3 Gece Çalışanlar Daha Yaşlı

Biyolojik saati bozan gece vardiyaları kanser ve obezite gibi hastalıklara yol açtığı gibi beynin işleyişine de sekte

vuruyor. Britanya'daki Swansea Üniversitesi ve Fransa'daki Toulouse Üniversitesi'nin ortaklaşa yürüttüğü bir araştırma, 10 yılı aşkın bir süre boyunca vardiyalı çalışanların beyin-

lerinin 6,5 yıl yaşlandığını ortaya koydu. Araştırmaya göre, normal uyku düzenine geri dönenlerin zihinlerindeki hasarın düzelmesi içinse 5 yıl gerekiyor. Yaş ilerledikçe beynin de vücut gibi yaşlandığı bilinen bir gerçek. Gündüzleri uyanık, geceleri ise uyumamız üzerine tasarlanmış biyolojik saate uyulmaması hafıza, düşünme hızı ve bilişsel yeteneklere büyük ölçüde sekte vuruyor.

4 Kadın Polislere Bekaret Testi

İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch) Endonezya'da kadın polisler işe alınırken yapılan bekâret

testini kınadı. Örgüt, testin "küçük düşürücü ve ayrımcı" olduğunu ifade etti. Yayınlanan açıklamada, kadın polislerin ve polislik başvurusu yapanların ifadelerine yer verdi. Endonezya Emniyet Teşkilatı, test yapılan kişilerin duruma "negatif tepki vermediği" açıklamasını yaparak, testin bekâret için değil cinsel yolla bulaşan hastalıkları tespit etmek amacıyla yapıldığını söyledi.

5 Vatansız İnsanlar

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), en az 10 milyon vatansız insanın olduğunu ve 10 dakikada bir vatansız çocuğun dünyaya geldiğini açıkladı. Bu duruma dikkat çekmek için başlatılan küresel kampanya çerçevesinde, 10 milyon imza toplanması öngörülüyor. UNHCR Başkanı Antonio Guterres'e göre, vatansız insanlar varoluşlarını bir suç olarak görüyor ve temel vatandaşlık

haklarından mahrum kalıyor. "Hiçbir yere ait olmayan insanları" barındıran ülkelerin başında Myanmar, Fildişi Sahili, Tayland, Nepal, Letonya ve Dominik Cumhuriyeti geliyor. Ayrıca BM, Suriye'deki çatışmalar nedeniyle, yeni bir vatansız halk oluşması tehlikesine karşı uyarıyor.

6 100 Yaşına Basan Papağan

Tam 100 yaşına basan Fred adlı Kaka-duya papağanı, Britanya Kraliçesi 2'nci Elizabeth'ten de kutlama mesajı

aldı. Papağan Fred için Avustralya'daki Bonorong Hayvan Koruma Parkı'nda doğum günü partisi düzenlendi.

Ortalama 40 yıl yaşayan türdeşlerini geride bırakan Fred'in 1'inci Dünya Savaşı'na şahitlik etmiş olabileceği tahmin ediliyor. Bakıcısı Petra'ya göre kadınları daha çok seven ve kendisini görmeye gelenlere gagasıyla çubuk uzatmaktan hoşlanan Fred'in en çok kullandığı ifadeleri ise "Merhaba, ben Fred" ve "Polly kraker istiyor."

7 İnsan Dışkısı ile Çalışan Otobüs

Çevre dostu araçlara her geçen gün yenisi eklenirken, Britanya'da insan dışkısıyla çalışan otobüsler ilk seferine çıktı. Londra merkezli enerji şirketi

GENeco tarafından geliştirilen Bio-Bus adlı otobüs, insan dışkısı ve yemek artıklarından üretilen biyometan gazıyla çalışıyor. Bio-Bus, 40 yolcu alıyor. Uzmanlar, beş kişinin ürettiği yıllık dışkı miktarının otobüsün deposunu doldurmaya yeteceğini, bu durumda otobüsün 305 km aralıksız yol alabileceğini belirtti. Mazot ile çalışan bir otobüse kıyasla daha az gaz salınımına neden olan Bio-Bus'ın çevre kirliliğini azaltması hedefleniyor.

8 İspanya'da Boğa Vahşeti

İspanya'da her yıl gerçekleştirilen El Toro Jubilo festivalinde yine boğa yakıldı. Gece yarısı yapılan festivalde,

ziftle kaplı hayvanın yakılmasını izleyenler, törende “boğanın gücünün övüldüğünü” düşünüyor. İspanya'nın Medinaceli bölgesinde yüzyıllardır gerçekleştirilen ve boğaların yakıldığı festival, hayvan hakları aktivistlerinin durdurma çağrılarına rağmen bu yıl da yapıldı. Hayvan hakları aktivistle-

rinin protestolarına sahne olan etkinlikte, eylemciler polisin sert müdahalesiyle uzaklaştırıldı. Dünyadan büyük tepki çeken festivale hayvan hakları örgütü PETA'dan da kınama geldi.

9 Güvenlik Sistemi Tekin Değil

Rusya merkezli bir internet sitesinin, aralarında Türkiye'nin de olduğu 250'nin üzerinde ülkeden on binlerce güvenlik kamerası görüntüsünü canlı olarak yayınladığı ortaya çıktı. Sitenin erişmeyi başardığı kameralar arasında evlerdeki güvenlik sistemleri ve bebek monitörleri de var.

Türkiye'den 170 güvenlik kamerasından canlı yayın yapılırken, en çok dikkat çeken mekânlar arasında otel, üniversite, devlet daireleri, hastane, evlerin odaları, kuyumcular ve ofisler yer alıyor. Kapalı devre kamera sistemlerine yabancıların nasıl erişim sağlandığı sorusu ise bilgisayar korsanlığı ile açıklanıyor. •

sezinsan@butundunya.com.tr

Şimdiki Zaman

Can Pulak

Spor ve Sporcuya Dikkat

Gençleri uyuşturucudan ve kötü alışkanlıklardan korumak için spora önem vermemiz gerekiyor. Bu konuda devlete de, belediyelere de, güçlü kuruluşlara da büyük ödevler düşüyor.

Mevcut spor kulüplerini desteklemek ve yaşatmak, saha ve kapalı salon sayılarını arttırmak, amatör sporları yaymak ve mali açıdan güçlendirmek şart. Oysa gelişmeler aksini gösteriyor.

Bazı yerlerde kulüpler, bazı kulüplerde amatör şubeler peşpeşe kapatılıyor. Parasızlık ve destek noksanı, sporun ve sporcunun gırtlığına adeta yapışmış vaziyette. Muğla ve Aydın'ın büyükşehir yapılması, bu yüzden pek çok belediyenin kapatılması, çok sayıda spor kulübünün de kapısına kilit asılmasına sebep oldu.

Örneğin Bodrum'da, Yalıkavak-Gündoğan-Mumcular ve diğer spor kulüpleri kapandı kapanacak. Böyle giderse, Muğla'nın çok sayıda kulübü yok olacak. Öyle olursa spor yapan binlerce genç, sokakta kalacak ve gidecek yer bulamayacak. Bu durumda gençleri, ellerimizle internet kafe-lere ve meçhul serüvenlere iteceğiz. Onları spordan alırsak karanlığa sürükleyeceğiz.

Nereye gidecek bu gençler, boş

vakitlerini nasıl değerlendirecekler? Spor kulüplerini kapamak, onları yaşatmak ve sayılarını çoğaltmak yerine kapılarına kilit asılmasına seyirci kalmak, yapılabilecek yanlışların en büyüğüdür.

Gençlerin sadece futbola yönelmesi belki yanlış bir politika olabilir. Ama bu yanlışlık bile, çocukların bir bölümünü sahada kontrol altında tutuyor, onları kötülüklerden koruyordu.

Fenerbahçe'nin ve sonra da Trabzonspor'un ünlü milli futbolcusu Serkan Balcı'yı hatırladınız mı? Bodrum'da yetiştirdiği bu

Serkan Balcı

Önemli olan Bodrum'un çocuklarına spor yaptırmak, onları spor sahalarına çekmek, onları sokakların sayısız tehlikelerinden korumaktır.

sporcumuz, Yalıkavak futbol takımında keşfedildi, buradan zirvelere tırmandı. Peki, şimdi Roma'da oynayan Fenerbahçe'nin Salih Uçan'ı, Marmaris'te yetiştirdi mi?

Bu kulüplerin kapanması demek, hem istikbal vaat edebilecek gençlerimizin önünü kesmek, hem de onları sokağa mahkûm etmek demektir. Yalıkavak kulübü şimdi kapandı, inşallah aynı akıbet Marmaris'i zorlamaz. İl ve ilçeleri yönetenler, bu ciddi soruna eğilmek ve spora sahip çıkmak zorundalar. Aksi halde gençliğin sağlığını ve geleceğini tehlikeye düşürürüz. Evet, ilçe kulüplerinin lig usulüne göre deplasmanlara gitmeleri, asıl takımın dışında genç ve yıldız ekiplerinin de il ve ilçelerde müsabaka ve rekabete zorlanmaları çok masraflı olup, kulüplerin geleceğini tehlikeye atmaktadır.

Artık sponsor bulmak giderek zorlaşıyor. Formalara reklam alma yolu da iyice tılandı. Bu durumda ne olacak, kim sahip çıkacak kulüplere? İlçe kulüplerinin profesyonelliği de

yeniden gözden geçirilmeli. Ayrancı yok içmeye, atla gider gezmeye misali futbolculara büyük paralar ödeniyor, büyük transfer ücretleri veriliyor. O paralar amatör futbola ve amatör branşlara harcansa, çok sayıda gencimizin spor yapmasına fırsat yaratılmış olmaz mı? Bodrum'a dışarıdan yabancı futbolcu getirmek, üstelik bunlara tonla para ödemek yanlış bir politika'dır ve Bodrum'un gençliği ile sporuna hiçbir fayda sağlamaz. Önemli olan Bodrum'un çocuklarına spor yaptırmak, onları spor sahalarına çekmek, onları sokakların sayısız tehlikelerinden korumaktır. Bodrum'u yönetenlerin buna dikkat etmeleri lazım.

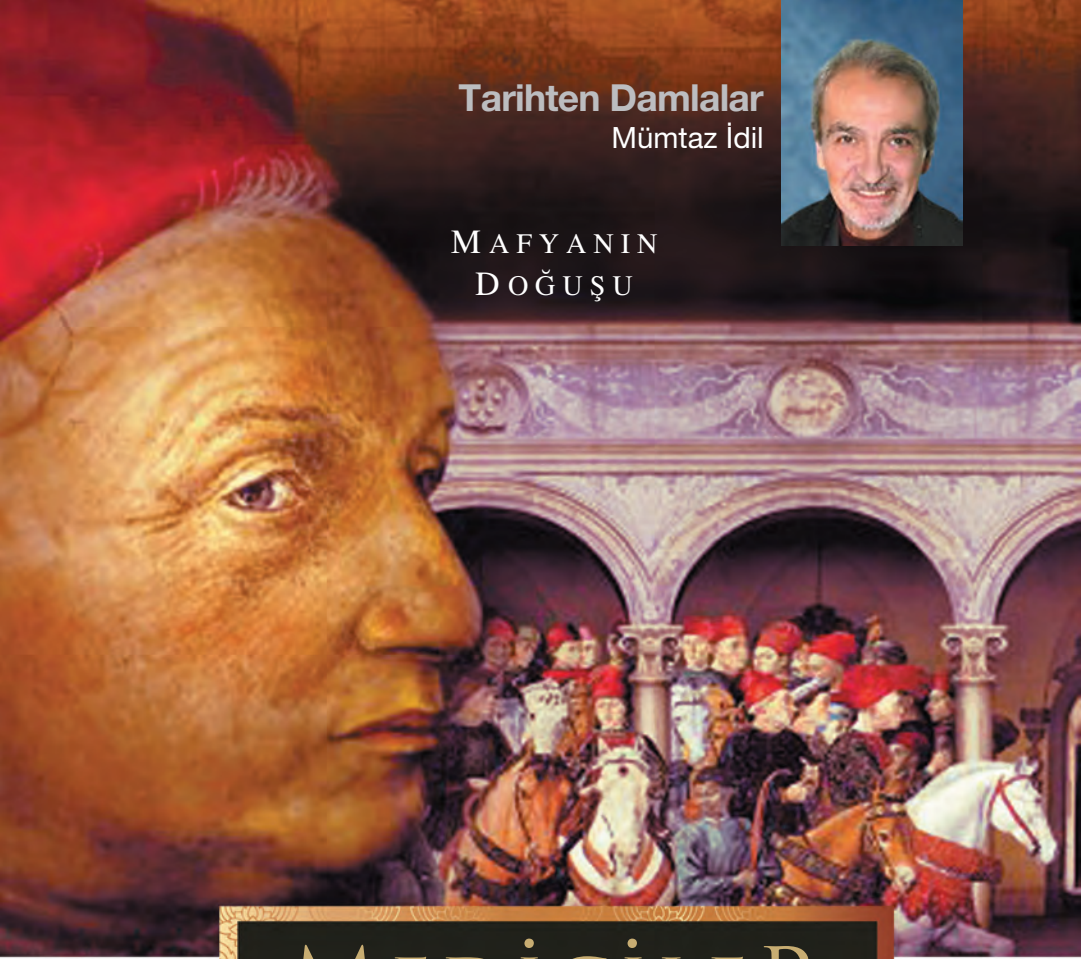
Futbolun dışındaki amatör branşlara da ağırlık vermeliyiz. Bodrum'da basketbol yıllardır iyi durumdadır. Okul takımları bile, büyük kulüplere ve milli takıma sporcu gönderirler. Bu imkânı geliştirmeli ve daha iyi, daha akılcı bir yol izlemeliyiz. Voleybolu ayağa kaldırmalıyız. Tenisi güçlendirmeliyiz. Hepsinden önemlisi, su sporlarını teşvik etmeliyiz. Bodrum'u dünya yelken gençliğinin merkezi yapmalıyız. Bunun için her türlü imkânımız vardır. Verin Karaada'yı yelkencilere, dünyanın tüm yelkencieri burada kamp yapsınlar, yetişsinler, yarışsınlar. Bu yolla sadece sporu değil, turizmi de desteklemiş oluruz. Karaada betona yenik düşeceğine, Türk ve dünya yelkencilerine merkez olsun. Minik çadırlarla, prefabrik tahta yapılarla hem doğa korunsun, hem de dünyaya parmak ısırtan bir model ortaya çıksın. İyi olmaz mı?..

canpulak@butundunya.com.tr

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

MAFYANIN
DOĞUŞU

MEDİCİLER

1

15. Yüzyılın sonlarına doğru Macchiavelli, Botticelli, Boccaccio'nun sevgili kenti Floransa'nın semalarında korku ve dehşet bulutları dolaşıyordu.

Herkes havada boğuk bir kin ve nefret kokusu olduğunu hissediyordu. Çok değil, birkaç gün içinde sanatçılara kol kanat geren ünlü Medici ailesinin sarayının duvarlarına yığınla ceset asılacaktı. Floransa'nın da içinde bulunduğu

Toskana eyaleti, o yıllarda siyasi bir rejim bunalımı içindeydi. Toskana deneyimli bir eyaletti. Tüm rejimleri görmüştü: Diktatörlüğü, soyluların muktadirliğini, halkın egemenliğini, sermaye sınıfının yönetimini, derebeylerin egemenliğini, halk

ayaklanmalarını, demokrasiyi, totaliter rejimi... Kısaca hepsini... Sürekli darbeler, katliamlar, sürgünler ve bitmeyen bir kaos egemen olmuştu eyalet ve bundan da en çok Floransa etkileniyordu. Her iki ayda bir seçimler yenileniyor, anayasa işleri çözmekte yetersiz kalıyordu. Bir yığın yeni aile türemiştir ve hepsi de birbirine düşmandı. Halk ise olanları yalnızca seyretmekle yetiniyordu.

MEDİCİ HANEDANI KURULUYOR

Floransa, 1434'te Cosimo de Medici isimli bir tefeciye teslim oldu. Cosimo de Medici son derece huysuz ve sevimsiz, ama siyaseti ve iktidar sarhoşluğunu da çok iyi bilen bir adamdı. Elindeki altınları, çevresindekilere borç veriyor, verdiği borcu tahsil edemediği zaman ise son derece acımasız olabiliyordu. Tefecilikle geçiniyordu. Güçlü bir parti kurarak tüm Floransa'yı ele geçirme isteği ise giderek kabarıyordu. Floransa, tefecilerin gizli egemenliği altında inliyordu. Floransa'nın tüm varlıklı aileleri tefecilik ve kuyumculukla uğraşıyordu. Cosimo de Medici, kendisine borçlanan ve ödemeyen müşterilerinden intikamını, onları eyalet sarayının duvarına başaşağı asarak alıyordu ve buna da kimse müdahale edemiyordu. Bu korku, diğer borçluların borçlarını şu veya bu şekilde ödemeleri konusunda korku ve dehşet yaratıyordu.

Bir gün Floransa'nın ileri gelenlerinden bir heyet Cosimo'yu ziyaret ederek, Floransa'nın giderek tenhalaş-

tığından yakındılar. İronik bir yaklaşımdı bu. Daha fazla insanı saray duvarlarına başaşağı asmasını istemiyor, bunu da nüfus gibi saf bir gerekçeyle bağlıyorlardı. Sürekli insanlar öldürülüp eyalet sarayının duvarına asılıyordu. Günde en az üç ceset toplanıyordu bu duvarlardan.

Cosimo de Medici, gelen heyete, *"Para kaybetmektense, kentin tenhalaşmasını tercih ederim,"* diye cevap verdi ve ekledi:

"Elini ceketinin düğmesinden uzaklaştıramayanlar, gücün iplerini zaptedemezler."

Medici hanedanının kurucusu

Cosimo de Medici

Lorenzo de Medici

DAHA SONRA “BÜYÜK LORENZO” DİYE ANILACAK OLAN LORENZO YİRMİ YAŞINDAYKEN KENDİNİ İTALYA’NIN EN ZENGİN KANTONUNUN BAŞINDA BULMUŞTU.

olan Cosimo de Medici, 1 Ağustos 1454’te, yetmiş beş yaşındayken Careci’deki sayfiye evinde öldü. Floransa’nın yönetimi, ihtiyar Cosimo’nun iki torununa, Lorenzo ile Julien’e geçti. Cosimo adeta bir krallık kurmuş ve iktidar verasetle babadan oğula geçer hale gelmişti.

Daha sonra “Büyük Lorenzo” diye anılacak olan Lorenzo yirmi yaşındayken kendini İtalya’nın en zengin kantonunun başında bulmuştu. Julien ona yardımcı oluyordu. İpler

Lorenzo’nun elindeydi. İktidar kendisine teslim edilirken, mütevazı bir nutuk çekti. Bu ağır görevi sırf halkının yararı için kabul ettiğini belirtti. Bundan tam üç gün sonra ise, *“Sırtıma bir hançer saplanmasına elbette izin vermeyeceğim,”* diyerek sözünden çark etti. Bu sözler, dehşetin yaklaştığının işaretiydi.

Osıralarda henüz ününün doruğunda olmayan genç Michelangelo, aç karnını Lorenzo ile Julien’in sofrasında doyuruyordu. Brunelleschi, Donatello, Botticelli de Lorenzo’nun emrinde çalışıyor, onun himayesinde varlıklarını sürdürüyorlardı. “Büyük” Lorenzo en çok da kentin varlıklı ve soylu ailelerine bu Floransa’yı dar ediyordu. Bu ailelerden hiçbirinin devlette iş bulması mümkün değildi. Evlenmeleri bile yasaklanmıştı. Lorenzo kimi uygun görüyorsa, ancak onunla evlenebilirlerdi. Lorenzo döneminde Floransa halkı, işin açıkçası, mutlu günler yaşıyordu.

Bu tuhaf bir çelişkiydi aynı zamanda, zira Lorenzo’nun izni olmadan hiçbir şeyin yerine getirilmediği, evlenmelerin bile Lorenzo’nun isteğine bağlı olduğu bu kentte insanların mutlu olması sadece aç kalmalarıyla ilgiliydi.

Çok zengin bir konumda olan Floransa, Roma’nın bile iştahını kabartıyordu. Lorenzo ise bütün bunların farkında olarak halkını mutlu tutmaya, onları en azından tok tutmaya çalışıyordu. Müthiş bir diplomatik zekaya sahipti.

Büyük Lorenzo destek verdiği sanatçılarla birlikte

DEHŞETE GİDEN YOLDA TUĞLALAR DÖŞENİYOR

Sonunda 1477 kışı geldi. Floransa göklerinde beklenen kara bulutlar belirmeye başladı. Medici ailesinin en büyük düşmanlarından Pazzi ailesinin bir üyesi, Francesco Pazzi, Roma'daki Katolik Kilisesi'nde mali işlerden sorumluydu. Roma Katolik Kilisesi'nin mali durumu o sıralarda hiç iyi değildi. Papa'nın yakın akrabaları hazineyi boşaltmıştı ve para sıkıntısı had safhadaydı. Dini bütün Katolikler, Roma'yı beslemekte çok hasis davranıyorlar, kiliselere bağışlar kurmuş kuyudan çekilen su gibi cılız akıyordu.

Pazzi ailesi, maliyeci akrabaları Francesco Pazzi aracılığıyla Roma'nın yoksul halinden yararlanmaya karar verdi. Francesco Pazzi ile Papa'nın yeğeni Riario Papa'yı ikna etti. Floransa'da Pazzi ailesi yönetimi ele

geçirirse eğer, yaşlı Jacopo Pazzi Roma'yı yoksulluktan kurtarmaya söz veriyordu. Francesco ile Riario'ya, Piza Başpiskoposu Salviatti de yardım ediyordu. Bu plan Roma'yı da rahatlatacaktı elbette ve Papa için de cazipti. Sonunda Papa razı oldu ama tek bir

şart koştu: "Kan dökülmeyecek."

Üç kafadar, Floransa kapısında Pazzi ailesinin en yaşlısı Jacopo Pazzi ile buluştular.

Komploda kullanacakları adamları da çağırdılar. İki genç rahip de onlara katılmıştı, ama Lorenzo'ya asıl darbeyi indirme görevi Papalık Muhafız Taburu'ndan Montesecco adlı bir subaya verilmişti.

PLANA GÖRE HER İKİ KARDEŞİ AYNI MEKANDA BULUŞTURMAK VE İKİSİNİ BİRDEN ORADA ÖLDÜRMEK GEREKİYORDU.

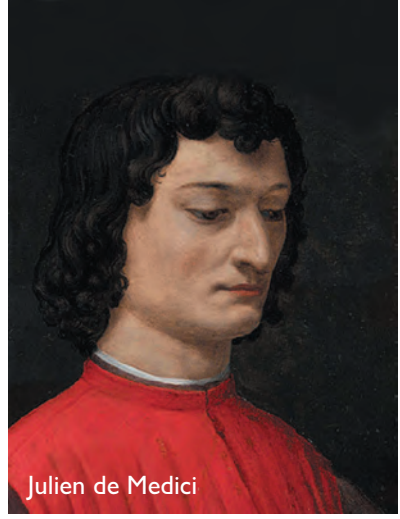
Plana göre her iki kardeşi aynı mekanda buluşturmak ve ikisini birden orada öldürmek gerekiyordu. Bunun nedeni basitti. Kardeşlerden biri ölür,

diğeri kurtulursa, Floransa’da taraftarı yaygın olan Medici ailesi hemen kendini toparlar ve karşı harekate girişebilirdi. Bu yüzden de iki kardeşin aynı anda öldürülmesi şarttı. Ama Mediciler çok temkinli bir aileydi. Onları yuvalarından çıkarmak ve ikisini bir araya getirmek için çok kurnazca bir şeyler bulunmalıydı.

Bilerek ya da bilmeyerek Papa bu konuda yardımcı oldu. 20 yaşında olan yeğenlerinden Rafael

Riario’yu Kardinal tayin etmişti. Hem bir kardinalin Floransa’ya uğraması, hem de “suikast” ekibinden biri olması nedeniyle Riario bu iş için biçilmiş kaftandı. Yeni Kardinal kendi bölgesine giderken Floransa’ya uğrayacaktı. Dolayısıyla da onun onuruna büyük bir şölen düzenlenecekti. Lorenzo ve Julien’in bu ziyafete katılmaması söz konusu bile olamazdı. Darbeciler için müthiş bir fırsattı bu. Ama beklenen olmadı. Rafael Riario için düzenlenen şölene Lorenzo yalnız geldi. Julien rahatsızdı, gelememişti. Darbeciler telaşlandılar. Zaman onların aleyhine işliyordu. Ama şans onlardan yanaydı.

26 Nisan 1478 gecesine yine Floransa’da ve Medicilerin sarayında büyük bir ziyafet vardı. Francesco Pazzi ve adamları bu kez işi bitire-

Julien de Medici

ceklerinden emin, hazırlıklarını tamamladılar. Katiller hançerlerini hazırlamış, ziyafetin ana noktalarında yerlerini almışlardı. Lorenzo ortalıkta dolaşıyordu, ama Julien görünürde yoktu. Julien’in iki seferdir davete katılmaması katillerde kuşku yarattı. Kim bilir, belki Julien ölmüştü ve bunu Medici ailesi saklıyordu.

Hemen işi araştırmaya koyuldu- lar. O gece suikast gerçekleş- medi, ama Julien’in şu veya bu biçimde ölmüş olması hedefi küçültmesi açısından önemliydi. Ama bekledikleri gibi olmadı. Julien yaşı- yordu. Çok narin bir yapısı oduğu için, yine hastalığı nedeniyle şölene katılamamıştı. • (Sürecek)

mumtazidil@butundunya.com.tr

Magna Carta 39. Madde

(1215 yılında imzalanan, kralın ilk kez yetkilerini kısıtlayarak, halka bazı hak ve özgürlükler tanıyan İngiliz belgesidir.)

“Özgür hiç kimse ülke kanunlarına göre yasal bir şekilde muhakeme edilip hüküm giymeden tutuklanmayacak, hapsedilmeyecek, mal ve mülkünden yoksun bırakılma- yacak, kanun dışı ilan edilmeyecek, sürgün edilmeyecek, ne şekilde olursa olsun zarara uğratılmayacaktır.”

Aspirin

116 yıldır tahtından inmeyen ilaç

Ağrı kesici ve iltihap azaltıcı olarak yüz yıldan fazla süredir kullanılan minik beyaz ilaç Aspirin, en önemli icatlardan biri olarak kabul ediliyor.

Yazan: ZEYNEP ABURAS

Uzun yıllar boyunca yalnızca ağrı kesici özelliği bilinerek kullanılan Aspirin'in, pek çok hastalık ve sağlık sorunu üzerindeki olumlu etkileri yıllar içerisinde yapılan araştırmalarla kanıtlandı. 1940'lı yıllarda California'daki bir doktor, ağrıları için Aspirin verdiği hastalarının kalp krizi geçirmediğini gözlemledi. Bu olumlu etkinin

ne yolla gerçekleştiğinin anlaşılması ise 25 yıl aldı. Yıllar içerisinde hak-

kında yapılan sayısız araştırmayla; Aspirin'in ezilerek maskesi yapıldığında yüzümüzdeki akne, sivilceler ve lekeler için olumlu etkisinden, kanser konusundaki koruyuculuğuna kadar, geniş bir yelpazedeki pek çok yararı

Bayerin 1890 yılında ürettiği Aspirin

ortaya konuldu. On binlerce insan üzerinde yapılan araştırmalarda, uzmanların Aspirin'in olumlu etkilerinden yararlanabilmemiz için yüksek dozda kullanılmasına ihtiyaç duyulmadığı sonucunu çıkardıklarını anımsatıyor ve Aspirin alıp almamaya, dozunun ne olacağına mutlaka doktorunuzla birlikte karar vermenizi önererek; tarihe yön veren bu markanın öyküsünü gelin bir de Aspirin'in ağzından sizlere sunuyoruz....

Etkin maddem Asetilsalisilik Asit; kısaca ASA da diyebilirsiniz. Aslında kökenim 3.500 yıl öncesine dayanıyor. Tüm doktorların babası sayılan Koslu Hipokrat, ateş, ağrı ve doğum ağrıları için söğüt ağacı kabuklarından elde edilen bir özsuyu reçetesi yazmıştır. Bu özsudaki etken madde, bugün bildiğiniz adıyla, gerçekten de ağrıyı azaltan ASA'dır.

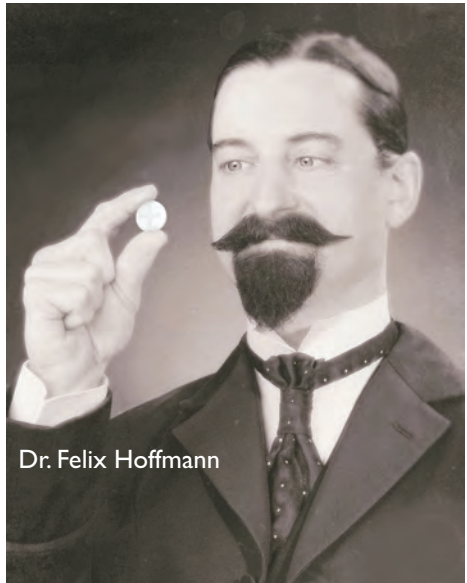
1897-Babası için etkili bir antiro-matizmal ilaç arayan Bayer kimyageri Dr. Felix Hoffmann etken maddem olan Asetilsalisilik Asidi (ASA) dünyada ilk kez kimyasal olarak saf ve stabil formda sentezledi. 6 Mart 1899 benim doğum günüm. İlk ticari şeklim, 1899 yılında eczanelere sunuldu. Başlangıçta eczanelere 250 gramlık şişelerde toz halinde

veriliyordum. Daha sonraları 1'er gramlık kağıt poşetlerde sunulmaya ve hastalara dağıtılmaya başladım. 1900 yılında Bayer beni klasik tablet formda satmaya başladı. Dünyada bu formda satılan ilk ilaç ben oldum. 1909'da, yani doğumumdan sadece on yıl sonra Amerika'da en çok reçetelenen ilk on ilaçtan biri oldum. 1920'lerde tüm dünyadaki araçlar üzerinde reklamım yapılıyordu. Bir zamanlar bu arabalarda dağıtılıyordum.

1950'de Guinness Rekorlar Kitabı'nda en iyi ağrı kesici olarak yer aldım. İnılmaz bir heyecan yaşadım!

1967 yılında bölmeli paketler halindeki yeşil ve beyaz renkli karton kutum satışa sunuldu. Uzaya bile gittim!

1969'da Amerikalı Astronot Neil Armstrong ay üzerinde yürüten ilk insan unvanını kazandığında onun yanında idim!

Dr. Felix Hoffmann

Aspirinin 1920'lerde kullanılan dağıtım ve reklam araçları

1971'de kuzenim Aspirin Plus C Almanya'da piyasaya sürüldü. İçeriğindeki C vitamini ile hızlı ve uzun süreli etki sağlarken, bağışıklık sistemini de desteklemesiyle kabul gördü. Özellikle soğuk algınlığı ve grip te kırıklığa iyi gelmesiyle ün saldı...

İşte bu adam! 1970'li yılların başlarında hakkımda geniş çaplı araştırmalar yürüten İngiliz bilimadamı Profesör John Vane, benim etki

mekanizmamı açıklığa kavuşturdu. Birçok önemli çalışmaya da zemin hazırlayan ve ASA'nın farklı hastalıklara karşı kullanılıp geliştirilmesinde önemli rol oynayan bu araştırmacı Prof. Sir John Vane'e 1982 yılında Nobel Tıp Ödülü'nü kazandırdı.

1978 yılında üzerinde adımın yazılı olduğu balon gökyüzünü fethetti. .

Veee... Yıl 1999! Tam 100 yaşındayım ve hiçbir zaman yaşlanmadığımı bir kez daha kanıtladım! . Bayer, büyük gün 6 Mart 1999'da, en iyi bilinen ürünü olan benim için çok özel bir doğumgünü armağanı tasarladı.

Bayer'in Leverkusen'deki gökde-len idari binası dünyadaki en büyük

Dünyadaki en büyük aspirin paketi / 1999

Prof. John Vane

Aspirin paketine dönüştürüldü. Guinness Rekorlar Kitabı'na "Dünyanın En Büyük Aspirin Paketi" olarak geçti. İnanılmaz büyük bir kutlama oldu ve gördüm ki 100 yıl sonra bile herkes tarafından sevilip güveniliyorum!

Etken maddem ASA'dan her yıl yaklaşık 50 bin ton üretiliyor. Bu miktar 500 mg'lık tabletlere sıkıştırılabilseddi, 100 milyar adet tabletim elde edilirdi. Bunları yan yana koysaydık 1 milyon kilometrelik bir zincir oluşturabilir ve bu uzunlukta bir zincir dünyadan Ay'a kadar gidip gelebilirdi.

Ben migren ve romatizmal ağrılarda da iyi gelen bir ilacım. Her yıl hakkımda 3500'den fazla bilimsel araştırma yapılıyor. Bu araştırmalardan bazılarının sonuçları sizleri de şaşırtacak...

Tansiyonu düşürüyorum:

İspanyol biliminsanları, beni araştır-

mış. Buna göre; yüksek tansiyona iyi geliyorum. Her gün alınan 100 miligramlık tabletim, büyük ve küçük tansiyonu belirgin oranda düşürüyor.

Ancak uzmanlar uyarıyor:

Beni sabah değil, geceleri içmelisiniz.

Kalp dostuyum:

Günde en az 75 miligram benden almak, kanı inceltip damar iltihaplanmasını önüyor. Bu da kalp hastalıkları riskini yüzde 30 oranında düşürebiliyor. Göğüs ağrısı hissedildiğinde bir Aspirin çiğnemek, olası kalp krizini baştan önlemeye yardımcı oluyor ve kriz geçirilmişse bile bunun yarattığı tahribatı azaltıyor.

Güneş yanığına iyi geliyorum:

Yazın bir anda korunmasız olarak güneşin altında kalmaktan

Her yıl hakkımda 3500'den fazla bilimsel araştırma yapılıyor.

kaynaklanan yanıklar canı çok yakar ve ardından cildin kabarcıklar şeklinde su toplamasına neden olur. Çok fazla güneş altında kaldıktan en az biriki saat sonra alınacak iki adet Aspirin tabletim, hem yanmayı, hem de cildin su toplamasını azaltır.

Nasırı yumuşatıyorum:

5-6 adet tabletimi, toz haline getirip yarımşar çay kaşığı su ve limon suyu ile karıştırın. Nasırlı bölgeye bu karışımı sürdükten sonra, üzerini sıcak ve nemli bir bezle 10 dakika örtüm. İçeriğimdeki asit, nasırı yumuşatacak ve sünger taşıyla biraz ovduktan sonra nasırınız düzelecektir.

Prostat riskini azaltırım:

Ünlü sağlık merkezi Mayo Clinic'in uzmanları tarafından 1400 erkek üzerinde 5,5 yıl boyunca yapılan araştırma, prostat riskinin, her gün Aspirin içen erkeklerde iki kat azaldığını gösterdi.

Uçukları geçiriyorum:

Macar uzmanlar tarafından yapılan bir araştırmaya göre, her gün alınacak 125 miligram Aspirin tabletim, uçukların cilt üzerindeki ömrünü ortalama 8 günden 5 güne düşürüyor. Ayrıca uçuğa neden olan iltihabı azaltarak, etkilenecek bölgenin daha çabuk iyileşmesini sağlıyor.

Kolon kanserine karşı yine ben:

Aile bireylerinizden biri kolon kanseriye her gün benden içmenizden büyük fayda var. Zira araştırmalara göre günde 81 miligram Aspirin alan erkeklerde kolon kanseri riski, almayanlara göre yüzde 50 oranında düşebiliyor.

Hafıza dostuyum:

Hollanda'daki Erasmus Tıp Merkezi'nde görevli bilimadamları tarafından yapılan bir araştırmaya

göre, birkaç yıl boyunca düzenli Aspirin kullananlarda Alzheimer hastalığına yakalanma riski, bu ilacı düzensiz kullananlara göre yaklaşık yüzde 80 oranında daha az ortaya çıkıyor.

Bir nevi korumayım:

Felcin nedeni kan pıhtılaşması. Benim en önemli özelliğim de pıhtılaşmayı önlemek. Her gün alınacak bir Aspirin'in, felç geçirmiş erkeklerde yeni bir felç riskini yüzde 25 oranında önlediği biliniyordu. Bundan yola çıkan uzmanlar, genel olarak felç riski taşıyanlarda da aynı oranda etkili olacağını düşünüyor. Hatta bazı araştırmalar bu oranın daha da yüksek olabileceğini gösteriyor.

Tam 116 yaşındayım ve sözüme na güçlü geçinen yeni ilaçların hepsinden daha sağlıklıyım! Hafif ve orta şiddetli ağrılarda ben yeterim! Güçlü ağrı kesicileri doktorunuza danışmadan kullanmayın. Yanınızdan beni ayırmayın. Nice 116 yıllara! •

Kültür ve Sanat
Dünyasından
Tekin Özertem

Hoş Geldin (!) İnovasyon

Son yıllarda İngilizceye son derece hakim “aydınlarımızın” çaba ve katkıları ile Türkçemizin sözcük dağarcığına yeni bir sözcük daha eklenmiş oldu: İnovasyon!

Üç yıldır da Türkiye İhracatçı- lar Meclisi ve Türkiye Cumhu- riyeti Ekonomi Bakanlığı’nın desteği ile Türkiye İnovasyon Haftası adında bir etkinliklik düzenleniyor. Televizyonlarda yayınlanan reklamda duyurulduğu üzere büyük inovatif fikirlere imza atmış isimlerle Türkiye geleceğin sınırlarını keşfetmek için ileriye koşuyor.

İyi de bu nasıl koşmak?

Bir çizgi çizip “Ey millet! Nedir

bu inovasyon? Hele anlayan beri gelsin!” diye ünlesem, ülkemin kaç vatandaşı çizginin bu yanında toplanır dersiniz? Ya da öte yanında kaç kişi kalır?

Televizyonlarda yayınlanan sözü- nü ettiğim reklamdan Türkiyemizin neyin haftasını kutladığını anlayabi- lenlerin sayısının kaç olduğuna dair maya katılmış hamur gibi kabaran merakımı kendi çabamla bilimsel olarak gidermem ne yazık ki olası

İnovasyon

Innovation

İnovasyon

Innovation

değil. Şöyle bir tahmin yürüteyim demek de... Çünkü o zaman işin içine atmasyon girer. Atmasyon, halkımızın dilimizde yer eden sonu “siyon” ile biten, anlamını herkesin bilmediği sözcüklere tepki olarak ürettiği çok önemli ve anlamlı bir sözcük. Uyduruk, palavra (*) demek.

İnovasyona gelince: Bu sözcüğün dilimizdeki karşılığı yenileşim, yenileşme, yenileştirme, yenilik, yenilik yapma, icat... Latince kökenli Innovatus sözcüğünden Innovation olarak geçmiş İngilizce ve Fransızca-ya. Yazılışı her iki dilde aynı olmakla birlikte İngilizcede inoveyşın, Fransızcada inovasyon olarak okunup söylenmekte. Bizim okur yazar tabakamızın kültürel birikiminin altında derin bir Fransız kültürü yattığından olacak (!) İngilizceyi ana dilleri gibi özümsemiş aydınlarımız (!) dilimize kattıkları sonu ...tion ile biten tüm İngilizce sözcükler gibi bu sözcüğü de inoveyşın olarak değil de Türkçe (!) inovasyon olarak söyleyip yazmaktalar. Bu nedenle olsa gerek

**Gördüm ki
inovasyon Dil
Kurumu tarafın-
dan 2007 yılında
kabullenilmiş.
Anlamı da
yenileşim, yenilik
olarak açıklanmış.**

inovasyon, dilimizdeki 6500 civarındaki Fransızca sözcükler listesinde değil de 600 civarındaki İngilizce sözcükler listesinde yer almış.(**)

Birkaç yıldır karşıma çıkmaya başlayan bu sözcüğün dilimizde ne zamandır kullanıldığını merak edip kendi çapımda bir araştırma yaptım:

Önce kitaplığımdaki Türk Dil Kurumu'nun 1988 baskısı Türkçe Sözlük'üne baktım. Bu baskısında inovasyon diye bir sözcük yok. Demek ki sözcüğün dilimize resmen

kabulü 1988 sonrası deyip Hazreti Google'a (!) başvururdum. Gördüm ki Dil Kurumu tarafından 2007 yılında kabullenilmiş. Anlamı da yenileşim, yenilik olarak açıklanmış. Derinlemesine akademik bir araştırma yapma olanağı olmadığından bu kadar yeter dedim. Bu sözcüğün dilimizdeki geçmişi olsa olsa on-on beş yıl, yaygın kullanılışı ise üç beş yıl deyip noktayı koydum.

Ama aklım hep İngilizceyi sular seller gibi okuyup, yazan ve konuşan aydınlarımızın (!) niye inovasyon yerine yenilik, yenilikçilik, yenileşme icat vb. sözcüklerinden birini yeğlemediklerinde.

Bir ikisine sordugumda aldığım yanıt: sözcüğünün anlamının Türkçemizde tek bir sözcikle karşılanamaması oldu. Fakat bence bu yanıt geçerli değil. Çünkü İngilizce, Fransızca sözlüklerde de innovation sözcüğünün anlamı, bu dillerde tek bir sözcikle değil birden fazla sözcikle açıklanmakta.

Okurların arasında, niçin durup dururken bu inovasyon sözcüğüne

taktığımı düşünenler olacaktır kuşkusuz. Takıntım sadece bu sözcüğe değil dilimize her geçen gün artarak giren tüm yabancı sözcüklere. Bilginin, buluşların her gün katlanarak büyük bir hızla arttığı günümüzde ve daha da artacağı kuşkusuz yakın/uzak gelecekte ortaya çıkacak yeni buluşları, oluşumları, düşünceleri kendi dilimizle ifade edemeyecek olmamızın doğracığı sonuçların endişesi bu...

Endişe ve korkumun nedeni çok açık: Dilimize yer eden tüm yabancı sözcükler gibi bundan sonra yer edecek yabancı sözcüklerin dilimizi daha da kısırlaştırıp yozlaştıracığı.

Çok yakın geçmişte bir bakanın yarama tuz basarcasına "Türkiye'nin Müslüman bir olduğunu, 'konumu itibariyle' mucitler çıkaramadığını, bunun için gençlerimizi ara eleman olarak yetiştirmeye odaklanmamız gerektiğini" söylemiş olmasının şaşkınlığı...

Ve böyle giderse geleceğin dünyasında ikinci sınıf bir topluma

dönüşeceğimiz korkusu...

Endişe ve korkumun nedeni çok açık: Dilimize yer eden tüm yabancı sözcükler gibi bundan sonra yer edecek yabancı sözcüklerin dilimizi daha da kısırlaştırıp yozlaştıracığı. Konfüçyüs'ün günümüzden yaklaşık 2500 yıl önce söylediği gibi bilinmez bir sona daha da yaklaşıyor olmamız.

“Dilde bozukluk varsa söylenen şey, söylenmek isteneni anlatmaz. Eğer, söylenen istenen anlamı yansıtmazsa yapılması istenen şey yapılmaz. Eğer istenen yapılmazsa ahlâk ve sanat bozulmaya başlar. Ahlâk ve sanat bozulursa adalet yoldan çıkar.. Adalet yoldan çıkarsa halk ne yapacağını bilemez, bunalıma sürüklenir. İşin nereye varacağı bilinemez.” demiş Konfüçyüs...

Türkçenin yabancı sözcüklere kucak açmasının geçmişini bilindiği gibi çok eskilere uzanmakta. Büyük Selçuklu Devleti'nin kuruluşundan başlayarak sayacak olursak, geçen 974 yılın ardından bugün dilimize yerleşmiş 6516 Arapça, 1375 Farsça olmak üzere toplam 7891 sözcük var. Buna karşılık Tanzimat döneminin başlangıcından, 1839 yılından bu yana geçen 175 yılda benimsediğimiz Fransızca sözcük sayısı 5540. Osmanlı devletinin kuruluşundan başlayarak bir karşılaştırma yapacak olursak 623 yıl boyunca dilimizde yer eden Farsça ve Arapça sözcüklere karşın, 175 yılda dilimize yerleşen Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Rumca, Almanca ve İngilizce vs sözcüklerin toplamı 8119. Bu sayılar çeşitli kaynaklarda üç aşağı beş yukarı farklı olsa da Türk Dil Kurumu'nun güncel Türkçe sözlüğündeki toplam sözcük sayısı 111.027. Bunun 14.981'i de yabancı kökenli...

Peki neden?

Nedeni basit. Tıpkı bugün olduğu gibi geçmişte de öykündüğümüz, hayranlık duyduğumuz yabancı

Türk Dil Kurumu'nun güncel Türkçe sözlüğündeki toplam sözcük sayısı 111.027. Bunun 14.981'i yabancı kökenli...

dillerdeki kavram ve sözcükleri aynen alıp, dilimizi işleyip geliştirme becerisini gösterememiş olmamız. Yani dilde yenilikçi, yaratıcı olamayışımız; buna gerek duymamamız.

Farsça ve Arapça ile başlayan bu etkileşimin sonucunda ortaya çıkmış lisan-ı Osmani denilen; halkın konuşup anlamadığı bir dil olarak Osmanlı Türkçesi. Sadece saray ve çevresinin anladığı, konuşup yazdığı resmi yazışma ve edebiyat dili olarak sürdürmüş varlığını. Osmanlı İmparatorluğu'nun gücünü yitirmesi ve yok olmasının nedeni de bu. Lisan-ı Osmani'nin üretken bir dil olamaması, rönesans ile başlayan düşünsel dönüşüm; kültürel, sanatsal ve bilimsel yenilikleri, düşünceleri ifade edecek gerçek bir dilden kök alan yeni sözcükler üretememesi...

Türkiye Cumhuriyeti'nin bilim ve sanatta bugünkü düzeye gelebilmiş, bir ölçüde de olsa çağdaş uygarlık düzeyine ulaşabilmiş olmasının nedeni

de Atatürk'ün mucizesi dil devrimi.

Osmanlıca'nın okullarımızda zorunlu ders olarak okutulmasının önerilip konuşulduğu günümüzde bir yandan da yabancı sözcüklerin peşine takılmış gidiyoruz. İnovasyon ve tüm yabancı sözcükleri kullanmak yerine dilimizde bu sözcükleri karşılayan üretken, dal veren kök sözcükler benimseyip kullanılmadıkça hiçbir alanda yenileşim mümkün olmayacak.

Duyurulur... •

tekinozertem@butundunya.com.tr

* *Palavra da dilimizdeki İspanyolcadan (palabra) dönüşen sözcüklerden.*

** *Kesin sayı verememenin nedeni farklı kaynaklara göre sayının az farkla da olsa değişkenliği*

Atmaması gerek!

Bir adam doktora gitti ve derdini anlattı:

"Doktor Bey, kalbim çok hızlı atıyor." Doktor, hastasını özenle muayene ettikten sonra kararını bildirdi:

"Atmaması gerek."

Doktorun bu sözü üzerine adam soluğu, en yakın eczanede aldı.

"Sizde at maması var mı?" Eczacı, "Bizde at maması olmaz... Karşıdaki veterineri soracaksınız" dedi.

Adam veterineri gitti, beş kutu at maması satın aldı ve bunları beş ay süreyle kullandı. Sonuçtan memnundu. Fakat beşinci kutu at maması bitince, kalbinin hızlı atışları yeniden başladı. Hemen veterineri gitti, birkaç kutu at maması daha istedi. "Maalesef, bizde hiç kalmadı" dedi veteriner. "Hepsi bitti."

Bu yanıt üzerine telaşa kapılan adam, soluk soluğa doktoruna gitti ve durumu bildirdi:

"Doktor Bey, at maması bitmiş" dedi. Doktor, duraksamadan karşılık verdi:

"Bitmemesi gerek..."

Yardımlaşma

Timsah, avını yedikten sonra ağzını açarak bekler. Yağmur kuşları timsahın dişlerinde kalan artıkları temizler ve beslenirler.

Bir hektar çam ormanı 40 ton toz emer.

Portakal Gerçeği

Dünyada üretilen portakalların sadece %20'si meyve olarak satılıyor. Kalanı, portakal suyu, kozmetik ürünü ve benzerleri için işlenmektedir.

Paratoner Gibi Ağaç

Meşe ağacı, üzerine en fazla yıldırım düşen/çeken ağaçtır.

Panik Sorusu

“Sana bir şey sorabilir miyim” sorusu ilk anda insanda panik duygusu yaratmaktadır.

Kokteyller içki tadını gizlemek amacıyla içki yasağın-dan doğmuştur.

Yılanlar, genellikle üç metre öteyi göremezler.

“Hava Raporlu” Kule

İstanbul Üniversitesi Kampüsü içinde bulunan Beyazıt Kulesi'nin ışıkları, mavi yandığı zaman havanın ertesi gün açık olacağını, yeşil yandığı zaman yağmurlu, sarı yandığı zaman sisli olacağını, kırmızı yandığı zaman ise karlı bir gün beklendiğini bildirmektedir.

Zirvenin İsmi

“Everest Dağı” ismini, 1852’de ekibiyle buranın Dünyanın en yüksek dağı olduğunu keşfeden İngiliz dağcı Sir George Everest’ten almıştır.

Tozun Kaynağı

Dünya’daki toz bulutlarının ana kaynağı Afrika’daki Sahra’dır.

Amazon’a Borçluyuz

Amazon Yağmur Ormanları, Dünya oksijen ihtiyacının %20’den fazlasını üretmektedir.

Blaise Pascal

(1623 – 1662)

Fransız matematikçi, fizikçi, yazar ve mucit olan Pascal küçük yaşlardan beri bilimle uğraşmıştır. Henüz 12 yaşında iken, hiç geometri bilgisine sahip olmadığı halde daireler ve eşkenar üçgenler çizmeye başlayarak, bir üçgenin iç açılarının toplamının iki dik açıya eşit olduğunu kendi kendine keşfetmiştir. Kendi buluşu olan “Pascal Üçgeni” Blaise Pascal’ın adıyla literatürde anılmaktadır. 16 yaşında “Konikler Üzerine Deneme” adlı kitabı yayınlanmıştır. Pascal, babasının aritmetik işlerini kolaylaştırmak için tasarladığı alet bugünün hesap makinesidir. Atmosfer basıncı, sıvıların dengesi, hidrolik pres, aritmetik üçgen konularında birçok çalışma yapmış Torricelli’nin çalışmalarını genelleştirerek basınç ve vakum kavramlarını açıklığa kavuşturmuştur. İzdüşümsel geometri konusunda kayda değer bir bilimsel eser yazmış, Pierre de Fermat ile birlikte olasılıklar hesabını bulmuştur. Edebiyatta, Fransız klasik döneminin en önemli yazarlarından biri olarak kabul edilir. Pascal’ın felsefe ile ilgilenmesinin en büyük nedeni inançları idi. Bu konudaki en bilinen eser, (Pensées) “Düşünceler” adlı yapıtıdır ve genç yaşında vefat etmesi sebebiyle bu eserini tamamlayamamıştır. Gençlik yıllarından sahip olduğu rahatsızlıklar nedeniyle 1662’de hayata veda etmiştir.

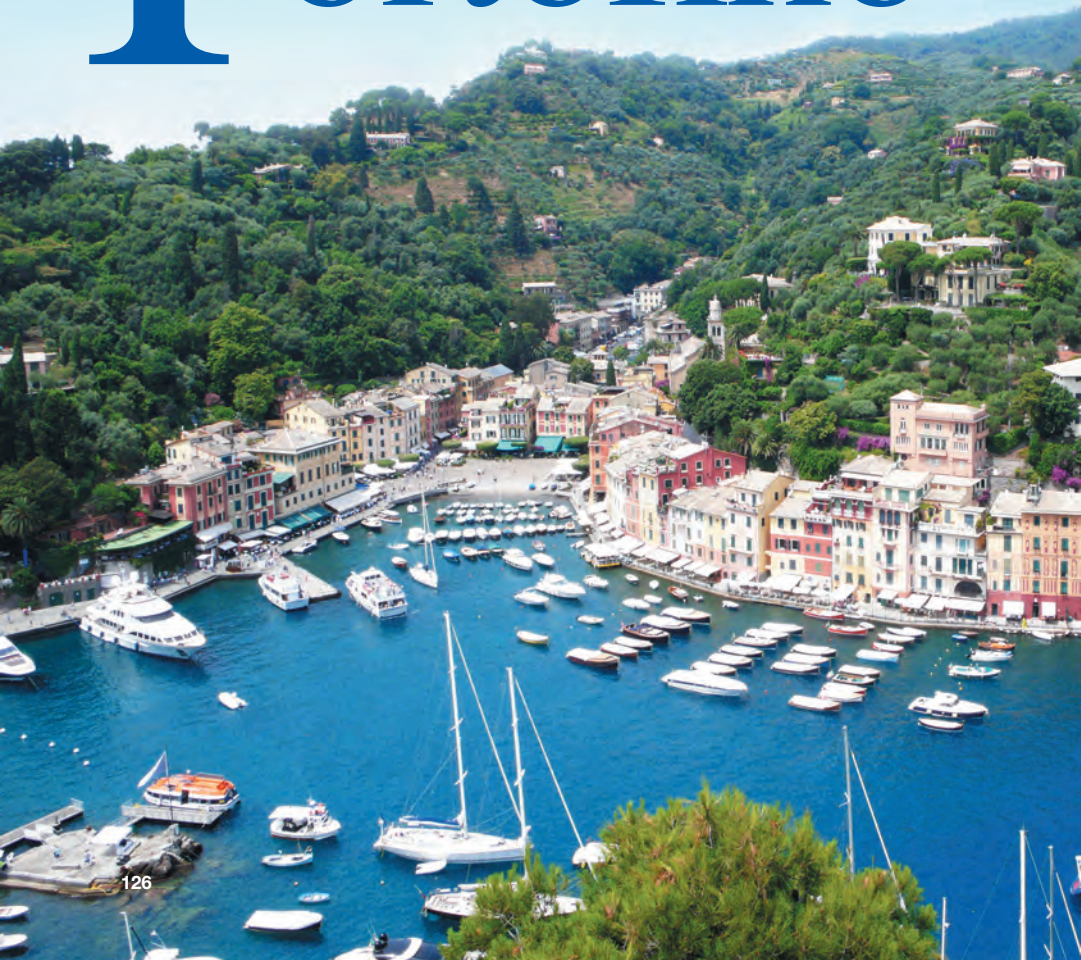

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

P

İtalya'nın bir aşk şarkısıyla
ünlenen beldesi

Portofino

Portofino İtalya'nın en nadide tatil beldelerinden biri.

Kuzeybatıdaki Ligurya bölgesindeki Cenova iline bağlı olan bu lüks kasaba, yalnızca zengin ve ünlülerin değil, günübirlik gezmeye gelen ziyaretçilerin de gözdesi. Bir zamanların küçük balıkçı köyü, Fred Buscaglione'nin 1958'de bestelediği "Portofino'da Aşk" şarkısıyla tanınca adı romantizm ve aşkla anılmaya başlamış. Vittorio Paltrinieri ve Dalida'nın yorumlarıyla daha da ünlülenen şarkının tek İngilizce cümlesi "Aşkımı Portofino'da buldum."

dilden dile, kulaktan kulağa yayılıp; sanatçılar, ünlüler, gezginler ve zenginler geldikçe beldenin ünü de artmış. Arabayla gezilmeyecek kadar küçük, kalabalık ve park etme sorunu olan bir yer olduğu için Portofino'ya tekne ile gelmek daha iyi bir seçim. Cenova, Rapallo ve Camogli'den gelme imkanı olsa da Cenova'dan Santa Margherita'ya trenle gidip oradan tekneye binmeyi tercih ediyorum. 15 dakika sonra Portofino görüldüğünde modern kısa öykü yazarı Guy de Maupassant'ın 1889 yılında yazdıklarını anımsayarak onun duygularına ortak oluyorum.

"...Kendinizi zeytinliklerin ve kestane ağaçlarının oluşturduğu yemyeşil bir burnun gizli girişinde buluyorsunuz. Bu küçük köy, Portofino ayın hilal şekliymişcesine sessiz rıhtımın etrafını çevreliyor. Bu harika doğal limanı denizle birleştiren geçitten yavaşça ilerleyip yeşil ve taze ağaçlıklarla çevrelenmiş evlerden oluşan bir amfiteyatroya doğru ilerliyoruz. Herşey birkaç balıkçı teknesinin uyurcasına durduğu sakin suların

St. Giorgio
Kilisesi

aynasına yansıyor.”

Yıllarca teknelere sığınak olan bu koyda artık balıkçı teknelerinin yanında lüks ve görkemli yatlar da var. Bazı büyük yatların içinde jakuzili havuzlar, hatta helikopter pisti bulunuyor. Daha küçük tekneler koya yanaşamayan dev yatların konuklarını karaya taşıyor.

iskelede indikten sonra etrafına kafeler, restoranlar ve şık mağazaların sıralandığı deniz kenarındaki yoldan Piazzetta denilen meydana yürüyorum. Koyun etrafındaki birbirine bitişik binalar bej, pembe, turuncu ve sarı tonlardaki pastel renklerle boyanmış. Pencerelerdeki koyu yeşil panjurlar bir kısmının farklı desenlerle süslediği yapıların ortak yönünü oluşturuyor.

Denizden tepeye doğru bakınca ağaçların arasına gömülmüş gibi duran görkemli villalar dikkat çekiyor. Divo Martino kilisesine çıkan merdivenlerden evlerin arkasındaki yola yürüyorum. Kasımpatı, yasemin, begon-

vil, zakkum gibi farklı çiçekler, limon ve manolya ağaçları, yıllar önce Truman Capote, Friedrich Nietzsche ve Virginia Woolf’a ilham veren Portofino’nun sokaklarını güzelleştiriyor. Gucci, Hermes, Dior, Louis Vuitton gibi ünlü markaların mağazalarının olduğu Via Roma caddesinden yürü-

yerek yeniden meydana geliyor. Bu kadar popüler ve küçük bir yer olmasına rağmen doğal güzelliklerin ve mevcut yerleşimin korunmasına özel bir önem verildiği anlaşıyor. Çoğu 60 yaşın üzerinde olan yaklaşık 600 kişinin yaşadığı Portofino’da yapılaşmanın kontrol edildiğini, binaların bakımının yapılmasına özen gösterildiğini öğreniyorum.

Yıllarca teknelere sığınak olan bu koyda artık lüks yatlar da var.

Meydandaki restoranların arkasındaki parke taşlı dar sokaktan yokuş yukarı Brown Kalesi’ne doğru yürümeye başlıyorum. Bu yol daha sonra patikaya dönüşerek Portofino Parkı’nın güney ucundaki kayalık buruna kadar devam ediyor. Burunun haritadaki şekli bana Romalılar’ın burada kurduğu yerleşim yerine Portus Delfini yani Yunusların Limanı adını

vermelerini anımsatıyor. Ağaçların arasından aşağıdaki denize bakıp bir zamanlar burada birbirleriyle yarışıp, suyun üzerine sıçrayan yunus balıklarının düşlüyorum. Bir süre sonra San Giorgio Kilisesi’ne geliyor. 12. yüzyılda yapılan, 2. Dünya Savaşı’ndaki bir bombardımanda yıkıldıktan sonra yeniden inşa edilen sarı renkli Barok kilise masmavi denize doğru uzanan yüksek kayalıkların üzerine yapılmış. Kilisenin arkasında mumlar, heykeller ve kandillerle süslenmiş bakımlı bir mezarlık var.

Yolun devamı beni Brown Kalesi’ne götürüyor. 16.yüzyılda yapılan kale, 19.yüzyılda bir villaya dönüştürülmüş, özel mülk olarak birkaç kez el değiştirdikten sonra 1961’de Portofino kentine satılmış. Çiçekler, gül bahçeleri ve ağaçların olduğu geniş bir park içinde yer alan kalenin

Piazzetta Meydanı

odalarını gezdikten sonra bahçedeki terasa çıkıyorum. Buradan aşağıdaki kiliseler, ormanın içindeki malikaneler, deniz kıyısındaki rengarenk yapılar, liman ve masmavi deniz muhteşem görünüyor. Portofino'nun burada yaşamak isteyen birçok kişi olmasına rağmen yapılaşma kurbanı olmadan doğa ile uyum içinde kalabilmiş olmasına seviniyorum.

Kısa bir süre sonra San Frutoso'ya gidecek tekneye bineceğim için ağaçların arasındaki patikadan limana doğru iniyorum. Biraz daha vaktim olsa burnun ucundaki deniz fenerine gidebilir, gün batımını izleyebilir, Portofino'nun gece ışıklandırılmış halini görebilirdim belki. Ancak ben de birçok günübirlik ziyaretçi gibi kapanma saati gelen bir müzeden ayrılırcasına tekneye binerken yapabileceklerimi de geride bırakıyorum. Berrak sulara yüzmek, dalış yapmak, Portofino Parkı'ndaki farklı rotalarda yürümek, deniz kıyısındaki kafelerden birinde kahve içip etrafı izlemek,

Portofino'nun yapılaşma kurbanı olmadan doğa ile uyum içinde kalabilmiş olmasına seviniyorum.

kalenin bahçesindeki bankta kuş seslerini dinleyerek kitap okumak gibi. Tekneden Portofino'ya bakarken her yıl 23 Nisan'da yapılan San Giorgio Festivali'nde bu sahilde olduğumu düşünüyorum. Binalar ince ışıklarla süslenmiş, kilise çanları çalıyor.

Hava iyice kararıp, herkes deniz kenarında Piazzetta meydanında toplandığında büyük şenlik ateşi yakılıyor, alevler etrafı aydınlatırken ateşte balıklar pişiriliyor, şarkılar söyleniyor. Ben de tanıdık bir ezgiyi mırıldanıyorum içimden:

I found my love in Portofino
(Aşkımı Portofino'da buldum), ***perché***
nei sogni credo ancor (çünkü hâlâ
hayallere inanıyorum) •
izlensen@butundunya.com.tr

Michio Kaku ile Geleceğe Bakış

Yaşayan en zeki insanlardan biri olarak kabul edilen ünlü fizik ve gelecek kuramcısı Michio Kaku, geleceğin teknolojilerinin hayatımızı ve işimizi nasıl değiştireceğini, 27 Kasım 2014 günü ülkemizde konuk olduğu bir toplantıda anlattı. Bilim dünyasının en ünlü isimlerden biri olan Michio Kaku, Einstein'ın

“birleşik alan kuramı” ile “iş, ticaret ve finans alanlarını etkileyen eğilimlerin geleceği” konularında çalışmaktadır. Dr. Michio Kaku'nun, konuk olduğu Teknoloji Zirvesi'nde yaptığı “Bugünden Geleceğe Bakış” başlıklı konuşmasının tam dökümünü, bu sayımızdan başlayarak okuyucularımıza sunuyoruz...

Dünyanın en zeki 100 insanından biri olarak kabul edilen bilimadaminin geleceğe ait öngörülleri

-1-

Sayın Hikmet ULUĞBAY ve Sayın Selen EKİN'e teşekkürlerimizle

ilk olarak bir itirafta bulunacağım. Bazen bu övgüler ve onurlandırma- lar ters tepebiliyor. Kısa süre önce New York Magazine beni New York'taki en zeki 100 insandan biri olarak gösterdi. Ben de, “Ne büyük bir şeref.” Diye düşündüm. Ancak

haksızlık etmek gibi olmasın ama Madonna'nın da aynı listede yer aldığını kabul etmem gerekiyor. Önümüzdeki yıl da, Lady Gaga beni listeden tamamen silecek.

Bugün sizlere gelecekten bahsedeceğim.

Geleceğiniz, tahmin edilmesi çok tehlikeli bir olgudur. Amerikalı büyük filozof ve beyzbol oyuncusu Yogi Berra'dan alıntı yapacağım.

Yogi Berra demiş ki, "Tahmin etmek genelde çok zordur. Özellikle de gelecekle ilgiliyse."

Transistörü biz icat ettik. Lazeri biz icat ettik. İnterneti biz kurduk. World Wide Webi biz yazdık. Unutmayın, televizyonu da biz icat ettik.

Ben bugün bundan bahsedeceğim. Ben bir fizikçiyim. Peki neden, gelecekte bahsetmesi için bir fizikçi çağırılıyor. Transistörü biz icat ettik. Lazeri biz icat ettik. İnterneti biz kurduk. World Wide Web'i biz yazdık. Unutmayın, televizyonu da biz icat ettik. Radyoyu da biz icat ettik.

Radarı, mikro dalgaları biz icat ettik. Hastanelerde, röntgen cihazını biz icat ettik. MR çekmeyi, pozitron emisyon tomografisini biz icat ettik. Biyoloji laboratuvarında, elektron mikroskobunu icat ettik. DNA moleküllerini sıraya dizdik. Sakın unutmayın, Uzay

Programı'nı biz başlattık. GPS uydusunu biz bulduk. Ve biz fizikçiler, tahmin yapmaya da bayılıyor. İnternetin kurulmasına yardımcı olduğumuz sıralarda bir fizikçi şöyle bir tahminde bulundu:

"İnternet, yüksek kültür, yüksek sanat ve yüksek toplum için bir forum işlevi görecek." Bugün ise internetin yüzde 5'lik kısmının pornografiden

oluştüğünü biliyoruz. Ama bunun sebebi internete erişimi olan ergen çocuklar. Ninelerimiz ve dedelerimiz İnternete girene kadar bekleyin. O zaman İnternetin yüzde 50'si pornografiden oluşacak.

Başlamadan önce, size uyarı niteliğinde bir hikaye anlatayım. Yaklaşık 200 yıl önce büyük Fransız devrimi gerçekleşti.

Bir gün üç beyefendi giyotinin önünde idam edilmeyi bekler. Bir rahip, bir avukat ve benim gibi bir teorik fizikçiden oluşur bu üçlü. Başlarını giyotine kaptırmak üzeredirler. İlk önce rahibin başını koyarlar. Sonra ona, "Son sözün var mı?" diye sorarlar. Rahip "Evet" der.

Konferanstan bir görüntü

“Evet, var.” Ve son sözünü söyler:

“Tanrı, cennetteki Tanrı canımı bağışlayacak” der. Orasını göreceğiz. Tüm gözler bıçağa kilitlenir. Bıçağı kaldırırlar bıçak başlar inmeye ve rahibin boynuna vurmadan az önce durur. Kalabalık şok olur! Böyle bir şey daha önce görülmemiştir. Kalabalıktan, “Rahibi bırakın bugün Tanrı konuştu” sesleri yükselir.

Ardından sıra avukata gelir. Avukatın başını yerleştirirler giyotine. Sonra ona da, “Son sözün var mı?” diye sorarlar. “Evet” der avukat. “Evet,var.” Ve o da son sözünü söyler:

“Belki adaletin ruhu, adalet canımı bağışlar.” der.

Tüm gözler bıçağa kilitlenir. Bıçağı kaldırırlar bıçak başlar inmeye ve avukatın boynuna vurmadan az önce durur. Bu sefer Paris sokaklarında şenlik başlar. Halk, “Tanrı konuştu, adalet konuştu” diye bağırır.

Sonra sıra fizikçiye gelir. Giyotine bu kez, fizikçinin başını yerleştirirler... Sonra ona da, “Son sözün var mı?” diye sorarlar.

“Var” der fizikçi. Sonra söyleye-

ceğini söyler:

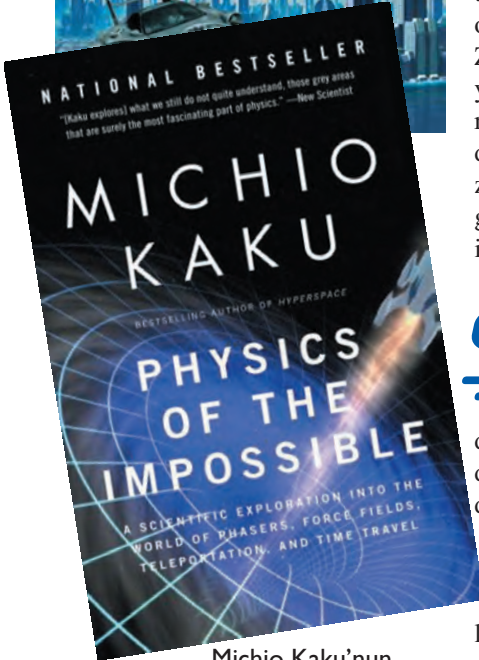
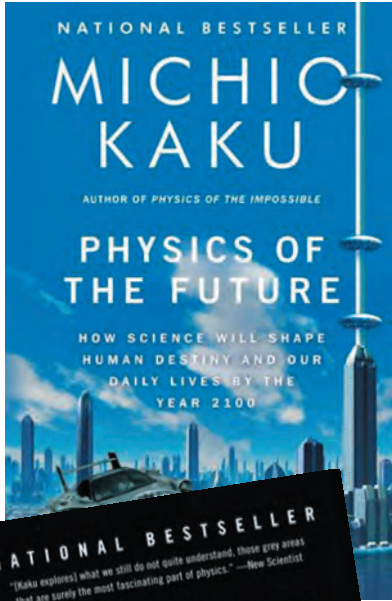
“Ben Tanrı’yı pek tanımam, yasalar hakkında ise hiçbir şey bilmem ama bir şeyi çok iyi biliyorum” der. “Yukarı bakarsanız makaradaki halatın sıkıştığını siz de görürsünüz.”

Sonra şöyle sürdürür sözlerini: “Halatı çözerseniz, bıçak gayet iyi iner.” Büyük hata. Çok büyük hata... İp çözülür, bıçak iner ve zavallı fizikçinin kafası gider.

Bu da bize şunu gösterir. Biz fizikçilerin ne zaman çenemizi kapatacağımızı bilmemiz gerekir.

Yine de, bugün ben BBC Television, Discovery Channel ve Science Channel adına görüşme şerefine eriştiğim dünyanın en iyi 300 bilim insanının çenesini sizlere açacağım. Kitabım, “Geleceğin Fiziği” bundan 20 yıl, 50 yıl hatta 100 yıl sonrasında bahsederek uluslararası en çok satanlar listesine girdi.

Bir önceki kitabım, “Olanaksızın Fiziği” 500 yıl geleceğe kadar gidiyor. Biz fizikçiler, gelecekte o kadar uzağı görebiliyoruz, çünkü biz ne icat ediyoruz? Biz geleceği icat ediyoruz. 20.yüzyılı biz icat ettik. Şimdi de 21.

Michio Kaku'nun, Geleceğin Fiziği (üstte) ve Olanaksızın Fiziği adlı kitapları

Yüzyılı icat ediyoruz. Bu kitapta uzay gemilerinden bahsediyorum. Telekineziden, ışınlanmadan ve hatta zama-

na yolculuktan bahsediyorum. Bu kitapta merak edilen soruları yanıtlıyorum. Mesela bir zaman makinesine bindiniz diyelim. Siz doğmadan önceki zamanda annenizin gençliğiyle tanışırsanız ve anneniz size aşık olursa ne olur? Annenizin gençliği, siz doğmadan önce size aşık olursa büyük sıkıntıya girersiniz.

Şimdi de son kitabım. Son kitabım, evrendeki en büyük gizemle ilgili. İnsan aklı. Bilinen evrendeki en karmaşık yapı, insan beynidir. Ancak fizik kullanarak, artık laboratuvarlarda telepati deneyleri yapıyoruz. Zihin okuyoruz. Telekinezi çalışıyoruz. Zihin gücüyle eşyaları hareket ettiriyoruz. Anıları kaydediyoruz. Rüyaları resmediyoruz. Artık bir rüyayı resmedebiliyoruz. Gelecekte, uyandığınız zaman bir tuşa basacaksınız ve önceki gece gördüğünüz rüyanın videosunu izleyebileceksiniz.

Su an içinizden şöyle diyor olabilirsiniz. “Siz geleceği tahmin edemezsiniz. Geçmişte hiç edemediniz” Kimse 2008’deki krizi tahmin edememişti. Tam doğru değil. 2008’deki krizden bahsedelim. Öncelikle, bu servet nereden geliyor ki? Servet nereden geliyor? Nihayetinde servet bilim ve teknolojiden geliyor. Ama bilim dalgaları halinde gelir. Bu dalgalar da servet dalgalarını yaratır. Ama servet yerinde durmaz, bir yere gitmesi gerekir. Peki nereye gider? Genelde bir balon oluşturur. Balon patladığında da kriz meydana gelir.

Şimdi inovasyon dalgalarından

bahsedelim. 1800'lü yıllarda fizikçiler termodinamiğin gizemini çözdü. Bir yığın kömür alıp o kömürden ne kadar enerji çıkarabileceğimizi hesapladık. Bununla birlikte, sanayi devrimi başladı. Bir anda buhar gücüne sahip olduk. Lokomotifler yapıldı, fabrikalar kuruldu. Servet yaratılıyordu. Tarımsal toplumlarda daha önce görülmemiş büyüklükte bir servet. Ancak servetin bir yere gitmesi gerekiyordu.

Peki, nereye gitti? Londra Menkul Kıymetler Borsası'na. Bir balon oluşturdu, dev bir balon. Ama sürdürülemedi. Balon 1850'de patladı ve

Borsası'nın balonu. Kamu ve otomobil sermayesi. Balon devasa boyutlardaydı ama sürdürülemedi. Balon, 80 yıl sonra, 1929 yılında patladı.

Bundan 80 yıl sonra biz fizikçiler üçüncü inovasyon dalgasını oluşturduk. 80 yıl sonra ileri teknoloji devrimini başlattık.

Lazerler, bilgisayarlar, internet, İpod'lar, İpad'ler, tabletler, GPS. Hepsi fizikten geliyor. Bu daha da büyük bir balon yarattı. Eşi benzeri görülmemiş büyüklükte bir balon. Bu da sürdürülemedi. 2008 yılında

Zihin okuyoruz.
Telekinezi çalışıyoruz.
Zihin gücüyle eşyaları hareket ettiriyoruz.
Anıları kaydediyoruz.
Artık bir rüyayı
resmedebiliyoruz.

kapitalizmin ilk krizini meydana getirdi. Kriz o kadar büyüktü ki bir felsefenin oluşmasına sebep oldu. Marksizm adında bir felsefe.

Ama fizikçilerde yerinde duramıyordu. İkinci servet ve inovasyon dalgasının oluşumunu başlattık. Biz fizikçiler, elektriğin, manyetizmanın ve içten yanmalı motorun gizemini çözdük. Bu da daha büyük bir balonun doğmasına önayak oldu. Amerika Menkul Kıymetler

patladı. Bu günün sorusu ise şu:

İlk dalga buhar gücüyse ikinci dalga elektrikse üçüncü dalga bilgisayarlıysa dördüncü dalga ne olacak? Dördüncü dalga ne olacak?

Dördüncü dalgayı farklı alanlar oluşturacak. Moleküler bilim, biyoteknoloji, nanoteknoloji, yapay zeka. Hepsi de bilgisayarlar ve mobil teknoloji ile bütünleşecek.

Dördüncü dalgayı konuşalım. Bu karşınızdaki Moore Kanunu...•

(Sürecek)

6 bin koyunla
birlikte Basra
Körfezi'nde
batan gemi

Çeviri: SABRİYE AŞIR

El-Kuveyt

Okyanusların dipleri, hedeflerine asla ulaşamamış gemilerin enkazlarıyla doludur. Bu gemilerin bazıları altın ve değerli mücevherat taşıyordu. Bazılarıysa savaş sonucu batmıştı. El-Kuveyt isimli yük gemisiyse, çizgi roman kahramanı Vakvak Amca (Donald Duck) dehası olmasa, tarihte bir dipnot olarak bile anılamayacaktı...

El-Kuveyt isimli yük gemisi 14 Eylül 1964'te, taşıdığı yaklaşık 6 bin koyunla birlikte Basra Körfezi'nde yan yatmıştı. Limana 87 derece açıyla yan yatan El-Kuveyt, herkesin gözleri önünde denizin dibine doğru batıyordu. Bu durum, Kuveyt halkı için yaşamsal bir sorunun da habercisiydi. Çünkü Kuveyt'in tek içme suyu kaynağı deniz suyuydu ve deniz suyunu içilebilir hale getirmek, sudaki tuzu arıtmak amacıyla tuz rafinerileri bile kurulmuştu.

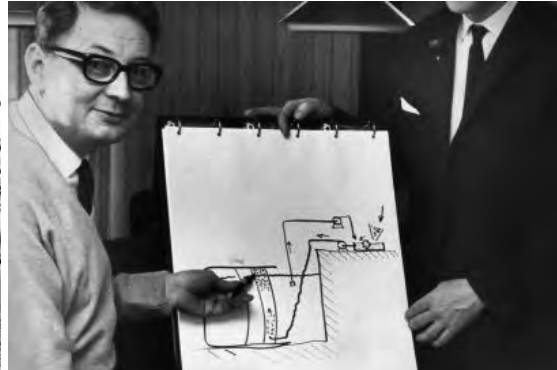
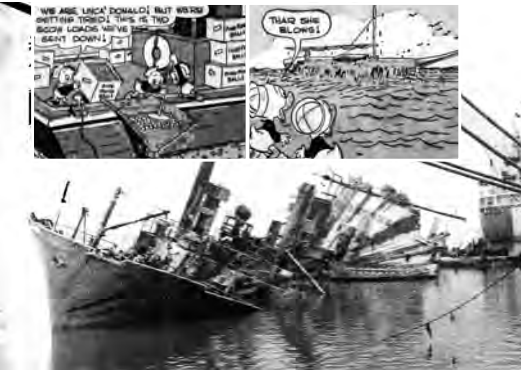
Ancak bu rafineriler, elbette El-Kuveyt'in yolcuları olan yaklaşık 6 bin koyunun çürüyerek halkın içme suyuna karışmasını engelleyemeyeceklerdi. Kuveyt halkının tek su kaynağını kurtarmak için, geminin enkazının hiç bekletilmeden çıkarılması gerektiği açıktı. Ama kimse bunun nasıl olacağını bilmiyordu.

Çözüm, o sıralarda Kuveyt'te çalışan Danimarkalı bir mühendisten, Karl Kroyer'den geldi. Geminin öylece yan yatmış batıyor halini gördüğünde, aklına yıllar önce okuduğu bir çizgi roman geldi. 1949 Mayıs'ında çıkmış Walt Disney çizgi romanında, Vakvak Amca (Donald Duck)'nın da benzer bir sorunla karşı karşıya kaldığını hatırlıyordu. Çizgi romanın öyküsünde, Vakvak Amca'nın amcası Varyemez'in yatı denizde batıyordu. Vakvak Amca ve üç yeğeni (Can, Cin ve Cem) harika bir çözüm bulmuşlardı: Yatın içini pinpon toplarıyla doldurarak suyun üzerine çıkmasını sağlamak.

Kroyer de benzer bir yöntemi denemeye karar verdi. İki bin groston

Çözüm, o sıralarda Kuveyt'te çalışan Danimarkalı bir mühendisten, Karl Kroyer'den geldi. Geminin öylece yan yatmış batıyor halini gördüğünde, aklına yıllar önce okuduğu bir çizgi roman geldi.

ağırlığında bir yük gemisinin yükselmesini sağlayacak kadar pinpon topu bulmak elbette kolay bir iş değildi. Kroyer, bunun yerine, polistiren tozunu kaynatarak inci büyüklüğünde içi hava dolu toplar elde edecek bir sistem geliştirdi. Aslında, basitçe kendi küçük pinpon toplarını yapıyordu. Balonlar hazırlandıktan sonra, bunları geminin omurgasına yerleştirecekti. Bütün kazanlar, pompalar ve kimyasallar hava yoluyla Danimarka'dan Kuveyt'e getirildi. Makineler sürekli olarak çalıştı. Ve bu çılgınca plan işe yaradı...

Kısır Partisi

Büyüklerimiz aralarında ne partiler yapıyorlar, ne partiler. Peki, biz çocukların niçin partisi olmasın?

Bazen bizim evde annemin on-onbeş arkadaşı toplanıyorlar, haydi bakalım kahkahalar, söyleşiler, şakalar, neler neler. Bu arada partiyi yapan da konukları için neler hazırlamışsa, birbir önlerine koyuyor. Ama her zaman aynı kişinin evinde yapılmıyor bu parti. Arkadaşlar arasında sırasıyla yapılıyor.

Artık biz çocukların da partisi var. Okuldan dört arkadaşım, apartmanımızda üç arkadaşım, bir de karşıdaki apartmandan üç arkadaşım partimizi kuruverdi. Bizim partimizin bir adı var. “Kısır Partisi”... Evet evet, kimin evinde toplanırsak kısır yapıp yiyoruz. Öyle de çok seviyoruz ki kısır. Kısırın yanında meyve suyu, kola falan yok, ayran var.

Sıra kimdeyse o arkadaşımız on çocuğa yetecek denli marketten ayran alıyor... Eh artık, bir kaşık kısırımızdan, bir yudum ayranımızdan...

Bu kez sıra bende. Kısır partisi bizim evde yapılacak. Ayran da benden. Bugün öğleden sonra, saat on altıda. Ben şimdi parti için ne hazırlayacağım? Önce kocaman bir tepsi. Öyle bir tepsi ki içi on çocuğa yetecek denli kısır alsın.

nneciğim öyle kocaman bir tepsi aldı. Tabakları hazırladım. Kaşıkları pırlıl pırlıl.

Ya ayran bardakları? Onlar da hazır. Hem de hepsinin kulpu var. Ayranı bardağın kulpundan tutup yudumlamak o denli güzel ki!..

Haydi, gelin artık arkadaşlar!.. Saat kaç? Uuuu daha bir saat var. Kimin evinde parti varsa, parti saatinde evde annemiz durmuyor, ya kom-

şuya gidiyor, ya da çarşıya. Benim annem hep üst dairedeki Feryal Teyze'ye gidiyor. Ay, annem gidiyor. Demek arkadaşlarımızın gelmesi çok yakın. Bakalım önce kim gelecek?

Aaaa, önce Ela geldi. Bugün Ela kısır için ne getirecek? Bir önceki parti sonunda hazırlamışız böyle bir listeyi. Orada bu parti için ne getireceği bir bir yazılı. Ela arkadaşım, bu partinin soğancısı. Bana açmış elinde ki torbadan annesinin ince ince doğradığı soğanı gösteriyor.

"Hem de taze soğan Aykut, gördün mü?" diyor.

"Ay, görmez miyim Ela. Kimbilir bugün kısırımız ne lezzetli olacak."

Hıh, yine kapının zili çalıyor. Kapıyı açtı. "Ooo, Arkıncığım hoş geldin..."

Hoş geliyorlar ama eli boş gelmiyorlar. Bu partinin domatesçisi Arkın. Az önce annesinin ince ince doğradığı kıpkırmızı domatesi bana gösteriyor.

Haydi bakalım, kısırın soğanı, domatesi geldi... Bundan sonra?... Yine kapının zili çaldı. Koştum kapıyı açtım. Aaa, İnci ve Işıl gelmişler...

"İnciğim hoş geldin. Işılçığım hoş geldin..."

Hemen İnci ellerindeki torbasını uzatıyor. İnci'ninkinde maydonoz var. Mine'nin elinde hiç bir şey yok... Pekiyi Mine ne getirecekti? Şöyle listeye

göz ucuyla bakıyorum... Aaaa bugün Mine yoğurucu. Eh en zor iş. Ama bunu Mine severek yapacak. Çünkü bir önceki partide parmağını kaldırmış,

“Gelecek partide ben yoğurucuyum. Bakın benim karıştırdığım kısırı bir yeyin de görün, aman parmaklarınızı da dikkat edin.

Sakin yemeyesiniz” demişti de, hepimizi güldürmüştü. Onun için şimdi Mine’ye bir alkış...

Mine alkışı alır almaz ellerini havaya kaldırdı, parmaklarıyla kısırı karıştırıyormuş gibi yaptı. Oh, bir dakika sonra da kapıda nanecimiz Kuzey vardı. Yemyeşil iki demet naneyi torbadan çıkarmış, yeşillik satan bir pazarcı gibi bağırıyordu:

“Haydi naneye gel naneye, kokuyla gel yeşile geeeel!...” kahkahaları-mızla odayı çınlattık.

Berk daha kapıda başladı satıcı gibi bağırmaya, “Limoncu geldi limoncu, sulu sulu limon!...” Üç limonu arka arkaya havaya atıp tutuyordu. Haydi bakalım limoncumuza bir iki alkış.

Eh, kim kaldı geriye? Salçacımızla, bulgurcumuz. Aaa aa hiç salçacı, bulgurcu olur mu? Ufuk ve Can gelecekler. Ufuk salça getirecek, Can da en önemli şeyi getirecek. Kısırın bulguru. Bulgur olmasa kısır olmaz.

Aaaa, yağcıyı unuttum, yani Işıl’ı,

Işıl da kısırın zeytinyağını getirecek. Ay sanki adını duyar duymaz hemen kapıda belirdi. Elindeki şişeyi uzattı. Ve ardından bağardı:

“Sızmaaaa...”

Hepimiz şaşkın şaşkın baktık. Işıl yine bağardı:

“Lezzetli kısır sızma zeytinyağıyla yapılır... Bunu kim söylüyor biliyor musunuz, anneannem söylüyor. O en lezzetli kısırı yapan insandır.”

Haydi bakalım, bir alkış da Işıl’ın anneannesine. Eh, muşamda serilmiş, masanın üzerinde kısır için gerekli herşey hazır. Pekiyi ne eksik?

Demek ki Ela da masaya bakıyormuş, hemen, “İnce bulgur yok, bulgur...” diye bağardı. Hep birlikte bir, “Aaaa!” diyoruz. Bulgur yoksa kısır da yok.”

Pekiyi bulguru kim getirecekti? Can getirecekti. Saat on altıyı on geçiyor. Nerde kaldı bulgurcumuz. Ufuk bağırıverdi:

“Gel artık gel bulgurcu, midemiz kazanıyor!..”

Birbirimize bakıyoruz ama kulağımız zilde, gözlerimiz kapıda. Ya Can gelmezse? Bakmadım ki, anneme de sormadım. Evimizde ince bulgur var mı yok mu? Koştum mutfağa, dolaplara baktım. Dolabın birinde torbanın içinde bulgur buldum. Kaptım salona döndüm.

“Bilmem ki bu ince bulgur mu, yoksa kalın bulgur mu?”

İşıl, “Ben bakayım” dedi. Baktı. Hayır kalın bulgurmuş, bununla kısır olmazmış... Eeee? Hepimizin kafasında soru işareti, “Ya Can gelmezse?..” Oflayan var, poflayan var. “Can unuttu mu?” diyen var, “Okulda söyledim ona” dedim. Dedim ama Can ortada yok ki... Kapının zili çaldı, aman aman kimse bu denli alkış almadı. Kimseye bu denli çığlık atılmadı. Bu çığlık ince bulgur çığlığıydı.

“Şey uyumuşum arkadaşlar, özür dilerim.” Hep birden bağırmaya başladık... “Uykucu uykucu... Sana bugün

iki kaşık kısır var, başka yok...” Mine sabırsızlanıyordu. Hemen masanın başına geçti. Bağırdı: “Kimse benim işime karışmayacak, masaya gelmeyecek!... Buyrun siz kısır söyleşişi yapın...”

Masada bir sürahı su vardı. Getirilenlerin hepsi yıkanmıştı. Mine bir bir onları tepsinin içine koymaya başladı. Ay hani hiç masaya bakmayacaktık ya... En iyisi müzik... Evet evet müzik. Hemen müzik aygıtının düğmesine bastım. Ohh odanın içini sevdiğimiz müzik doldurdu. İstesek bu şarkıyı hep beraber söyleyebiliriz. Niçin söylemeyelim ki... Bağırma başladı. Ellerimizi çırpıyor, neşe içinde birbirimize bakıyorduk. İki arkadaşımız dans ediyorlardı. Bir arkadaşımız da hoplayıp zıplıyordu. Onca sesin arasında Mine’nin sesini duydum. Beni çağırıyordu. Bardaklara ayranları doldurmamı söylüyordu. Koştum, buzdolabından ilk ayran şişesini aldım, bardaklara doldurmaya başladım. Ayranın bardaklara doldurulduğunu gören sesini kısıverdi. Artık kim Mine’yi dinler?

irer birer masanın başında toplanırdık.

Ay ay ay, şu koku, şu güzellik!.. Mine elindeki kepeyle bir bir tabaklara kısırı dolduruyordu. O, daha tabağı masaya bırakmadan biri kapıyor, kaşıklamaya başlıyordu. Aynı kanıdaydık...

Bu kısır hepsinden güzel olmuştu. Eline sağlık Mine!..•

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Yaşamdan Kesitler
Sema Erdoğan

Savaş En Çok Kadınları Vuruyor

Ülkelerindeki iç savaştan kaçan Suriyeli kadınlar Türkiye’de yaşama tutunmaya çalışıyor.

Bazı kadınlar için durum değişmez iken, ilk kez çalışan kadınlar için durum zor. Çukurova’nın bereketli topraklarına döktükleri terlerinin karşılığında kazandıkları para yaşamlarını sürdürmek için yeterli olmasa da, şu an için savaşın gölgesinden kurtulmuş olmak her şeyden önemli. Savaştan kaçma

Çukurova’daki
Suriyeli Kadınlar

nedenlerinin ilk sırasında çocuklarının can güvenliği var. Tüm yokluk ve olumsuzluğa karşı yaşamı sürdürülebilir kılmak da onların görevi. **Savaş en çok kimleri etkiliyor? Kadınları ve çocukları...**

Adana’da tarlalarda çalışan, çadırlarda kalan ve çeşitli mahallelerde evlerde kiracı olarak oturan yirmiden fazla kadınla savaşın etkisini konuştuk. Kadın olmanın zorluğuna bir de savaş korkusu eklenmiş Suriyeli kadınlarda. Neden çıktığına bir türlü anlam veremedikleri bu iç savaşta

Suriyeli göçmenlerin yaşadığı kamptan bir görünüm

çocukları için mülteciler.

İç savaşın başladığı günden bugüne bombalamalar sırasında yaşadıkları çaresizlikleri, nasıl korunmasız olduklarını, çocuklarını alıp kendilerini sokağa attıklarını anlattılar. Sanki sokaklar korunaklıymış gibi... O an için tehlike geçince eve dönüp korku içinde bir sonraki tehlikeyi beklemek, her gün aynı korkuyla yaşamak... Durum dayanılmaz bir hal alınca kaçmak da kaçınılmaz olmuş. Açlık

da cabası.

Bazıları pasaportla giriş yapmış olsalar da kaçak olarak giriş yapanlar çoğunlukta. 300-500 kişilik gruplar halinde Türkiye'ye giriş yapan Suriyelilerin Adana' yı tercih etmelerinin ilk nedeni tarlalarda çalışabilmek ve kışı sıcak bir ortamda geçirebilmek. Günlük 20-30 TL yevmiye ile tarlalarda aileleriyle birlikte çalışan kadınlar kaldıkları çadırlardan da sorumlular, aş bekleyen çocuklardan

da. Yani yaşamı sürdürülebilir kılmak da onların görevi. Su yok, elektrik yok, deterjan yok... Ayakları yalın, üstleri yırtık her türlü pisliğe maruz kalan çocuklar da yarı aç yarı tok çocukluk günlerini geçiriyorlar.

İlk uğrak yerimiz bir marul tarlası idi. Konuşmak istemeseler de işverenlerinin isteğini kıramadılar, sorularımıza yanıt verdiler. Onlara bu işi bulan elçi ise tercümanımız oldu.

19 yaşındaki Suriyeli Azize, yazarımız Sema Erdoğan ile

Savaş nedeniyle işsiz kalan öğretmen eşi ve eşinin ailesi ile dört ay önce Rakka'dan gelen 19 yaşındaki Azize'nin bir yaşında bir oğlu var. Yaşlı babasına bakmak zorunda olduğu için hiç okula gitmeyen Azize, ülkesinde hiç çalışmadığı için tarlarda çalışmakta zorlanıyor.

"Çocuğum hayatta kalsın, onun karnını doyurabilelim diye geldik. Çadırdaki yaşamak çok zor ama her gün bomba düşecek korkusu yok en azından."

Telabyad'dan 500 kişi ile birlikte gelen 5'i erkek 6'sı kız 11 çocuk annesi 40 yaşındaki Nica da savaş korkusu ve açlık nedeni ile kaçanlardan.

"Bombardıman uçakları geldiği zaman çocuklarım ağlıyordu. Her an tepemize bir bomba düşmesini bekliyorduk. Gecemiz gündüzümüz yoktu. İş yoktu, aş yoktu. Kaçmaktan başka çaremiz de..."

Ülkesinde de pamuk ve karpuz tarlalarında çalıştığı için zorlanmayan Nica iç savaşın nedenini bilemiyor. Türkiye'ye alışamadığını ve iç savaş biter bitmez dönmek istediğini belirtiyor.

Ailelerinden genç insanları yitirenler de var. Ölüm korkusu katlanınca eşi ve 4 kızıyla İdlip'ten gelen 40 yaşındaki Hatice bypass ameliyatı

Türkiye'ye alışamadığını söyleyen Nica ve çocukları

45 yaşındaki Zeliha'nın anlattıkları, savaşın kadınlar üzerindeki etkisinin bir başka yüzünü daha ortaya çıkarıyor.

olduğu için tarlarda çalışmıyor.

"Çadırdaki yemek ve çamaşır gibi işleri yapmaya çalışıyorum ama su yok. En çok da ilaç bulmakta sıkıntı çekiyorum."

Bağçelievler Mahallesi'nde kurulu derme çatma elliden fazla çadırdaki yaşayan Suriyeli kadınlar için yaşam çok daha zor. Onların da kaçış nedeni aynı. Üzerle-

Kampta yaşayan Suriyeli çocuklar

rindeki kıyafetlerin dışında getirdikleri tek şey IŞİD tarafından dağıtılan kara örtüler. Son beş-altı aydır IŞİD'in baskısı öyle çok artıyor ki. Geçen yılki bombardımanda inşaat işçisi olarak çalışan eşini kaybeden 45 yaşındaki Zeliha'nın anlattıkları, savaşın kadınlar üzerindeki etkisinin bir başka yüzünü daha ortaya çıkarıyor. Kadınlar çocukları, eşleri ve yakınları öldürülmekle tehdit ediliyor. Türkçeyi çok iyi konuşan Zeliha'nın

nersek ve onlarla yine karşılaşsaksak bu örtüler bize lazım.”

Bu çadırlarda yaşayanların en büyük sorunu işsizlik. Bereketli topraklar diye geldikleri Çukurova' da toplam 20 gün çalışabilmişler. Hiç bir yardım alamadıklarından yakınıyor ve yağmurun yağmaması için dua ediyorlar. Çünkü çadırlar şiddetli bir yağmurda onları koruyamayacak. Çadırların içine

gelince... Yerde incecik bir yaygı var sadece. Yatak, yorgan ve yastık sayısı beşi geçmez. Bir çadırda en az 15-20 kişi kalıyor. Çocukların üstü başı yırtık, ayaklarında çorap yok ayakka-

Yazarımız, Türkçeyi çok iyi konuşan Zeliha ile

Kampta hamur açma işini
çocuklar da üstlenebiliyor

bı yok. Yaşam tüm olumsuzluklarına karşın devam ediyor. Sürmeli kara gözleriyle hüznü bakışlarıyla konuşan, sesini duymadığım 19 yaşındaki Ayşe, amca oğlu Cesim ile evleneli 24 saat dahi olmamıştı. Nasıl bir düğünle evlenmek isterdin sorusuna hüznü bakışları bir yanıt iken çiçeği burnundaki damadın yanıtı “Suriye’ye döner dönmez güzel bir düğün yap-

cağım “oldu.

Adana’nın çeşitli mahallelerinde 350-750 TL arasında değişen aylık kiralarla evlerde kalan Suriyeliler de var. Onların en büyük sorunu ise çocuk sayılarının çok olmasından dolayı istenmemeleri. Bu kadınlar görüntü vermekten kaçınıyorlar. Çocuklarının gürültü yapmamaları için sürekli olarak ağızlarını kapadıklarını belirtirken bir kadın, bir diğer kadın da çocuklarıyla ‘suri suri’ diye alay edildiğinden, mahalleli kadınların kendileri ile konuşmadıklarından yakınıyor.

Ülkelerindeki iç savaşın nedenini bilemediklerini belirten kadınlar bir zarar görürüz düşüncesi ile konuşmaktan da kaçınıyorlar. Onlar için çocuklarının can güvenliği okula gidememekten ya da eğitimlerini yarıda bırakmaktan daha önemli. Geride bıraktıklarına duydukları özlemle belirsiz bir bekleyiş içinde Suriyeli kadınlar...•

semaerdogan@butundunya.com.tr

Ayşe ile Cesim kampta evliliğe ilk
adımı atanlardan

Ünlü Dahilerin Bilinmeyen Yönleri

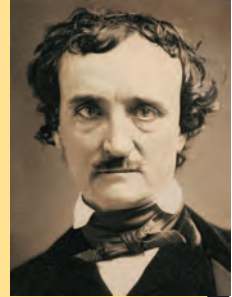
Yazan: GİZAY TEMİZSOYLU

Onlar yaptıklarıyla, başarılarıyla hayranlık uyandıran dehalar. Ama herkes gibi sıradanlıkları, takıntıları, değişik alışkanlıkları. Kimi uyumanın gereksizliğine inanıyor, kimi uğurlu nesneleri olmadan çalışmıyor, kimi bazı rakamların uğursuzluğuna inanıyor. İşte başarılı insanlarla ilgili ilginç bilgiler ve onların sıradışı özellikleri.

Edgar Allan Poe

Edgar'ın doğumundan bir yıl sonra babası evi terk etti. Karanlık öykülerin yazarı Edgar'ın annesi ertesi yıl veremden öldü. Virjinya'dan İskoç tütün tüccar-

rı John Allan onu yanına aldı. Üniversiteye kaydoldu fakat sadece bir yıl okulda kaldı. Kumar borçları ve alkolikliği ile de ünlendi. Şaibeli ölümünün ardından cenazesine sadece 4 kişi katıldı.

Saygın bir avukat ve katı bir disiplin meraklısı olan babasına inat olarak 8 yaşına kadar kasıtlı olarak yatağını ıslatan Dali'

Salvador Dali

nin babasıyla olan gergin ilişkisi 17 yaşındayken annesini kaybetmesiyle daha da bozuldu.

Annesinin ölümünü, "Hayatımda yediğim en büyük darbe" diye nitelendiren Dali, bir resminin kabataslak çizilmiş görüntüsüne şöyle yazmıştı:

"Bazen annemin portresine zevkle tükürürüm".

Resim, heykel, fotoğraf, film gibi pek çok alanla ilgilenen Dali, 23 Ocak 1989'da öldü.

Ölümünün yaklaştığı sıralarda bir başka tutkusu olan bilimle de uğraştı. Öldüğünde başucunda iki fizikçi ve bir matematikçinin kitaplarını buldular:

Stephen Hawking, Erwin Schrödinger ve Matila Ghyka.

Walt Whitman

Eşcinsel olan

Walt Whitman'ın ilham kaynağı, büyük bir hayranı olduğu transandantalist akımın öncüsü ABD'li şair ve yazar Emerson idi.

En büyük aşkı ABD Başkanı Abraham Lincoln'dü. Şiir yazmadığı veya Abraham Lincoln'e duyduğu aşkı anlatmadığı zamanlarda

banyo küvetinde içki içerek bağıra bağıra şarkılar söylerdi.

Romanın Shakespeare'i olarak anılan Balzac öldüğünde 51 yaşındaydı ama arkasında onlar-

ca ölümsüz eser bırakmıştı. Para kazanmak için denediği pek çok

meslekte başarı sağlayamamış bu yüzden edebiyata dönüş yapmıştır.

Tam bir kahve tutkunu olan

Balzac'ın günde yaklaşık 50 fincan kahve içtiği söylenirdi, hatta kahve yapacak birisi olmadığına Balzac kahve çekirdeklerini çiğnerdi.

Babasını 11 yaşındayken kaybeden ünlü masalcı, sefalet içinde büyüdü. Gençlik yıllarında da sürekli aşağılanan Andersen, zengin, ama yalnız olduğu yıllarda da sıkıntılı günler yaşadı. Masalları tam 150 dile çevrilen çocukların sevgilisi yazar, mutsuz yaşamını belki de "masallarla" unutmak istiyordu. Kötümser ve acıklı bir dille yazdığı masallar onun hüznü hayatından izler taşıyordu.

Hans. C. Andersen

Truman Capote

Tiffany'de Kahvaltı'nın ünlü yazarının takıntıları ise oldukça fazla ve ilginç. Capote, eserlerini yatağında sigara ve kahve içerek yazıyordu. Capote, küllükte en fazla üç izmarit bulunduruyor, bu sayının üzerinde sigara içerse kalan izmaritleri cebine atıyordu. Ayrıca uğursuzluğuna inandığı rakamları telefonda çeviriyor, o numaranın bulunduğu otel odasında kalmıyordu.

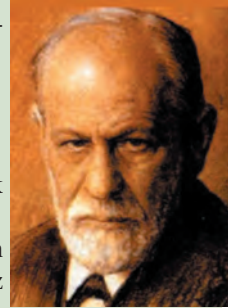

Kişiliğin 5 farklı dönemden geçerek geliştiğini öne süren Psikoanalitik Kuram'ın kurucusunun zorlu bir çocukluk

Sigmund Freud

dönemi olmuştur. İnsan psikolojisini cinselliğe

indirgediği için sürekli eleştirilen Freud'un şaşırtıcı özelliklerinden biri, evlenene kadar hiç kimseyle birlikte olmamasıdır. 1923'de kendisine üst çene ve damak kanseri tanısı kondu. İzleyen yıllarda 33 kez ameliyat oldu.

Sürekli protez takması gerektiğinden uzun yıllar konuşma ve yemek yeme sıkıntısı çekti. 1938'de Naziler'in Viyana'ya girmesiyle birlikte en küçük çocuğu Anna ile birlikte Avusturya'yı terk etmek zorunda kalarak Londra'ya yerleşti. Ölümüne dek tedavi ve çalışmalarına burada devam etti.

Freud, prensipleri gereği kişisel hiçbir özel belge, anı defteri, mektup bırakmamış, hepsini yakmıştır.

Bu nedenle, Freud'a dair en kapsamlı bilgiler ilk olarak yakın dostu İngiliz psikaytr Ernest Jones'un 1953'te yayımlanan üç ciltlik Sigmund Freud'un Yaşamı ve Yapıtları adlı kitabıyla ortaya çıkarıldı.

OCAK AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

OYUN SONU: İlham Aliev,
10.ARVES Çözüm Müsabakası
2.lık Ödülü, 2004
1.d3! Fxd3 2.exd3 Ah8 3.d4 Şc3
4.d5 Şd4 5.d6 Şe5! 6.d7 Şf5
7.d8A! Ag6 8.Ae6!

KURGUMAT: Umut Sayman,
2 # (Rochade, Aralık 2014)
1. Vh6! 1. ... Şc3 2. Vc1# (1. ...
Şb5 2. Fd3# 1. ... Şd5 2. Ff7#)

“Bilginizi Denetleyin”

YANITLAR

1-(b) Köln isimli Alman şehriden

2-(b) Karşılıksız aşk

3-(d) Hiroşima

4-(a) Lale

5-(c) Vücut ağırlığı

6-(b) Muhsin Ertuğrul

7-(c) St. Petersburg

8-(d) Titicaca

9-(b) İstanbul Üniversitesi

10-(a) Artukoğulları

11-(b) Işığ ay zannetmeleri
yüzünden yön sistemleri
şaşırdığı için

YANITLAR

1-(c) Kısa ceket

2-(c) Kuşkucu, şüpheli

3-(a) Yunak teknesi

4-(d) Arınık

5-(b) Gösterge

6-(c) Kıvrık şapka

7-(c) Barut kesesi

8-(b) Bilinmezci

9-(d) Parçacık

10-(a) Çok özel

11-(d) Ahşap korniş

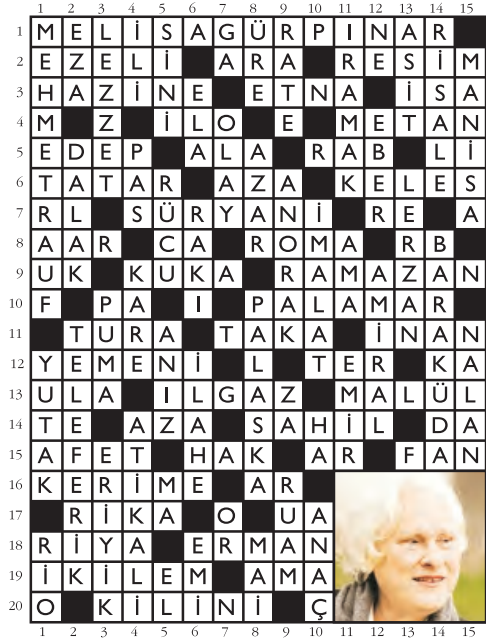
12-(b) Bir kan
hastalığı

13-(c) Uzun bluz

14-(b) Cinsel sapkınlık

15-(b) Kargaşa

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Katia Ömerovna Akyol, Londra

Işıl Gündüz, Ankara

Beliz Türken, Eskişehir

Irmak Özen, Ankara

Tuna Erol, İstanbul

Dilay Elif Bilgin, Ankara

Zeynep Ergin, Karabük

Berrak Albayrak, Mersin

Ada Öztürk, Silifke

Ümran Çalışkan, İzmir

Yağız Can Erkan,
İstanbul

Fatmanur Konuk,
Zonguldak

Nisa Akgün, İstanbul

İrem Şahin, Ankara

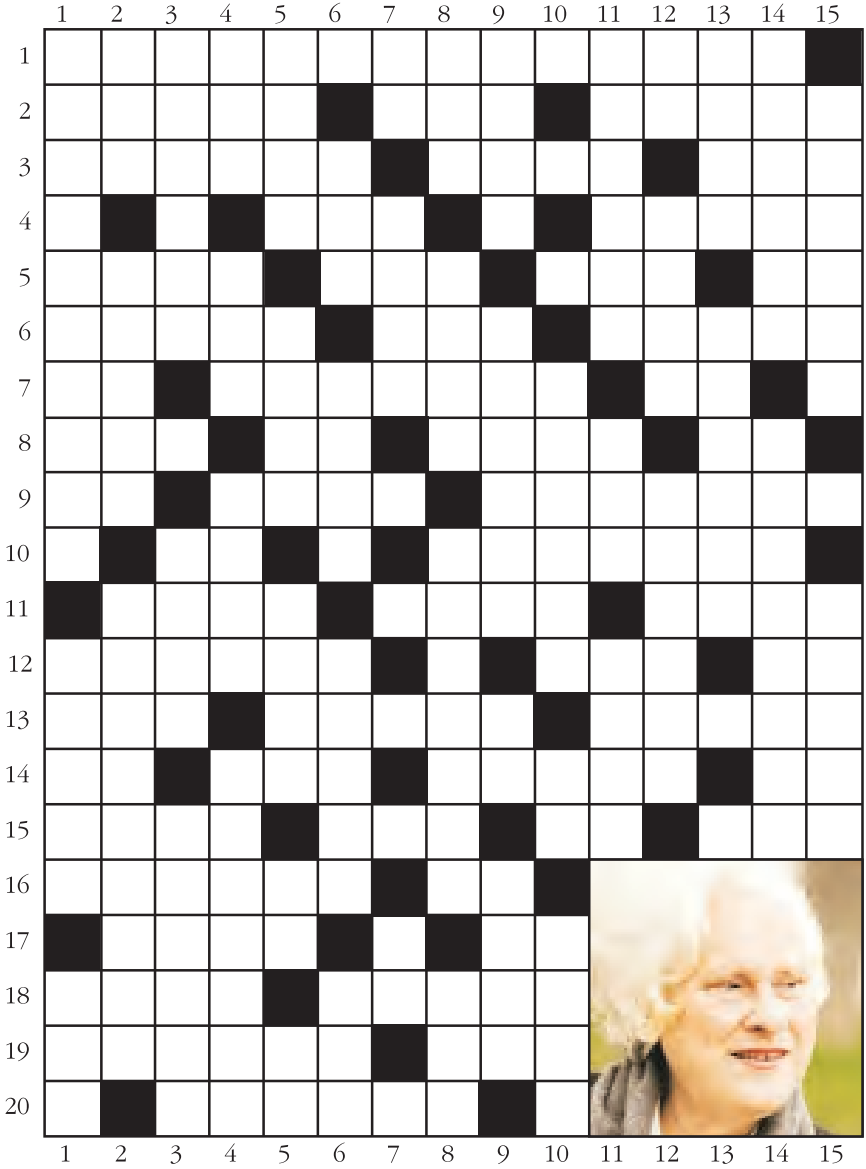
Berfu Soğukpınar, Ankara

Elif Sevinç, Bartın

İlay Karageç, İstanbul

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz, fotoğrafta görülen edebiyatçımız. 2-Başlangıcı belli olmayan. -Fasıla.-Güzel sanatlarda bir dal. 3-Gömlü veya saklıyken bulunan değerli şeylerin bütünü.- Avrupa'da bir yanardağ.- Bir peygamber. 4-Uluslararası çalışma örgütü'nün kısa adı.- Çürümekte olan karbonlu maddelerden çıkan renksiz bir gaz. 5-Toplum töresine uygun davranma.- Karışık renkli.- Tanrı.- Lityumun simgesi. 6-Posta arabası sürücüsü.- Üye.- Bursa'nın bir ilçesi. 7-Lübnan'ın plaka işareti.- Samilerin, Arami kolunun doğu bölümünde olan bir Hristiyan topluluğundan olan.- Bir nota. 8-İsviçre'de bir akarsu.- Kalsiyumun simgesi.- Avrupa'da bir başkent.- Rubidyumun simgesi. 9-Birleşik krallığın yabancı dildaki kısaltması.- Dantel veya nakış ipliği yumağı.- Müslümanlıkta kutsal bir ay. 10-Eski dilde ayak.- Gemileri iskele, rıhtım veya şamandıraya bağlamaya yarayan kalın halat. 11-Bazı oyunlarda, vurmak için kullanılan düğümlemiş mendil.- Karadeniz'e özgü bir tekne türü.- Bilinmeyene bağlanma. 12-Bir tür hafif ve kaba ayakkabı.- Derinin gözeneklerinden sızan, yapışkan, tuzlu sıvı.- Kiloamperin kısa yazılışı. 13-Muğla'nın bir ilçesi.- 'Rıfat' (Edebiyatçımız).- Sakat kimse. 14-Bir cetvel türü.- Bedenin her bir uzvu.- Deniz, göl kıyısı.- Rusçada evet. 15- '.... İnan' (Tarihçimiz)- Dava veya iddiada gerçeğe uygunluk, doğruluk.- Güzel sanat.- Hava üfleme gereci. 16-Eski dilde kız evlat.- Utanma duygusu. 17-Arap harflerinin en çok kullanılan el yazısı biçimi. - Ukrayna'nın plaka imi. 18-İkiyüzlülük.- Yiğit, kahraman kimse. 19-Çelişki.- Fakat. 20-Yunanistan'da bir liman kenti.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-1875-1931 yılları arasında yaşamış olup, 'Eylül', 'Böğürtlen', 'Son Yıldız' adlı yapıtlarında da tanıdığımız edebiyatçımız.- Ağız boşluğu ile yemek borusu arasında uzanan kısa kanal.- Brezilya'da plajlarıyla ünlü bir kent. 2-Sıkıntı, üzme.- Vücutta kan depolamaya yarayan organ.- Birbirinden uzak iki yüksek yer arasında, havada gerilmiş kablolar üzerinde kayarak hareket eden asılı taşıt. 3-Tat.- Yırtıcı bir hayvan.- İçindeki katı bir madde erimiş bulunan sıvı. 4-Asya'da bir nehir.-Metallerin yüzeyinde oksitlenme sonucunda oluşan madde.- Bir sayının kendisiyle çarpımı.- İstanbul'un bir semti. 5-Üzerinde yemek de yenilebilen yuvarlak büyük tepsi.- Sözüünü geri alma, cayma.- Ekin biçildikten sonra tarlada kalan köklü sap.- Eski dilde su.- Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümüne verilen ad. 6-Bir göz rengi.- Milli içeceğimiz.- Tanrıça.-Bir tembih sözü. 7-Galyumun simgesi.- Vaka, hadise.- Müstahkem yer. 8-Azotlu gübre.- Paylama.- Asker kemeri.- '...Ve Siyah (Halit Ziya Uşaklıgil'in bir yapıtı). 9- Türlü nedenlerle başarıya ulaşamamış kişi.- Hafif bir yağmurluk türü.- Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka imi.- Büyükbaş hayvanlara özgü öldürücü bir hastalık. 10-Üretim.- Kabaca evet.- Doğurganlık özelliği olan. 11- Uzaklaşmak.- Gözleri görmeyen.- 'On' (Cecil De-Mille'nin bir filmi). 12-Bir soru sözü.- Orta Anadolu'da bir göl.- Denizcilikte askeri bir rütbe. 13-Hamiz.- Titrek, titreyen. 14-Küçük kitapçık.- Boyu üç metreyi bulan, sıcak denizlerde yaşayan yırtıcı ve tehlikeli balık. 15-Ege Bölgesinde bir ilimiz.- Ağlayan, inleyen.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

ANAND ŞAŞIRTMAYA DEVAM EDİYOR

Eski Dünya Satranç Şampiyonu Hintli Viswanathan Anand(45), oyunculuk kariyerinin sonuna geldiğini kendisinden beklenmeyen yenilgilerle iyice belli etmeye başladı. Carlsen'le oynadığı ve geçen ay yayımladığımız Dünya şampiyonluğu maçında kazandıran hamleyi göremeyip unvanı rakibine kaptırdıktan başka bu kez de Londra Klasik Yıldırım Turnuvası'nda genç İtalyan büyük usta Caruana karşısında bir yenilgi aldı ki evlere şenlik! (D1)

Yandaki konumda satranç bilgisayar programları 37.Kc8+ hamlesiyle beyaza yani Anand'a kesin üstünlük veriyor. Üstelik Anand da bu görünen hamleyi yapıyor. 37...Ff8 (37...Af8 oynanamaz çünkü 39.Axg7 Kxg7 40.Kxf8+ ve sonraki hamlede mat.)) 38.Kxg6 hxg6 39.Kxf8+ Şh7 40.Af6+ Şg7 Buraya kadar her şey yolunda, eski şampiyondan beklenen (41.Kg8+ Şh6 42.Kd8 devam yolu ile) kaliteyi geri alıp figür öne geçmek ama o da ne?! Anand 41.Ka8? oynayıp herkesi bir kere daha şaşırtıyor. 42.Şg2 Kb4 43.Kxa5 g5 44.Ka8 g4 45.Şg3 Kb3+ 46.Şf4 Şh6 47.Kh8 Şg7 (D2) Oyun beraberlikle bitebilir, nasıl? (48.Kg8 Şh7 49.Kh8 Şg7 yinelenen hamlelerle) Ama Anand gününde değil. Bir çocuğun bir şekere kanması gibi kale kazandığını sanıp mat oluyor. 48.Kh7 Şg6 49.Kxd7 Kf3+ # 0-1

Anand -Caruana, Londra Klasik (D1)

Anand -Caruana, Londra Klasik (D2)

FİLİPİNLİ'NİN DEĞİRMENİ

Wesley So (2755) - Robert M Perez (2332) Millionaire Chess Las Vegas USA (1.1), 09.10.2014

Las Vegas'ta bir turnuvada birinci gelen Filipinli genç Wesley So R.Perez'le oynadığı partiyi kazanırken 1925 yılında Torre'nin eski Dünya Şampiyonu

Lasker'i yendiği oyunu anımsatan değirmen kombinezonuyla dikkat çekti.

Materyal durumunun eşit olduğu yandaki konumda siyahın savunması çok sağlam görünüyor. Ancak beyaz, bir dizi ataklarla çok öğretici bir biçimde kazanıyor.

23.Ag5!! Beyaz, çok dakik. **23...Ac5** Şimdi siyah **23...exd5** ile at fedasını kabul etseydi, **24.Fxg7+ Şxg7 25.Ae6+** sonrasında aile çatalına düşerdi.

24.b4 h6 25.Af3 Ad7 Lanetli at şimdi alınabilirdi ama **25...exd5 26.bxc5 dxc4 27.Ah4 Ae7 28.Fxg7+ Şxg7 29.cxb6 cxb6 30.Vxc4** sonrasında beyazlar konumsal bir üstünlük elde ederdi.

26.Ah4 exd5. Eğer siyah piyonu **26...Şh7** ile korusaydı, **27.Axg6!** ile yüzleşmek zorunda kalacaktı. Bundan sonra **27...Şxg6 28.e5+ Şf7 29.exd6 cxd6** ve Beyazın şah avı **30.Kxe6!!** ile devam edecek ve **30...Şxe6 31.Vg6+ Ff6 32.Fh3+#**

27.exd5 Axb4? Siyah, başına geleceklerden habersiz.

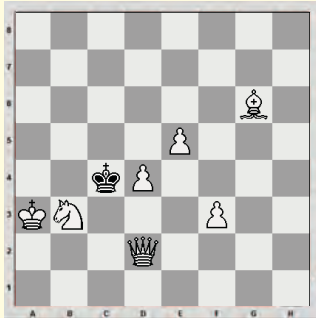
28.Axg6+ Şg8 29.Ae7+!! Siyah terk eder.

Şimdi siyah **29...Şh8** oynarsa **30.Fxg7+ Şxg7 31.Vg6+ Şh8 32.Vxh6#** Siyahın buradaki en iyi seçeneği **29...Vxe7! 30.Kxe7 Axc2** Ünlü değirmen kombinezonu devreye giriyor, **31.Kxg7+ Şh8 32.Kxd7+** Savunma atının yok edilmesiyle Morphy'nin gizli matı için gerekli şartlar oluştu, **32...Şg8 33.Kg7+ Şh8 34.Kg5+ Şh7 35.Fe4+** ve sonra mat. **(Gönderi: Umut Sayman)**

KURGUMAT

Umut Sayman
(Rochade, Aralık 2014)

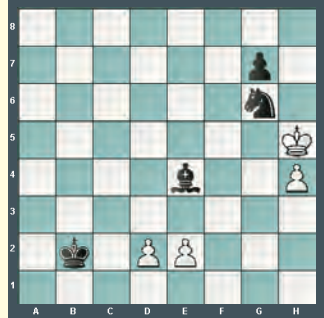
2 #

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

İlham Aliev, 2004

(10.ARVES Çözümler Müsabakası 2.lik Ödülü)

Beraberlik

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Kemal Atatürk ve Çağdaş Türkiye

Johannes
Glasneck

Onur Yayınları

Prof. Dr. Johannes Glasneck'in çalışması ölümünden bir yıl sonra 2010'da yeniden Almanca basıldı. Onur yayınları da Arif Gelen'in çevirisi ile kitabı okurlarıyla buluşturuyor. Meslektaş Dr. Peter Prieskil Almanya'da hem Johannes Glasneck'i hem de yapıtlarını tanıtım etkinliklerine katılıyor. Kitap yurta ve dünyada gündemde. "Onun için çok kişi yazdı, kişiliği konusunda çok yorumlar yapıldı... Bu Türk generali ve devlet adamı, "tarih yapan kişilerdendi". Onlar için bu, daha çok yalnız bir seçkin grubun, yalnız birkaç sivrilmiş "büyük kişi"nin dünya olaylarını belirlediği savı konusunda bir kanıttı. Halk yığını ise uyuşuk ve tembeldir, bu türlü insanların elinde yoğrulan bir hamurdur. Ancak onların sesi, bu yığını uykusundan uyandırır. Ama düşünen okur için, Türkleri yabancı boyunduruğundan kurtaran ve yeni bir devlet kuran bu Mustafa Kemal yalnız mıydı? sorusu ortaya çıkmıştı.

Mustafa Kemal'in yaşamının ve yapıtının yorumlanış biçimi, yazarın siyasal görüşüne ve çoğu zaman milliyetine bile bağlıydı... Batılı ülkelerde bu konu değişik bir duruma getirilmiş ve getirilmekte; Hitler, Mussolini ve Lenin'in yanına Atatürk de konularak, bütün bu kişiler, "otoriter" ya da "totaliter" rejimlerin benzer temsilcileri olarak nitelenmektedir.... Lenin'i, anti-emperyalist Türk Kurtuluş Savaşı'nın önderi Atatürk'ü, emperyalizmin en haydutça, en gerici ve en çok kana susayan biçiminin temsilcileri derekesine koymak, tarihi kabaca değıştirme anlamına gelmekle kalmaz...

Troya'dan İda Dağı'na Troas'ta Yolculuk

Heinrich
Schliemann

Say Yayınları

Heinrich Schliemann kimileri için arkeolojinin babası kimileri için ise defineci, soyguncu. Onu ve yapıtlarını yargılama ve tartışma sürüp giderken kendi kaleminden çıkan bir yapıtı ilk kez İlhan Pınar'ın çevirisi Dr. Erkan Serçe'nin sunusuyla Türkçe yayımlandı. Osmanlı toprakla-

rındaki tarihi eserleri sıradan taş olarak gören yöneticilerin zafiyetinden yararlanan Schliemann kaçırıldığı defineden pay vermeyince dava edildi, yasaklı oldu. Sonra bir yolunu bulup çocukluğundan beri düşlerini süsleyen Homeros'un İlyada ve Odyssea'nın izlerini sürdü. Bu kitabında mitolojik, arkeolojik veriler kadar o yılların hava durumundan bölgede yaşayanların yaşam koşullarına pek çok bilgiyi not etmiş, Schliemann: "Tüm Türk köylerinde neredeyse her evin çatısında leylek yuvası vardır. İnsan bu manzaradan sadece Rumların yaşadığı köylerde mahrum kalır... Çünkü Türkler leyleği neredeyse kült derecesinde görürler. bunlardan dolayı Rumlar leyleğe, "Türklerin kutsal kuşu" derler ve kendi evlerinde bu kuşun yuva yapmasına izin vermezler. Türklerin övgüye değer bir başka özellikleri de yolcuların ve hayvanların su ihtiyacını karşılamaları için yollara yaptıkları çeşme geleneğidir. Bütün yollar birbirine benzeyen çeşmelerle kaplıdır ve her çeşmede mutlaka yolcunun içebilmesi için zincirlerle bağlı ahşaptan ve bakırdan bir tas bulunmaktadır. (...) Buradaki Türklerin açık yürekliliği, nezaketi ve sınır tanımayan konukseverlikleri beni çok duygulandırdı; o kadar yoksul olmalarına rağmen bana ve adamlarıma yoğurt ve ekmek ikram ettiler ve üstüne üstlük tüm ısrarlarına rağmen para almadılar!"

Siyah Beyaz Yazılar

Attila Aşut

Kıyı Yayınları

Kalemini satmayan, doğru bildiğini eğmeden bükmeden yazan sayılı gazetecilerden biridir, Attila Aşut. Yereli, ulusalı, evrenseli buluşturan, sevgiyi saygıyı yanından eksik etmeyen, "gazetelerin tarihin müsveddesi" olduğuna inanarak geçmişe sahip çıkan, gelecek için "benden bu kadar!", "ne haliniz varsa görün!" demeden inadına yazıp çizen Aşut, 1996-1998 yılları arasında Ankara'da Ertan Günçiner ve Soner Yalçın yönetiminde çıkan, dağıtım çukurunda boğdurulan ama Türk Basın Tarihinde özel bir yer edinen "Siyah Beyaz" gazetesinde çıkan yazılarını bir araya getiriyor, bu yeni yapıtında. Trabzon'da onurluca yayın yapan Kıyı dergisinin kardeş kuruluşu Kıyı Yayınları arasında çıkan kitapta Aşut, "karanlık Zamanlar", "İnsanlar ve Hakları", "Hüzün Güncesi", "Yaşamın içinden", "Medya Medya" ve "Günlerin Köpüğü" adlarını taşıyan bölümlerde toplumsal belleği diri tutmaya çalışıyor: Baskılar, gözetimler, işkenceler, tutuklamalar... Atilla Aşut, BirGün Gazetesinde köşe yazıları yazıyor.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: DİDEM AKGÜL, RİZE

Biri Size İkincisi Bir Sevdiğinize

**%50
İNDİRİM**

Bütün Dünya'dan İkinci Aboneliğe %50 İndirim

Bütün Dünya tüm okuyucularına kaçırılmayacak fırsat sunuyor:

Dergimize 1 yıllık abone olan herkese bir yakınına armağan olarak gönderebileceği ikinci abonelik bedeli şimdi % 50 indirimli. Bu fırsattan yararlanmak ve Bütün Dünya'ya abone olmak şimdi çok kolay. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işleminizi başlatabilir; ve yıl boyu dergilerinizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:

Tel: (0312) 215 51 27-28 Dahili: 313

Gsm: (0536) 634 35 97

E-posta: abone@butundunya.com.tr

TURHAN SELÇUK

Uluslararası üne sahip değerli karikatür ve çizgi ustası Turhan Selçuk'un, birer özgün tablo niteliğindeki "Candide" çizimleri, 11 Ocak 2015 tarihine değin, Bankalar Caddesi, Felek Sokak No: 1, Karaköy, İstanbul adresindeki Schneidertemple Sanat Merkezi'nde sergilenmektedir.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320